A D

1 6 8 4

Kircheriana Domus naturæ artisq theatrum
Par cui vix alibi cernere posse datur.

AMSTELODAMI.
Ex officina Jansonio-Waesbergiana Anno MDCLXXVIII.

ROMANI COLLEGII
SOCIETATIS JESU
MUSÆUM
CELEBERRIMUM,

Cujus magnum Antiquariæ rei, ſtatuarum, imaginum, picturarumque partem

Ex Legato

ALPHONSI DONINI, S. P. Q. R.
A Secretis, munificâ Liberalitate relictum.

P. ATHANASIUS KIRCHERUS Soc. Jesu, novis & raris inventis locupletatum, compluriumque Principum curioſis donariis magno rerum apparatu inſtruxit;

Innumeris inſuper rebus ditatum, ad plurimorum, maximè exterorum, curioſitatiſque doctrinæ avidorum inſtantiam urgenteſque preces novis compluribuſque machinis, tum peregrinis ex Indiis allatis rebus publicæ luci votiſque exponit

GEORGIUS de SEPIBUS *Valeſius*,
Authoris in Machinis concinnandis Executor.

AMSTELODAMI,
Ex Officina JANSSONIO-WAESBERGIANA.
ANNO CIↃ IↃC LXXVIII. *Cum Privilegiis.*

Kircheri *Tempe fœcundo germine culta,*
Quàm verno ſepſit vimine de Sepibus.

Sic alludit J. S. KESTLERUS.

Illustrissimo & Excellentissimo DOMINO,

D. JOANNI, S.R.I. COMITI de CLARY, & ALDRINGEN,

DOMINO *meo semper Colendissimo.*

ATHANASIUS KIRCHERUS SOC. JESU.

S. D.

Um jam dudum ad propagandum Magnæ Deiparæ in Monte Eustachiano cultum anxio animo, ad quinque Sacella Campestria, in devotionem peregrinorum exstruenda, agitarer; nec expensæ ad operis executionem mihi suppeterent; ecce Excellentia Vestra meam de Concepto Opere assecuta intentionem, (utique inspiratione ejus, de cujus honore agebatur) etiam non rogata, insolitâ, & non expectatâ liberalitate; succurrere, non est dedignata, meque ad pii operis executionem prosequendum instimulari non destitit; Te enim in expensis qualibuscunque tandem faciendis, minimè defuturum, mihi spopondisti. Quod & absque ulla procrastinatione, per Tuum in Urbe Negotiatorem præstitisti. Ne itaque tanto, & adeò Magnifico Fautori, quovis modo ingratus videri possem, nec aliud de præsenti occurreret, nisi Opusculum, cui titulus: *Musæum Collegii Romani Societatis* JESU à me exstructum, & à *Georgio de Sepibus*, Musæi Custode, & meo in Machinis elaborandis Opifice, integra

 fide,

fide, meo juſſu deſcriptum. Ego id Glorioſo Nominis Tui ſplendori, in debitæ gratitudinis pignus, meique ad Excellentiæ Veſtræ, inviolabilis amoris affectum ſerę poſteritati conteſtandum, dicandum, conſecrandumque cenſui & ſpero Excellentiam Veſtram, eo id affectu acceptaturam, quo id Author perpetuę obſervantię teſſerâ devictus obtulit. Meum porrò erit, DEUM OPT. MAX. ejuſque Sanctiſſimam Matrem pro ſalute, & proſperitate Domus Tuę inceſſanter orare, ut mille benedictionibus utriuſque replearis. Vale Sacri Imperii Comes, Singulare Bohemici Regni Decus, ac Ornamentum.

Romæ 25. Jan. 1678.

CU-

Sculptor vel Pictor vel Vates dixerit hic est.
Et vultum et nomen terra et Antipodum.

[illegible] M.D.
in Rom. Sapientia [illegible] Prof.

CURIOSO LECTORI

S. P. D.

GEORGIUS de SEPIBUS.

QUemadmodum instabilis rerum humanarum vicissitudo nihil nobis firmum, solidum & constans pollicetur, ita quoque more suo omnia vix orta cum tempore fallacibus fortunæ rotis subjecta paulatim in nihilum reducit, quod non duntaxat in politicarum administrationum statibus, sed & in divitiarum ingentium coacervatione, fabricarum insolenti fastu, & Martialis potentiæ granditate fieri, Historiæ nos docent, & quotidiana experientia nobis luculenter demonstrat. Hæc ubi solet Kircherus *attentè considerans, & exiguam hanc* Musæi *sui non exiguo studio & labore undique conquisitam supellectilem, parem fortunæ vicem subire posse, pensiculatius trutinans, identidem illud ruminare solebat:* Et quæ parasti cujus erunt? *& paucorum siquidem annorum experientia ex quinque nobilissimis celeberrimisque* Romanæ Urbis Musæis, *videlicet Equitis* Qualdi, Angelomi, Menedri, Stephanoni, Joannis Baptistæ Romani *Ordin. D. August. cautior factus didicit. Hæc enim, quæ pretiosarum rerum reconditoria, quæ possessores eorum tùm ad advenarum, virorumque literatorum usum; tum ad æternæ urbis ornamentum tanta cura, sollicitudine, nec non tantis sumptibus crexerant; mox iis communi fato sublatis hæredes eorum nullum antiquitatum, rarissimarumque rerum, quibus instruebantur, rationem habentes, omnem congeriem in publicis locis subhastatam, lucri, pecuniarumque avidiores, nunc has nunc illas res pro lubitu emptorum selectim vendiderunt. Atque ne idem Authori nostro contingeret, ne, & quæ tanto studio & labore ad divini nominis gloriam, & reip. literariæ emolumentum, congesserat, non subito una cum obitu ejus, pro varietate temporum interirent; effati hujus documento* (quæ conservari vis, provide maturè) *omnia quæ in dicto* Musæo, *vel à* 40 *annorum decursu observatione digna, vel quæ naturalium rerum arcana, vel artificiosarum machinarum antiquitatumque eruditionem concernebant, unquam demonstrata fuerant, ordine descripto prælo committerentur; ut ex eorundem hoc præsenti elencho rerum contentarum notitia seræ posteritati constaret: cum vero is innumeris aliis literariis occupationibus tunc temporis quà componendis, quà imprimendis libris distentus manum applicare non posset; mihi ceu omnium rerum in* Musæo *comprehensarum conscio executionis munus offerre non est dedignatus: ego sane uti non ab Authore solummodo excitatus, sed & exterorum, qui dum* Musæum *viserent, ad illius periochen quandam describendam instantibus precibus non semel sollicitatus, postulatis tandem cessi. Artis itaque & Naturæ ergasterium, disciplinarum Mathematicum gazophylacium, philosophiæ practicæ epitomen,* Musæum Kircherianum *hisce, ea fide & sinceritatis candore, quo me virum Germanum decet, pandere exordior. Vale benevole lector, & meo labore interim fruaris.*

IN-

INDEX CONTENTORUM
IN HOC LIBRO.

PARS PRIMA.

PARS SECUNDA.

PARS TERTIA.

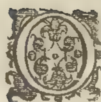
MU-

MUSÆUM COLLEGII ROMANI SOCIETATIS JESU.

PARS PRIMA.

CAPUT PRIMUM.

Compendium quo Musæi Romani *Descriptio, rerumque præcipuarum series exponitur.*

Cap. I. Stium plenum majestatis cancellis hinc atque inde tum affabrè excisis, tum intus promotorum benevolentia ectypis condecoratum splendescit, quæ *Alexandri* VII. *Clementis* IX. & *Clementis* X. P. O. M. inter Obeliscorum coronam ejusdem Sanctiss. Pontificis pro tempore regnantis effigiem sacris symbolis apposité exprimunt. Atque inter ornatissimam aram pretiosis artis & naturæ curiositatibus exornatam ingredientium oculis se sistunt, cujus tergum organum omnis generis avium concentum imitans, ac sonoro Ægyptiorum tintinnabulorum clangore tripudians, atque mechanico motu, & automato tympano instructum advenis festivè alludit.

Ad dexteram latus Bibliothecium solius authoris operibus refertum conspicitur, inter quæ Authoris manuscripta *Avicennæ Latina, Hebraica, Arabica interpretatio : una cum libro simplicium, in quo rariores, de quibus Avicenna agit, herbarum species ad vivum naturæ exemplar expressæ* videntur. Fulciunt hæc diversæ artis combinatoriæ cistulæ, in quibus Musurgica, Arithmetica, Geometrica nova inventa, Authoris nec dum comperta ingenii sui raræ, sed claræ tesseræ ad curiosorum exercitium continentur.

Ad sinistrum latus pulpitum versatile 12 Romanorum Imperatorum copiosis numismatibus pretiosum, & arte singulari conspicuum, tapete ex Indica palea texto coopertum. Quod sequitur lapidariæ artis, & sculptoriæ refertissima mensa, cui Salvatoris Christi effigies inter florum corymbos plena majestate, & juvenili gracilitate, *Guidorenei* penicilli autographum, in admirationem & venerationem advenas rapit. Cui supponuntur sculptoriæ artis specimina, à celeberrimo Architecto, & Sculptore, *Bernino* Equite, in lusu pueri cicadæ capiendæ elaborata. Pars I.

Ad fenestram unde spacium hoc lucem capit, quæ undique raris ac variis picturis conspicua, sympathicæ materiæ species, soli authori nota, aquæ subere fulta innatans, horoscopium, lucis dominum sequi visitur; magnum naturæ opus.

Hucusque intra vestibula introductus curiosus advena, jam totius *Musæi* seriem (in classes totidem capitibus deducta artis & naturæ arcana) recensebo. Quæ hinc inde pro situs angustia eleganti varietate permixta repeiuntur, quarum seriem ideo compendiosè ingero, ut vel prævià lectione edoctus prius intelligat quàm videat, aut si videre prius contigerit, facilius reminiscentiæ aut ruminationis fructum capere possit.

Quemadmodum vero omne bonum desuper & à patre luminum dimanat, ita quoque eo aut naturali instinctu, aut divino attractu omnes mortalium animi trahuntur. Hinc Au-

Cap. I. thoris ſapientiſſimi mentem admireris, qui totius cœli & terræ, tum materialem tum intellectualem Iconem *Muſæi* fornicibus ac tholo, qui uſque in longum extenditur, lateque in hemicyclum curvatur, docto penicillo exprimi voluit, quin & materialem ubi totum laquear extenſum eſt, in quinque ovata ſpacia dividi juſſit, quorum primis quatuor elementorum figuras effigiari, in quinto autem cœleſtium ſphærarum congeriem dominiumque exhiberi voluit. Intellectualem vero in hieroglyphicis figuris antiquorum ſapientum effata, peregrinis caracteribus & ſimulachris eleganter diſtribuit, è cujuslibet autem ovati intervallo ubi arcuum fornicis lineæ ſe intercidunt, cœleſtem genium eo artificio conſtrui voluit, ut continuo motu, & à principio artificiali ſe movere atque volitare videatur. Ex his diſces peregrine, quod uti à DEO omnia in omnia derivantur, tanquam à naturæ Authore, ſic omnia è contra ad eum referri pulchra comparatione expreſſum intuearis.

Fornicis diſtributio.

Poſtquam Author ſcientiarum largitorem *Deum* multitudinem ſimulacrorum ſummum opificem expreſſit, utpote tum divina, tum naturæ lege edoctus humanæ quoque ſatisfacturus legi, beneficos Mecœnates, benignoſque ſcientiarum fautores, & patronos è muneribus eorum præſtitis laudat. Unde *Muſæi* veſtibula circum circa Auſtriacæ domûs, noſtræ memoriæ, præſentiſque ætatis præclara lumina redivivos, in vivo ſtipite *Leopoldum* Cæſarem Auguſtiſſimum ſinceræ mentis homagio, debitæque dedicationis tributo veneratur Author, eorumque eximiam munificentiam, virtutique tum alendæ tum fovendæ liberalem paraſtaſin alta mente impreſſam, effigie præſentem ſibi ſiſtit.

Arcuatæ fornicis abſides 370 numeroſa Larvarum antiquarum ex marmore albo, docta arte exſculptarum congeriem obtinent, maxima Concharum ac Vaſorum fictilium copia, partim *Raphaëlis Urbinatis* ſtudio æſtimabilis, partim aliorum excellentioris picturæ alumnis opera precioſæ ſuis cornicibus conſervatæ viſuntur. Omnia *Alphonſi Donnini* Capitolini Senatus Secretarii munifica & teſtamentaria liberalitate donata, atque inter alia antiquitate & raritate precioſam hujus *Muſæi* ſupellectilem monſtrant. Pars I.

Succedunt hinc inde variæ Regum ac Principum Authoris Benefactorum atque Diſcipulorum effigies, aliæque picturæ uti raræ ita omni pretio æſtimabiles.

Series triginta quatuor columnarum, quibus ſingularis tum pretii, tum ſculpturæ diverſitate marmorum raræ ſtatuæ innixæ conſpiciuntur. Quatuor grandiores, duo verò minores obeliſci, è medio *Muſæi* ambulacro exſurgentes, notiſque Ægyptiacis conſpicui ſplendent.

1. Duæ ſpirales helicæ tortuoſis voluminibus ſerpentum gyros ſcitiſſimè metientes. Organum automato Tympano animatum omnis generis avium concentum ludens, & ſphæricum globulum in medio aëre continuo venti impulſu vacillantem ſuſtinens.

2. Machina Hydroſtatico-magnetica, horas, zodiacum, planetas, & totam cœli fabricam repræſentans, ſimpliciſſimoque motu horas verticaliter ſubaſcendentis & deſcendentis alternatim Solis & Lunæ ſimulacris, per aërem verò volitantis aviculæ motu diviſa horarum ſpacia ſympathico motu deſcribunt.

3. Machina Magnetico-hydraulica horas in univerſo mundo exhibens ut & horas Aſtronomicas, Italicas, Babylonicas & antiquas.

4. Fonticulus ſphæram capiti *Atlantis* incumbentem in orbem occultis motibus urgens.

5. Fons

Cap. I.

5. Fons genium aquæ insidentem, sursum deorsum attollit perpetua in gyrum volutatione mobilem.

6. Fons Deam *Isidem* Crystallinæ insidentem sphæræ sustinens & irrigua undique aspergine hospites salutans.

7. Machina Hydraulica perpetui motus simia recenter ab *Authore* inventa clepsydra, quæ ubi effluit inversa, iterum fluit obversa cœlum aquarum aspergine irrorans.

8. Machina Hydraulica primum mobile scitissimè exprimens, & æreum colubrum desuper aquæ incumbentem violento rore in spiras & volumina impellens.

9. Aquivoma Machina Hydraulica, in cujus coronide stat figura varios liquores hospitibus propinando eructans.

10. Horologium hydraulicum intra crystallinos tubos quinque palmorum altitudinis globos, aut genios susque deque urgendo aut deferendo horas interdistinctas indicans.

11. Machina Hydraulica, cui innititur scyphus crystallinus, cui ab uno latere sitibunda innititur volucris aquam ebibens, quam ex altero latere incumbens hiante ore coluber revomit.

12. Machina Hydrotectonica perennibus guttis hinc armatos equites, inde remeantium turbam versans.

13. Aquila Imperialis biceps aquas ab imis faucibus uberrimè eructans.

14. Geniorum turba tacito aquarum allapsu animata choreas agens.

15. Architæ columba tholo crystallino imminens & horas libero volatu indicans.

16. Theatrum Catoptricum, omni cupediarum, fructuum, pretiosæque supellectilis thesauro instructissimum.

17. Prospectiva Architectonica intrinsecum ordinem cubiculorum magnifici palatii repræsentans.

18. Vitis perpetua *Archimedis* inventum, facili negotio virtute tenerrimi pueruli 125 libras sublevans.

19. Globus crystallinus magnus aqua plenus Salvatoris resurrectionem in mediis aquis repræsentans. *Pars* I.

Thermoscopia, seu Thermometra varia una cum experimentis originis fontium, qui simplicium incrementa quotidiana, aëris mutationes, æstum marinum, variationemque ventorum demonstrant. *Thermoscopia.*

Speculum ustorium prægrande cavo-convexum, cum congerie plurima speculorum, quorum alii spectra in aëre, alii objecta immutata, alii multiplicata objecta repræsentant, alii nullibi species certas è confusa serie in pulchram formam recolligunt. Inter quæ unum *Alexand.* VII. effigiem recolligit.

Officina rebus peregrinis refertissima, & crystallorum scyphorum delectu & varietate vasorum referta.

Officina fructuum Mundi subterranei, abortivisque partibus conferta & curiosa continet.

Horologia mechanica complura, quorum aliud campanarum concentu symphoniam artificioso motu sonat, ad quemvis horæ sonum præludit, item quavis semihora mirifica tum notarum concordantia, tum soni suavitate hymnum *Ave Maris stella* intonat. Aliud cum penduli motu horaria tempora indicans. Aliud demum prima & secunda minuta temporanea. Partem mundi à Sole illuminatam, incrementum & decrementum diei ac noctis. Signum currens Zodiaci, horas Astronomicas & Italicas, tum antiquas seu horas inæquales singulari artificio per lineam rectam describit. Horoscopia solaria plurima. *Horologia mechanica.*

Ex *Indiis* & *Mexico* variorum animalium terrestrium, aëreorum, ac aquaticorum exuviæ, maximè avium mira colorum varietate ac formarum vaga figura, raræ ac prorsus admirabiles ex *Brasilia* transmissæ. *Animalia Indica.*

Sphæræ armillares & globi tum cœlestes, tum terrestres, suis meridianis *Sphæræ.*

Cap. I. ac fulcris instructi. Astrolabia, Planisphæria, Quadrantes, refertissima supellex Mathematicorum instrumentorum.

Lucernæ. Lampades & Lucernæ antiquæ, variæ priscorum architecturæ monumenta, aquatica & marina animalia.

Impetrita. Impetritarum rerum tum ossium, tum lignorum, variorumque insectorum coacervata congeries.

Congiorum, vasorum antiquorum, urnarum, ponderum, & mensurarum monumenta, & icones.

Oraculum Delphicum. Oraculum Delphicum seu statua loquens.

Machinæ Ludritæ divinationi aptæ. Machina Divinatoria planetarum influxum cuilibet in duarum sphærarum vitrearum circumferentia per genios intrinsecè se sympathico motu uniformiter moventes, & magna distantia pari portione se contorquentes, quilibet in sua sphæra ad ejusdem signi terminum se sistunt. Pars I.

Motus perpetui specimina. Globorum solidorum motus varii, motus perpetui similitudinem exprimentes.

Motus perpetuus hydraulicus per rarefactionem & condensationem, Cochlea *Archimedis* continuo motu globos sursum ferens per helices canales vitreos.

Magnes Æolius, & est piscis volans, quam Hirundinem vocant marinam, flantem ventum intra cubiculi laquearia designans. Pilæ Æoliæ, Cribrum versatile, Chinensium Idola, simulacra, quæ plebis ac hominum conditiones, habitum, mores, & ingenium, variaque mundi novi monumenta indicant.

Scrinia plura, inter cætera unum, porta ad omnem se partem aperiens, intusque lapidum ac numismatum copia fartum.

CAPUT II.

Laquearis formalis est mystica Descriptio.

Cap. II. *Ovatum I. Fornicis inscriptiones symbolicæ polyglossæ.* IN quinque ovata spatia, totidem fornicibus architectonica arte divisa cernitur cava laquearis protensio. Quorum primum Salamandram in mediis flammis vigentem repræsentat; nescio an potius elementi ignei symbolum, an vero *Auctoris* in scientiarum lyceo indefessum animum ad virtutum ardua studia hospitum animos eò alliciendos, signum certe Ignis esse dubitarem, idque interpretari sub sensu physico possem; si non mentem ejus vidissem, quatuor Epigraphis antiquorum & peregrinarum nationum sapientum documentis explicatam; *Chaldaica.* quarum prima in lingua Chaldaica à Beniochai in hunc sensum traducitur. *Non est Regnum, nec ulla res, nec ullus locus, aut provincia, in qua non inveniatur scriptum nomen* Dei *Tetragrammaton, usque ad ultimas fibras animæ membrorumque corporis humani.* In altero latere in lingua Arabica Aben Ragel in hunc *Arabica.* sensum erumpit. *Quicunque sciverit catenam qua mundus inferior jungitur superiori cognoscet mysteria naturæ & mirabilium patratorem aget.*

Ovatum 2. Secundum ovatum inter octo tumentes vento genios suffixam tholo medio pendulam volucrem seu hirundinem marinam adspirantes cum hisce inscriptionibus exhibet, quarum prior ex Mar Ephrem deprompta sic habet: *Sapientia Thesaurus inexhaustus, quicunque eam invenit, Beatus ille, speciem enim sub humano habitu divinam geret amicus* Dei *& hominum factus.* *Syriaca.* Alterum Ægyptiacum effatum ex Adris *Ægyptiaca.* sive Mercurio Trismegisto desumtum, cujus verba sunt. *Est cœlum superius, est cœlum inferius, omnia supra & omnia infra, hæc intellige & prosperare.* Hirundo porro

Cap. II. porro marina hujus ovati centro intra orbem seu stellam nauticam pendula mirificum sympathiæ experimentum monstrat, scilicet piscis est volatilis, qui undique lateralibus fenestris ac rimis occlusis forinsecus spirantis auræ proditor est; uti *Auctor* in libro cui titulus, *Regnum Naturæ Magneticum*, id est, *de triplici magnete in animato, vegetabili & sensitivo*, pulchrè describit.

Ovatum 3. Tertium ovatum ὑδροχόον virum exhibet aquarum flumina ex urna in subjectam humum despumantem; & elementi aquei emblema est ad scientiarum multitudinem significandam & his circumscriptis effatis clarum. Primum ex Kabala Hebræorum hujus sensus. *Hebraica.* *Non est herba inferius, quæ non habeat planetam sibi correspondentem in firmamento, qui percutiat eam, & dicat ei cresce.* Alterum effatum est in idiomate Samaritano à Seduna prolatum, estque hoc. *Samaritano charactero scripta.* *Qui noverit mysterium inferioris & superioris mundi nexumque rerum in iis abditarum, is altissima montium arcana penetrabit.*

Ovatum 4. Quartum ovatum formosæ pulchritudinis & modestæ gracilitatis juvenem effigiat Cornucopiæ rosarum, liliorum, omnisque generis florum, & frugum abundantia prodigum terræ symbolum, & Auctoris in mirandis terræ arcanis enucleandis genium exprimens, his clarum inscriptionibus. Prima ex Platone in Cratylo: *Nihil dulcius quam omnia scire.* *Pars I. Græca.* Secunda ex Beda de natura rerum: *Latina.* *Is sapientiæ & virtutis officinam verè ingressus dici potest, qui in artis & naturæ operibus* Deum *assiduè contemplatur.*

Ovatum 5. Quintum & ultimum ovatum fluctuantem in medio universi molem repræsentat, cœlestibus Zodiaci signis interdistinctam, cujus latera hieroglyphica effata illustrant. Primum effatum Persicum dicit: *Persica.* *Quicunque radicem superioris & inferioris ordinis penetraverit, illum nihil mysteriorum in mundo latebit.* Secundum effatum est ex Mar Isack Syro transsumptum: *Syriaca.* *Disce sapientiam fili mi, illa enim sceptris Regum præstat, hominesque omnibus bonis, quæ desiderare possunt implet.* Tertium est ex Muchi Æthiope Philosopho desumptum: *Æthiopica.* Gehon *fluvius est in cœlo, qui respondet* Gehon, *id est*, Nilo. *Est* Nilus *in terra, cujus Mysterium si cœperis, omne desiderium animæ tuæ implebitur.*

Totum reliquum spatium hieroglyphicis notis, tractibus Arabicis, florum & corymborum variarumque figurarum textura & serie & decore circum ovata cætera spatia ambiunt eo ordine ut omnium oculos & animos facile in sui variegati coloris contemplationem rapiant, & quæ mysteriosa majestosaque quadam allusione suaviter in spectantium animos sese insinuent.

CAPUT III.

Larvarum marmorearum fictiliumque Vasorum Descriptio.

Cap. III. AD parietum ornamenta, & ingeniosum luxum descendo; quorum initium & arcuata semicircularis pars centum septuaginta marmoreis vultibus seu larvis antiquitate venerabilibus repleta est, atque fictilibus vasis, suis cornicibus Torno levigatis interseptis, quæ etiam hinc inde inter parietum vacuos loculos disposita pendent. Porro æstimatio larvarum, & pretium ex eo est quod ad vivum totidem variorum gestuum, humanarumque passionum affectus repræsentant. Unde quædam erecto vultu mediocris magnitudinis partiumque æqualiter commensuratarum sui ingenii excellentiam, sinceritatem, liberalitatem, ac magnitudinem ostendunt.

Cap.III. Pars I.

dunt. Aliæ vero contra magnitudinis excessu aut à justo deficientes, in partibus fere æquæ mensuræ, sed partibus inæquales suam stoliditatem, & indocilitatem, somnolentiam & insensatam animi indolem, nulla virtutum dote præditorum effigiem imitantur. Videbis alias rusticana negligentia, aut simili tractu rugis crispatas frontes, nonnullas affabiles & placito obtutu. Sunt aliæ fœminino luxu blandæ, aliæ severæ contuitu formidabiles, aliæ vero timidæ, vix vitæ spiritum habere, seu repræsentare videntur. Ridentes aliæ, aliæ atra tristitia lacrymabundę, indignabundam & arrogantem animi elationem notant. Aliæ quorum singulos affectus qui tentaret describere, plus æquo tempus tereret atque prolixitate odiosum & nauseabundum lectori se redderet; sufficiat itaque scire vix animi esse affectum quem non prope æmuletur quælibet dictarum larvarum & exhibeat.

Vasa fictilia 39. raræ magnitudinis & formæ sunt, unde prægrandia fere tertium palmum in diametro explent, aliæ infra palmum non diminuuntur, variis tum Arabicis tractibus tum sacris, tum profanis historiis tum poëticis figmentis illustrata.

CAPUT IV.

De variis Picturis & Effigiebus.

Cap.IV.

AD prodigiosum *Apellis* penicillum, & per picturata rerum simulacra, divorum hominumque jam mihi liceat evagari, quorum tanta hic est ubertas & copia ut toti parietes, & quà in altum, quà in longum excurrunt, iis ceu peristromatis & tapetibus conspicui appareant. Unde præter in *Capite primo* æstimatissimam Salvatoris à *Guidoreno* depictam effigiem, aliæ plures ejus Salvatoris, tum inter Sanctissimæ Matris brachia recubantis, tum aliorum sanctorum consortio JESU puerulo alludentium, congaudentes videntur: pleraque melioris notæ Pictorum prototypa usque ad numerum 123 numerabilia. Inter quæ præter simulacra, sanctorum tabulæ Geographicæ prægrandes quatuor, Matheseos ab Authore publicò studio proposita theoremata, inter quæ sphæra cœlestis suis meridianis, tropicis, & Azzimutalibus tum circulis, tum lineis effigiata; alia insuper accuratissima tabella maculas & faculas Lunæ repræsentantis Authoris diligenti adumbrata observatione. Nobiles perspectivæ, & simulati rerum abscessus, montuosa præcipitia. Vallium anfractus, nemorum implicati labyrinthi, spumantis maris æstus, & naufragiis repletæ voragines. Aquivoma præcipitia, & gurgitantes lapsus. Amœnus marium & collium camporumque prospectus. Architectonicæ prospectivæ, & frontispicia. Prælia & strages, classes & naumachia, duella, triumphi, palatia, solitudines, ruinæ, monumenta veterum, venationes, aucupia, plura sacræ Scripturæ mysteria, poëtica commenta historiarum, effigies diversorum, variæque Ideæ rerum quæ docto & prudenti penicillo ad vivum repræsentant omnia.

Effigies summorum Pontificum *Vrbani* VIII. *Innocentii* X. *Alexandri* VII. ac *Clementis* IX. qui omnes ob doctrinæ raritatem & excellentiam *Kircherum* singulari benevolentia & affectu affecerunt. *Effigies Pontificum.*

Monarcharum ac Regum procerumque effigies, quas ipsimet pro singulari erga eundem affectus testimonio dono transmiserunt. Sunt autem Rom. Imperatorum *Ferdinandi* II. *Ferdinandi* III. *Leopoldi* primi, ac Serenissimi *Monarcharum.*

Cap. IV. mi Archiducis *Austriæ Leopoldi*, quas omnes magnifici Proceres, & Mecœnates bonarum artium, maximè verò Authori *Musæi* tanquam nostro sæculo de Philosophia & Mathesi bene merito, transmiserunt.

Accessit & hoc Anno Excellentissimi Herois *Montecuculi* Cæsarei exercitus Generalissimi donum; videlicet Scutum & Framea *Turcis* erepta, pretiosis utrumque lapidibus, nec non Auro & Argento obsitum, quo *Musæum Kircherianum* exornatum voluit, ad perenne obtentæ contra eos victoriæ monumentum.

Regum. Regum, *Philippi* IV. *Hispaniarum; Ludovici* XIV. *Galliarum; Christinæ Alexandræ;* Regis *Barantolæ; Navaztmachel;* Regis *Nepal;* Regum *Tartariæ*. Excellentissimi Principis *Guldenleeuw* filii Regis *Daniæ*, & Proregis *Norvegiæ; Margaritæ Austriacæ Caroli* V. sororis. Principum, *Ferdinandi de Medices* Magni Ducis *Etruriæ; Augusti* Principis *Luneburgensis* & *Braunsvicensis Musæi Kircheriani* Benefactoris; *Ferdinandi Alberti* Ducis *Augusti* filii; Trium Principum *Holsatiæ de Culenbach; Friderici* Ducis *Holsatiæ; Ioannis Friderici* S. R. I. Comitis *de Valenstain*, hodiè Archiepiscopi *Pragensis* & Primatis *Boëmiæ*, Ordinis Crucigerorum per regnum *Bohemiæ* magni Magistri, & olim *Alexandri* VII. P. O. M. Camerarii de honore, ut vocant, propter eximia naturæ & gratiæ talenta Pontificibus & Cæsaribus gratissimi, *Musæi Kircheriani* studiorumque eximii benefactoris; D. D. duorum Principum *Durlacensium* & Marchionum *Badensium;* deinde R. P. *Christophori Clavii* Mathematici incomparabilis; *Adami Schal* itidem Mathematici insignis & propagatoris fidei in Regno *Sinensium*, Mandarini; *P. Iosephi Anchietæ*, *Thaumaturgi*, introductoris Societatis JESU in *Brasiliam; Edmundi* celebris *Galliarum* concionatoris; *Leonardi Lessii* insignis Theologi. Pars I.

CAPUT V.

Idolorum vetusta Heroum simulacra ære, marmori saxisque incisa.

Cap. V. INanima saxa, quæ ut plurimum è cœcis terræ recessibus curiosum nostrum sæculum in Solem eduxit: aut altùm sepulta noviter eruit, magno numero in *Kircheriano Musæo* splendide asservantur. Sunt autem aliæ ex metallo, ex porphyritide, ex lydio lapide, alabastro, marmore, aliisque materiis sculptoriæ artis subjectis excisa, & ne confusè omnia permisceantur, primò Idolorum simulacra recensebo, tum personarum illustrium, demum confusam rei antiquariæ congeriem.

Reperies hic ex marmore & alabastro elaborata busta Salvatoris D. N. & B. V. Matris. Quorum tria non solum sculpturâ præstant, sed & duo, ex parte cava & convexa Orientali alabastro, quæ luci exposita ceu crystallum διαφανῶς transparent.

Idola. Ad profana progredior & primò Pagodes famosissimum *Sinensium* Idolum, vulgò *Confutius* dictus, consideratione dignum occurrit. Hic Deaster *Sinensium* Philosophorum princeps est, & maximè à litteratis ei fana conduntur, quæ singulis pleniluniis, & noviluniis frequentissimè adeunt Bonzi, solitis adorationibus, ceremoniis, & suffitibus idolum venerantur. Numen plenum est litteris, & ignotis quibusdam characteribus usque ad umbilicum signatum. Vide *Oedip. Ægypt.* Secundum Idolum est Japonensium (*Amida*) cui Numini tantum Latriæ tribuunt, ut existiment vel invocato solo, repetitoque ejus nomine se beatos fore, sufficereque ad salutem, Amida Japonia.

Cap. V. lutem, si sequentia verba sæpius iterentur, videlicet *Nami*, Amida, *Buth*, hoc est, *Fœlix* Amida *salva nos*. Hoc Numen quandoque in florido roseto collocant, & multis circa caput radiis adornant, corona precatoria (quod & deastris *Iaponicis* commune est) instructum. Tertium simulacrum *Isidis* multimammiæ hieroglyphicis notis refertum, cujus monumentum hac inscriptione insignitum est, atque ex *Diodoro* transsumptum adnectere lubet. *Ego sum* Isis Ægypti *Regina, à* Mercurio *erudita, quæ sum uxor* Isidis. *Ego sum mater* Hori *regis, quæ ego legibus statui nullus solvere poterit. Ego sum prima frugum inventrix. Ego sum in astro canis refulgens. Mihi* Bubastis *urbs condita est, gaude, gaude* Ægypte, *quæ me nutrivisti.* Quartum Idolum est Dea *Minerva*. Quintum *Jupiter Ammonius*. Subsequuntur varia, tum antiquæ, tum nostris posteris temporibus apud diversas gentes cultu & latriæ usurpata Numina, suntque portatilia *Chinensium* duo adeo à divinitate aliena, ut potius ludicrum, & in modico ligno excisum & sculptum, à natura degeneris homunculi effigiem repræsentent, quam quid divinum. *Dianæ* heroica ex marmore statua, quæ & *Lucina* dicitur à quibusdam, eò quod *Romæ* in Exquiliis Lucum coluerit, de hac Virg. 4. *Ecloga*, *Casta fave* Lucina; item simulacra *Neptuni* & *Palladis*, *Cupidinis*, *Adonis*, *Sileni Bacchi* Socii festivè gestientis; Satyrica numina plura.

Isidis.

Minervæ.

Heroum.

Inter Heroes seu personas illustres, quorum statuæ *Musæum* condecorant, sunt primo, præclara figulina statua *Moysis*. Secundo *Antonii Caracallæ* Imperatoris sic nuncupati, quod novi vestimenti genere ad talos usque deflui se vestiverit. Tertio *Diogenes Cynicus* Philosophus. Quarto *Marcus Tullius Cicero*, Romanus Orator. Quinto *Zeno* Philosophus Stoïcus. Sexto *Socrates Atheniensis* Philosophus. Septimo *Homerus* Poëta, qui vixit centum annis ante *Romam* conditam. Octavo *Seneca* Philosophus, Præceptor *Neronis*, qui, quod *Pisonis* rebus favere putaretur, incisis venis in balneo interiit. Nono *Sibylla Tiburtina*, una ex decem de quibus *Varro*. Decimo *Agrippina* filia *M. Agrippæ* uxoris *Germanici*. Undecimo *Messalina* à *Claudio* Imperatore supplicio affecta, uti tradit *Tranquillus in Claud.* Duodecimo *Henrici* IV. *Galliarum* Regis, naturalis effigies. *Herculis* statua. Duo marmorei pueri, quorum unus locustam insectatur, alter à cancro morsus in digito pedis lachrymabili vultu opem implorat: opus Equitis *Bernini* hodie Architectorum celeberrimi datum ab *Alphonso Donnino* benefactore *Musæi Kircheriani*. Hinc inde conspiciuntur fragmentorum antiquissima *Græcorum*, *Hebræorum*, *Ægyptiorum*, aliarumque gentium Symbola una cum inscriptionibus, inter quæ marmoreum fragmentum ex famosissima Niloscopii Ægyptiaci columna, quâ ad dimetiendas *Nili* inundationes & incrementa utebantur, spectatur.

Pars I.

Imperatorum veterum & Philosophorum.

CAPUT VI.

Varia peregrinarum Linguarum ac Regnorum Monumenta.

Cap. VI. INter cætera parietum ornamenta varia conspiciuntur *Sinensium* aliarumque nationum ignotarum scripta, tabellæ, characteres, & delineationes, omnes quidem ab Authore anno superiore in *China Illustrata* publici juris factæ. Unde curiosus Lector plurima alia rei litterariæ detecta noviter circa Religionem, mores, naturales & stupendas mechanicas fabricas

novi

Ectypon verum et genuinum
[illegible] Sinic[illegible] Ser[illegible]
qu[illegible] R[illegible] [illegible]
[illegible] Christianae R[illegible] [illegible] Auctu et emolumento
[illegible] 25 Detectum fuit

大唐建中二年歲在作噩太蔟月七日大耀森文日建立

時法主僧寧恕知東方之景衆也

朝議郎前行台州司士參軍呂秀巖書

僧素威
僧居信
僧文貞
僧文明
僧昭德
僧曜源
僧仁惠
僧玄真
僧明泰
僧利見
僧敬德
僧元一
僧乾祐

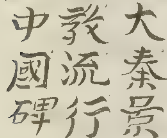
僧惠通
僧沖和
僧宗教

僧福壽
僧拂林
僧寶達
僧惠明
僧和吉
僧廣慶
僧延越
僧日進
大德曜輪

僧守一
僧老可
僧聞順
僧普濟
僧凝虛
僧沖和
僧英德
僧虛德
僧靈壽
僧還淳
僧敬真

僧力修
僧老正
僧知明
僧大[illegible]
僧志[illegible]
僧善田
僧寶[illegible]
僧[illegible]
僧[illegible]

僧明一
僧[illegible]國
僧[illegible]智
僧道[illegible]
僧[illegible]
僧[illegible]
僧[illegible]
僧[illegible]
僧[illegible]
僧[illegible]

大秦景教流行中國碑

Mathæus Sina

景教流行中國碑頌并序　大秦寺僧景淨述

Cap. VI. novi illius orbis addiscere potest. Ego hic solum de earum origine ago. Et primo loco occurrit titulus inscriptionis *Montis Sinai* his characteribus effigiatus in rupe *montis Horeb*, quæ est pars *Montis Sinai*. Attulit hanc inscriptionem linguarum Orientalium notitiâ excellentissimus R.P. *Thomas Obecinus* è divi *Francisci* familia, quam deserta *Sinai* curiositas lustrando, in una rupium *montis Sinai* sesqui-palmaribus notis incisam reperit, & bona fide exscriptam *Romano Oedipo* (eam forte in ænigmatibus tentaturo) obtulit, sed non difficile fuit ei omnium fere Orientalium linguarum gnaro, Sacræ *Sphingis*, ut quidam rebantur arcana Cabalicis Symbolis involuta mysteria enodare, quod non aliis, quam ipsiusmet modestissimi Prodromi verbis propono prout scribit in Prodromo suo Copto.

Inscriptio Montis Sinai.

Divino itaque implorato auxilio, mox trium linguarum, Hebraicæ, Samaritanæ *& Syriacæ, ad quos dicti characteres accedere videbantur, adhibitis mihi quoque consuetis artis combinatoriæ regulis, sedulam accepi comparationem, & ecce scripturæ, cæteroquin intricatissimæ omniumque opinione inexplicabilis sensus, uti opinione citius, ita quoque labore non adeo magno & singulari (* Deo *Patri Luminum sit honor) clarus omnibus solutus nodis tandem emersit.* (Deus *Virginem Concipere faciet.*) *Titulus illis nationibus postea in Oriente tantam meruit venerationem, ut, quemadmodum scribunt, eo plures portarum vestibulis inscribendum censuerint. Lectio verò Tituli est hæc:* Adonai Almatha Jebtèn. *De origine hujus scripturæ agens Author multis ante Christi adventum sæculis exaratam fuisse probat, eodemque plane loco rupi incisum, in quo olim* Moysi Deus *in ardenti rubo locutus est, & nomen suum mirabile manifestavit, quod Sacer textus ad montis* Horeb *crepidinem factum narrat. Dum inquit,* Veniens (*subintellige* Moyses) *ad montem* Dei *Horeb*, apparuitque ei dominus in flamma ignis de medio rubi, & videbat quod rubus arderet, & non combureretur. *Exod. cap. 2. quem textum illi loco, in quo incisi sunt præfati characteres, optimè congruere, ait oculatus testis prænominatus* R. P. Thomas. *Sunt qui putent hanc ipsam Scripturam à* Moyse *Spiritu Prophetico inibi excisam, quid enim indemnis à flamma rubus innuit aliud, quam Virgineas materni candoris nives, quæ paritura erat* Deum *& virginitatis non passura jacturam & detrimentum. Hanc epigraphen pariter ex rupe descriptam ad* P. Kircherum *exponendam transmisit olim Clariss.* Petrus à Valle *dum montem* Sinai *lustraret.*

אדני עלמתא יבטן.

Pars I.

Secundo occurrit tabula grandis decem palmos longa, quinque vero lata, figura paralellogrammum rectangulum referens, & Sinicis characteribus tota conscripta & prototypon est cujusdam saxi marmorei ejusdem magnitudinis, sed crassitiei palmaris. Tabula hęc marmorea in Villa *Sanxuen* anno 1625. in regno *Sinarum* effossa à PP. Soc. Jesu fideliter descripta, *Romamque* transmissa. Kircheriana editione celebris facta, testimonium perhibet de antiquitate Legis Christianæ in *Sinensium* Regno continet hic lapis præcipua mysteria fidei, atque salutifero signo Sanctæ Crucis insignitus hunc titulum gestat, *Lapis in laudem & memoriam æternæ legis, lucis & veritatis portatæ de* Judæa *& in* China *promulgatæ*. Evidens itaque testimonium est anno Domini 636. in *Sinas* pervenisse fidem Christi per Chaldaicos Sacerdotes. Erectus autem est lapis anno 782, hoc est 146 annis post legis ibidem prædicationem, ubi Ecclesiæ fundatæ sunt, Episcopi constituti; toto quo tempore octo Reges in *Sinis* vixerunt. Itaq; jam 1036 anni aguntur, quo in illa regna fides nostra introducta fuit.

Inscriptio Monumenti Sinici. Vide Chinam Illustratam.

Tertio loco conspicuæ sunt duæ tabulæ deargentatæ, & characteribus Sinicis D.D. *Ignatio & Francisco Xaverio* sacræ à R.P. *Michaële Boymio* è *Sinis* in Urbem Legato allatæ, ac veluti sacra ana-

B

Cap.VI. anathemata inter *Musæi* Sacra monumenta asservantur.

Inscriptiones Sinicæ de astrorum Sinicorum.

Quarto loco ad peregrinarum antiquarumque rerum apparatum spectant duodecim parallellogrammæ rectangulæ tabulæ, quibus uti & aliis magno numero, ex ultimo orbe advenæ R. R. P.P. S. J. rerum peregrinarum supellectile *Musæum* locupletarunt, sunt atro colore tinctæ chartæ albicantibus literis, characteribus & lineis conscriptæ, & effigiatæ aliquæ, aliæ etiam diversis coloribus depictæ. Numina, mores, leges, cartas geographicas, quæ universum repræsentant, juxta intellectum & capacitatem peregrinarum gentium. Hinc aliæ sunt symbola Numinis *Amida*, aliæ genealogiam semideorum *Chinensium*, utpote *Bacchi*, *Martis*, aliorumque *fictitiorum* Numinum monstra exhibent. Sunt duæ tabulæ, decem incarnationes *Brumæ* pseudo-numinis Brachmanum, ἀντιγράμματα ex magni *Mogoris* regno ad Authorem transmissa.

Alcorani volumen.

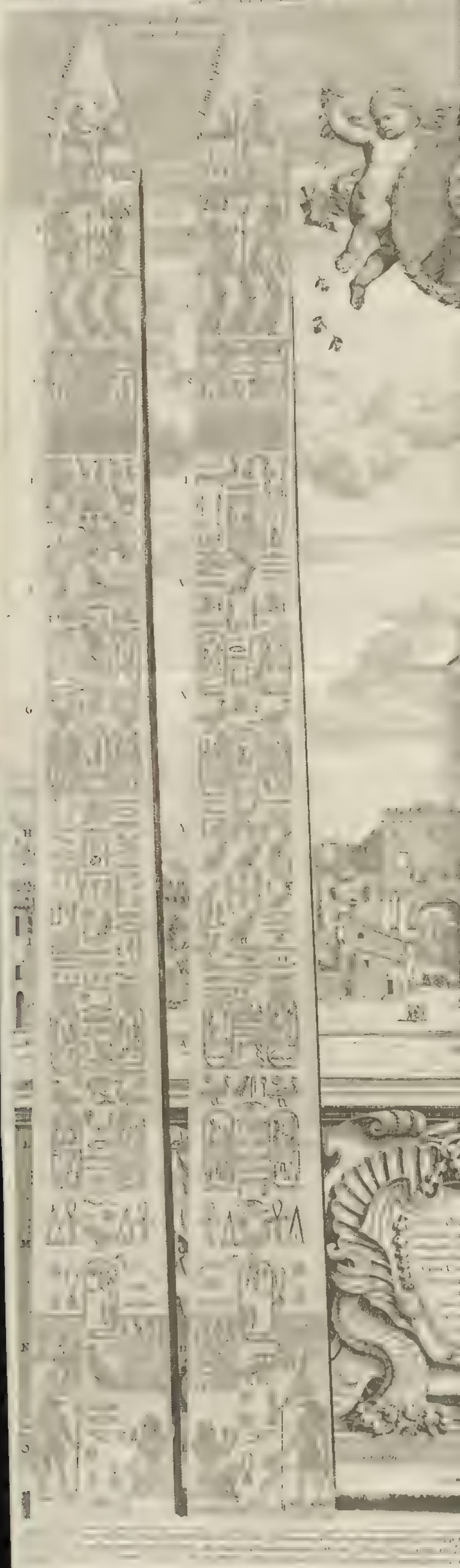
Quintum locum sibi vendicat *Alcoranus* Arabico charactere conscriptus in charta pergamena, aureis literis & diversis limbis interstincta fascia longa palmos viginti, larga semipalmum, donum à *Philippo Carolo Tunetano* Regis filio ob Scientiæ venerationem R. P. *Athanasio* transmissum, estque idem *Alcoranus*, quo utebatur *Seliman Turcarum* Imperator.

Visuntur demum volumen Orationum Illyricarum libri, & Dictionaria Chinensia; prægrandis Tabula Idiomatum quæ 72. diversis characteribus nomen ineffabile *Dei* exprimunt. Adest etiam magna copia vasorum lacrymatoriorum, quæ in diversis cavernis & tumulis hinc inde eruta, & delineata asservantur, quorum omnium complementum, decor & majestas est Bibliothecion solius Authoris calamo & doctrina toti mundo notum, quo & præclara ejus opera spectare licet, queîs etiam quidquid in *Musæo* dignum consideratione spectatur, describitur, omnium artium scientiarumque arcanissimus promocondus.

CAPUT VII.

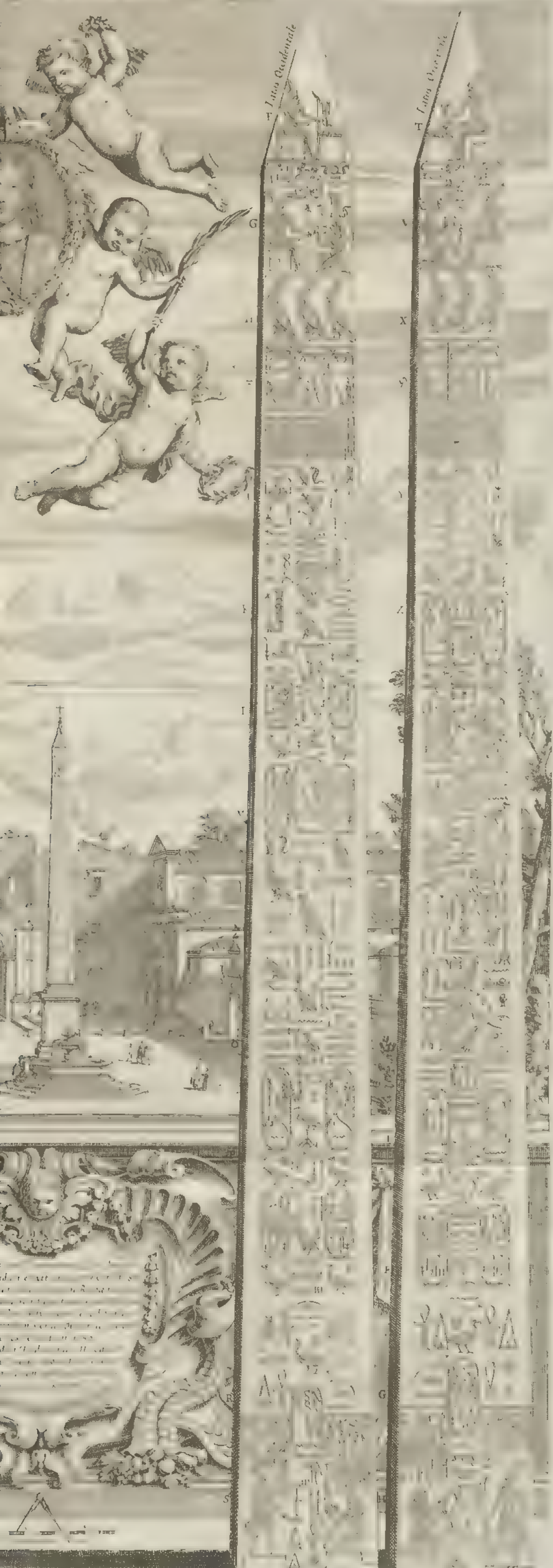
De Obeliscis Ægyptiorum.

C. VII. Continent Obelisci priscorum *Ægyptiorum* sapientiam hisce veluti durissimis saxis æternitati consecratam, attamen temporis tractu adeo neglectam etiam à bis mille annis in profundo ignorantiæ abditam, ut nemo ad eorum arcana hucusque penetrarit, mansissentque utique in illo immenso oblivionis Chao, si eam de profundo ignorantiæ lacu, non cum minori Orbis voto, quam nominis sui immortali famâ *Kircherus* non eruisset, literarumque arcanarum opus tot sæculis abditum tentasset, ac tandem fœliciter perfecisset; debet tibi vir eruditissime non immerito, parcat mihi modestia tua, Resp. literaria, quæ in *Hercule*, *Atlante*, *Trismegisto*, *Protheo*, aliisque aut fabulosa Poëtarum Schola, aut sæculi nostri memoria deprædicat. Dum deperditam linguam Ægyptiacam restituisti, nunquam intellecta hieroglyphica explicuisti, superstitiosamque *Ægyptiorum* scientiam veritate superasti. Ab Etymologia nominis, ut ordiar, hęc à græco ὀβελὸς, quod Veru significat, scilicet à forma veru nomen duxit. *Arabibus Messalet Pharaum*, id est, *Pharaonis acus* dicta, à *Pharaone*, sic enim Reges prisci *Ægypti* vocabantur, nam de inventore primo ejus controvertitur, cùm maxima *Arabum* schola jam ante Diluvium *Memphi* Pyramides extructas perperam tradat. Harum Pyrami-

SERENIS.^{MI} ET POTENTIS.^{MI} FERDINANDI IV AVGVSTISSIMI ROM

ANORVM REGIS IMMORTALI HONORI HVNC OBELISCVM PSAMMIRTAEVM

a maiora in inferiori basi latitudinem $10\frac{2}{4}$ palm. in superiori, ubi pyramidion contingit $6\frac{2}{5}$ lat obtinet. Duo uero minora

SE

M

N

O

Obe
uti
opp

OBELISCVS

RAMESSAEVS SIVE LATERANENSIS

...en, itemq; noua et exacta Interpretatio.

Iconismus Tomo III Fol. 161 inserendus

Latus Occidentale

Latus Orientale

FERDINANDI III CAESARIS

FELICIBVS AVSPICIIS

AVGVSTI

OBELISCVS

...Ramesses Rex, Sothis filius Thebis...

FERDINANDVS III CAESAR AVGVSTVS

...palmos 144 totius obelisci...

...atq; adeo totius molis crassities et pondus continet...

C. VII. ramidum in *Ægypto* multa & magna est copia, duæ autem præ cæteris prægrandes ad ripam *Nili* spectantur, quas ante Diluvium *Schur* filium *Schaluk* filii *Schariack* erexisse *Arabes* fingunt. *Hermetem* propter sapientiam *Trismegistum* cognomento tandem omnium authorem fuisse, *Author in Oedipo l. 1. de Obeliscorum Origine* demonstrat. Horum itaque Obeliscorum quidam temporum decursu ex *Ægyto Romam* maximis impensis ab Augustis Cæsaribus translati fuerunt, ut ex *Plinio* probat *Kircherus*, qui tamen majori ex parte ævo confecti, & truncati, aut etiam integri ædificiorum ruinis sepulti profunda sub terra gemunt. Hodie *Romæ* tredecim superstites sunt: scilicet *Flaminius*, *Lateranensis*, *Vaticanus*, *Sanctæ* MARIÆ *majoris*, *Ramessæus*, *Mahutæus*, *Mediceus*, & demum *Minervæ Alexandri* VII. auspiciis erutus in foro Minervæ elephanti ὀβελισκοφόρῳ hodie incubat. In *Musæo Kircheriano* quinque horum secundum omnes sui partes proportionata mole diminuti, & penicillo adumbrati asservantur. Sextus *Clementis* IX. P. O. M. virtutum immortalibus meritis erectus fuit. Nec immeritò, nam *Kircherus* uti Restaurator, & interpres Ægyptiorum hieroglyphicorum in *Musæo* sibi præsentes esse voluit, ut post immensos labores in eis enodandis exantlatos prototyporum illi vices supplerent, demum merito etiam tam vasti & profundi ingenii æternæque famæ argumentum in eodem *Musæo* veluti Cedro perennius fixi manerent. Debebat quippe tam sublimium rerum studiis indefessus *Hercules* hæc gloriæ suæ trophæa statuere, quibus suum in reip. litterariæ bonum impensi laboris perenne testimonium relinqueret.

Obelisci Romam *ex* Ægypto *delati.*

Obeliscus Flaminius.

Horum Obeliscorum Princeps *Flaminius* à proxima porta sic nuncupatus, vulgò *Porta del popolo* dicta, pandit se ad hujus ingressum amplissima area, in cujus medio in altum superbè exurgit, & Romanæ majestatis limina veluti magnificè condecorat. Hujus Obeliscum quem primo in *Ægypto* excisum, ac *Heliopoli* erectum à *Senneferte Ægypti* Rege, avulsum inde *Cæsar Augustus Romam* translatum in Circo maximo erigi voluit, quem deinde ob temporis vitia ruinis sepultum *Sixtus* V. P. O. M. denuo in lucem erectum & in loco ubi hodie visitur spectandum rursus erexit anno M. D. LXXXIX. Pars I.

Obeliscus Lateranensis.

Obeliscus *Lateranensis* à proxima Lateranensi Basilica S. Joannis omnium in urbe & orbe Ecclesiarum Matre nomen accepit, cujus Obelisci author fuit *Ramesses Sothis* filius, Rex *Ægypti*, qui postquam complures magnificentia summâ extrui fecisset, neque tamen ullus genio suo respondisset; hunc demum & mole & mysteriis reliquis omnibus augustiorem erigi fecit, in cujus fabrica 20 millia hominum teste *Plinio* feruntur desudasse. Et quoniam res erat periculosa, ne in sublime elatus degravante tam enormi pondere prolaberetur, summo in apice proprium filium alligari jussit, ut vel sic conservandi Regii pueri causa attentiores redderet Architectos. Erectus porro fuit *Thebis* in templo Solis, cui consecratus perstitit, usque ad annum à *Christo* nato 334. tempore *Constantii* Imperatoris, *Constantini Magni* filii, qui gloriæ immortalis cupidus, cum urbem *Byzantium* à suo postmodum nomine *Constantinopolim* dictam Romanæ urbi supparem construi jussisset, ne quid illi Romanæ deesset majestatis, in tota *Ægypto* Obeliscos diligenter conquiri jussit, & votis respondit eventus. Repertus tandem *Thebis* Obeliscus, quem solum *Cambysis* ira, cum impunè cæteros per urbem absumerent incendia, quasi molis hujus reverentia attoniti indemnem voluit. Hunc itaque avulsum loco, *Alexandriam* devehi mandavit: verùm augustas cogitationes fata succiderunt, nam

C. VII. mortuo *Constantino*, diu *Alexandriæ* inglorius jacuit, quem postea *Constantius* paternæ gloriæ hæres inde *Romam* deferri, & in circo maximo statui jussit, & stetit inconcussus, donec grassante *Romæ* maximè furore Gothico collapsus est, ubi jacuit usque ad *Sixti V.* bene ominata tempora, qui acceptis indiciis funditus subrutum reperit, repertum extrahi, & in campo Lateranensi, ubi hodie visitur, erigi jussit.

Obeliscus Pamphilius. Obeliscus *Pamphilius*, quem *Heliopoli Sothis Manethonis* filius, *Rameses* erexerat; eum *Romam* traductum anno à *Christo* nato 249. ad prætoriana castra in Hippodromo *Ant. Caracalla* Imperator erexit. Is demum anno 1649. munificentia *Innocentii* X. summi Pontif. in foro Agonali supra excelsa rupe ab arte ad naturæ invidiam dispositione Equitis *Bernini* Architecti ad quatuor mundi plagas copiosis rivis seu fontibus scatentes erectus est.

Obeliscus Mediceus. Obeliscus *Mediceus* eo quod in *Pincianis hortis Mediceorum* Principum unus ex quadraginta quatuor *Ægypto Romam* translatis in Circo Floræ erectus erat, à Magno Duce *Hetruriæ*, denuo constitutus fuit in Hortis Salustianis.

Obeliscus Mahuteus. Obeliscus *Mahuteus* à *S. Mahut* quod nomen Orientales sancto *Bartholomæo* dant, ex Templi Isiaci fundamentis erutus erectusque fuit, in dictæ Ecclesiæ S. Bartholomæi Bergomatum foro.

Obeliscus Alexandrinus. Sextus & ultimus Obeliscus *Alexandrinus* ab authore *Alexandro* VII. Pont. Maximo *Kircheri* Benefactori dicatus fuit, cujus latera sequentibus Epigraphis ad quodlibet quatuor laterum abaci ornantur. In quorum uno sic legitur: Alexandro VII. P.M. *veteris sapientiæ Magistro, Obeliscum ad veterum* Ægyptiorum *mentem hieroglyphicis notis inscriptum erexit & dicavit* A. K. In altera facie legitur. Alexand. VII. P.M. *reconditioris eruditionis oraculo Obeliscum hunc Encomiastico symbolorum contextu inscriptum erigit & consecrat.* A. K. In tertia facie inscriptio sic se habet. Alexand. VII. P.M. Osiri *redivivo Obeliscum hunc arcanis veterum* Ægyptiorum *notis inscriptum erigit, dicat* A. K. In ultima verò facie. *Honori & immortalibus meritis* Alexand. VII. P.O.M. *Obeliscum hunc ad Ægyptiacæ Sapientiæ normam inscripsit, erexit, consecravit* A. K.

Obeliscus Reginæ Sueciæ *erectus.* Obeliscum alium *Christinæ Alexandræ Suecorum* Reginæ, dum *Musæum Kircheri* viseret, ad ejus in urbem adventum erexit, & consecravit, notisque veterum hieroglyphicis inscripsit, sub hoc Titulo.

Magnæ Christinæ,
Isidi *Redivivæ,*
Obeliscum hunc
arcanis
Veterum Ægyptiorum
notis inscriptum
Erigit, dicat, consecrat
A. K. S. J.

Fulciebant hunc Obeliscum triginta tres panegyrici plausus præcipuis totius orbis linguis conscripti.
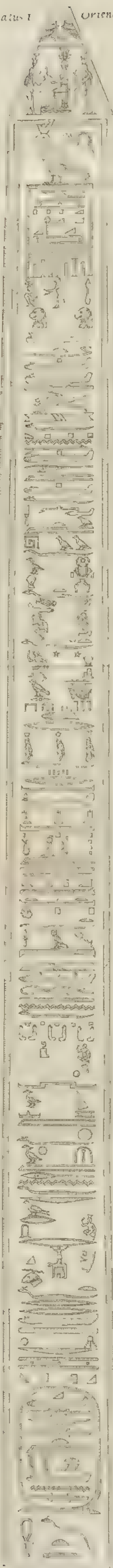
ELOGIA

In laudem incomparabilis Heroïnæ Christinæ.

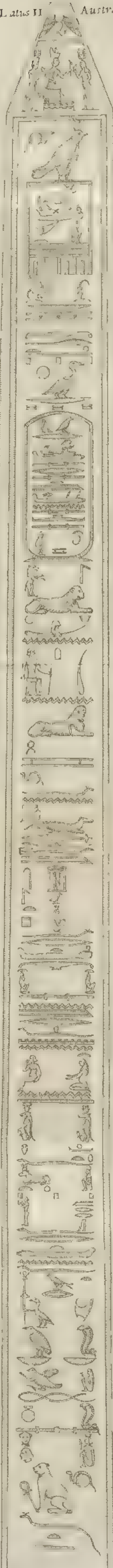
Linguæ fuerunt, scilicet Hebræa, Græca, Chaldaica, Tarchumica, Latina, Ossca, Syriaca, Arabica, Coptica, Ægyptiaca, Æthiopica, Samaritana, Americana, Persica, Malabarica, Brachmana, Nubiana Africæ, Turcica, Mexicana, Italica, Germanica, Hispanica, Gallica, Anglica, Bohemica, Lusitana, Hybernica, Sarda, Belgica, Dalmatica, Canadensis, Hungarica, Hieroglyphica.

Itaque hæc est Scena Obeliscorum, quam *Kircherus* litterario Orbi exhibuit in hoc Urbis & Orbis theatro sub tri-

Latus I Orientale
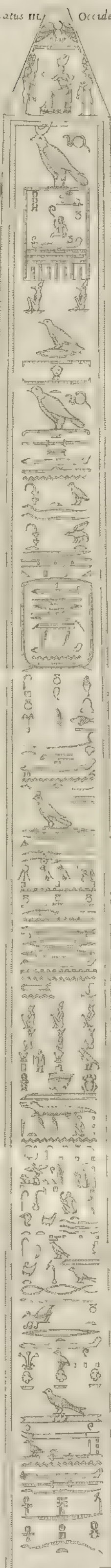

Latus II Australe

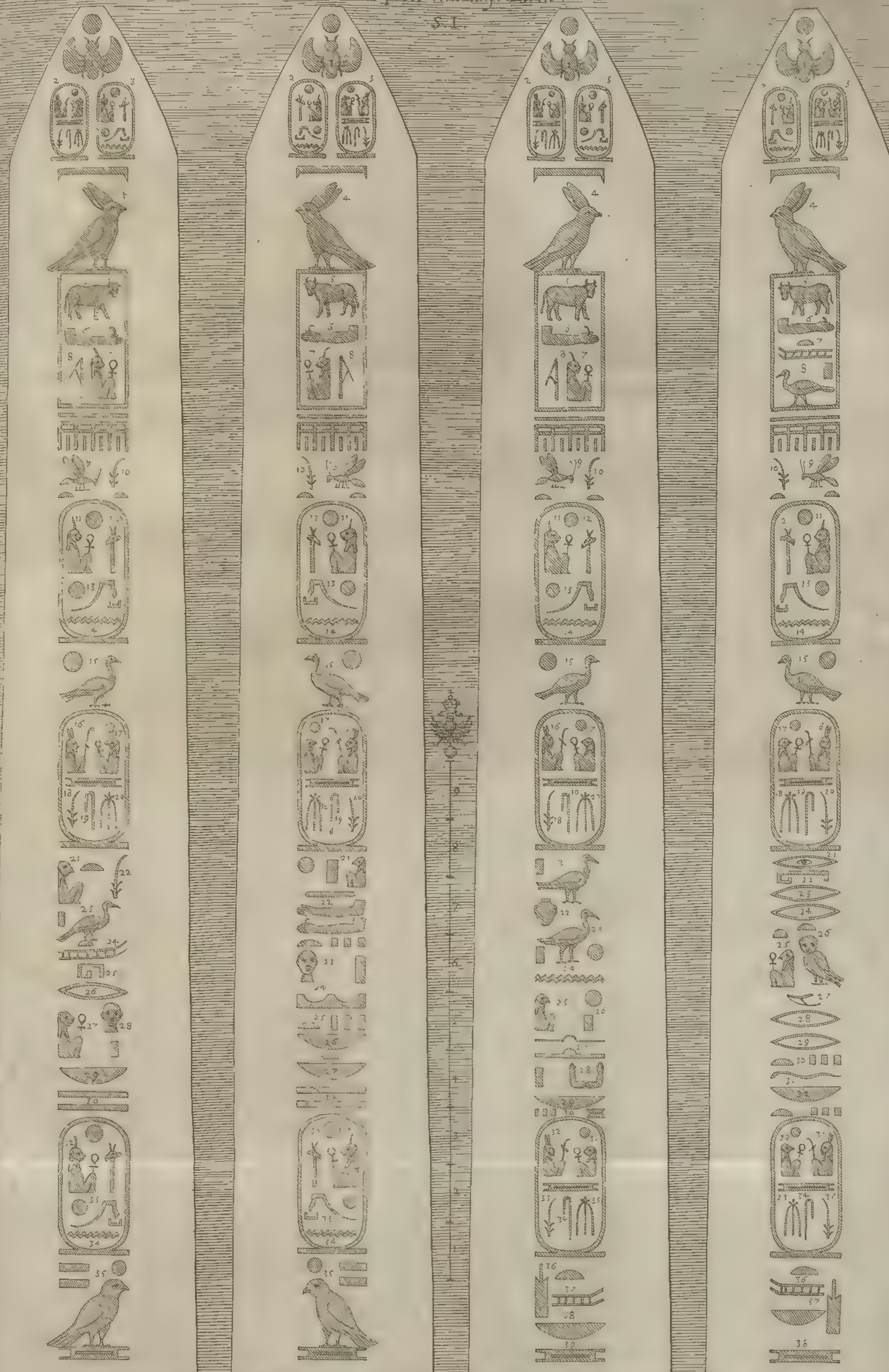
...NTIO·X·PONT·MAX
ATHANASIVS KIRCHERVS
PHILIVS
PAM
OBELISCVS
INNOCENTIVS X
PONT·MAX·
EREXIT
ROMÆ

Latus III. Occidentale

Latus IV Septentrionale

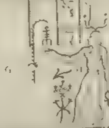
Inseratur tomo. III. folio 317.
OBELISCVS MEDICEVS
Interprete Athan. 𝔦𝔣. Kirch.
S. I.
Hunc Obeliscum, quem olim in Circo Floræ erexerat Claudius Imperator, in Hortis Pincianis deinde erexit Magnus Dux Hetruriæ.
longit. eius 22 palm. latit. basis 3½ palm. Rom.

Lat. II Orient
Lat. III Occident

LATVS I AVSTRAL

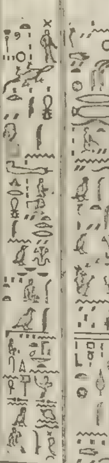

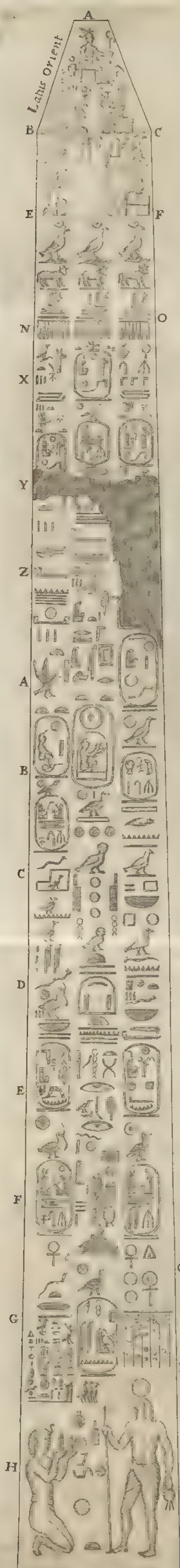

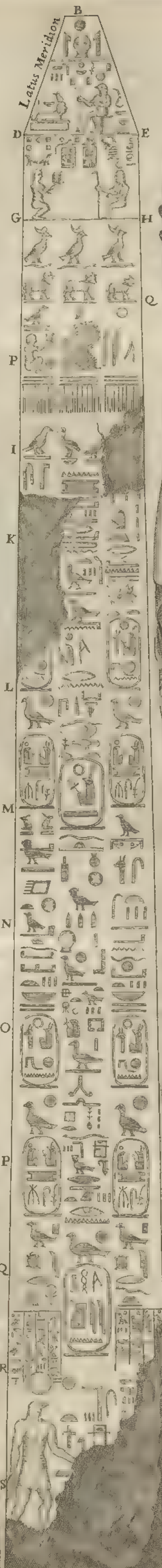
OBELISCVM olim VERANVM

BARBERINVM

FRANCISCO CARDINALI
BARBERINO,
S·R·E· VICECANCELLARIO

ATHANASIVS KIRCHERVS
eiusdem interpres
Romae IX. Sept. MDCLIV.

Latus Orient

Latus Meridion

OBELISCVM
SERENISSIMO, ET
LEOPOLDO IGNATIO
FERD. III.
Ad nunquam
Ath. Kircherus
Roma

Inferatur Tom. III inter folia 256 & 257.

Latus Boreale

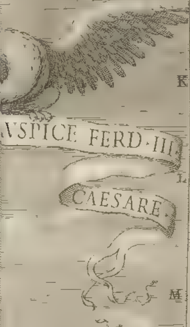
C F G I K R S T V X Y Z A B C D E

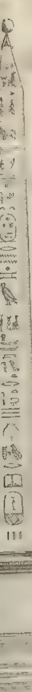
Latus Occident.

D H I L M T V F G H I K L M N O P

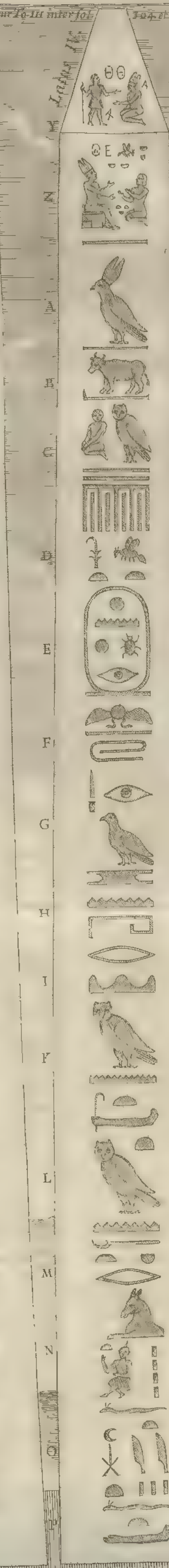

OBELISCVM HVNC CONST
olim a Theodosio Augusto in Biz
EMINENTISS PR
ANTONIO CARD. BARBERINO S R
Athanasius Kircher S I

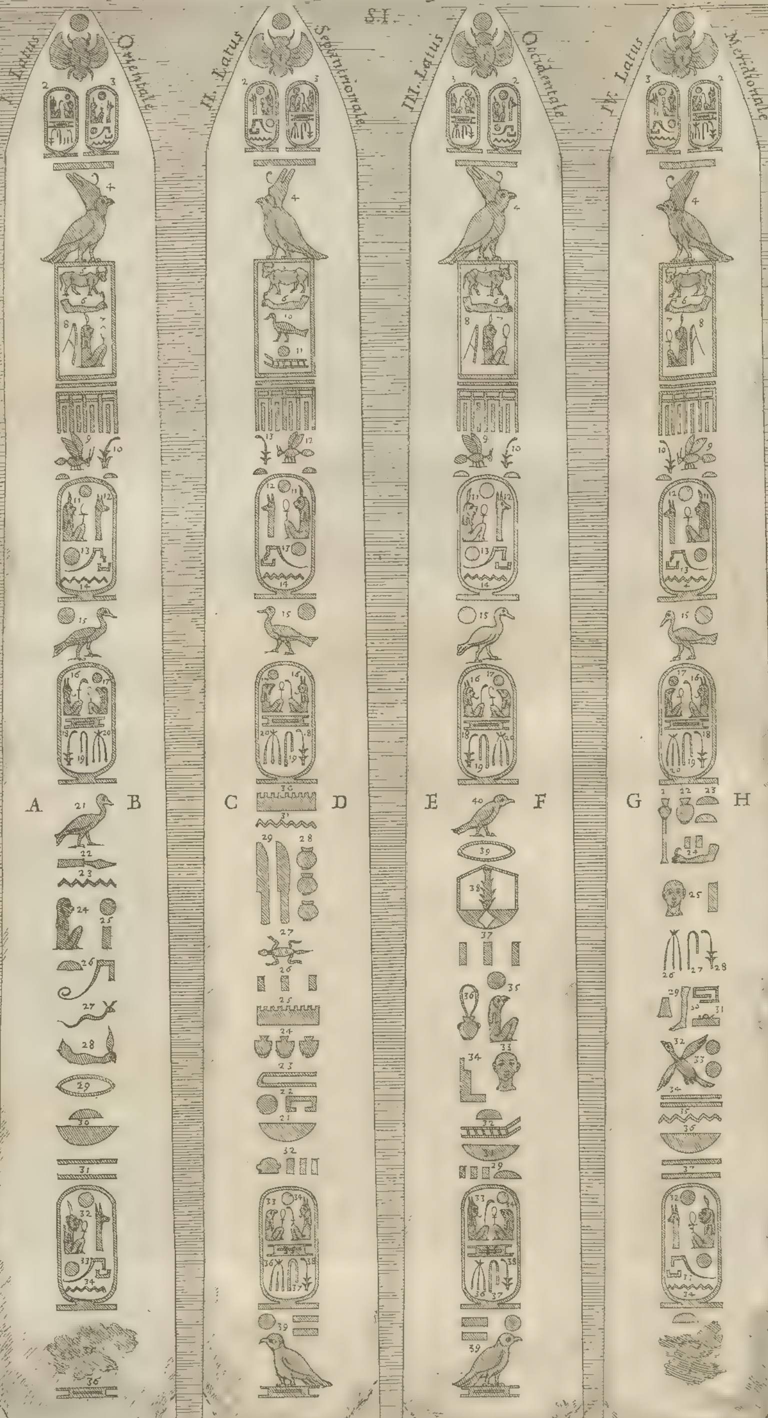
CONSTANTINOPOLITANVM
...o in Bizantino Circo Erectum
...TISS PRINCIPI
...INO S R·E CAMERARIO Consecrat
...he ... S I eiusdem Interpres

Inseratur folio 317 tomo III.

OBELISCVS MAHVTÆVS

Interprete Athanas. Kirch.

§ I.

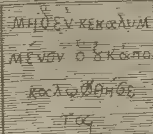

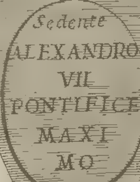
Scala pedum Romanorum

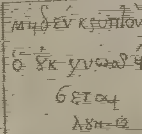
Scala palmorum Romanorum

Positus est hic Obeliscus Mahuteus ante Ecclesiam S. Bartholomæi Nat. Bergomat. è regione Ecclesiæ S. Ignatij Loyolæ Fundatoris Soc. IESV, et habet longitudinem 27 palm. ½ . basis latitud. 3 palmos ½.

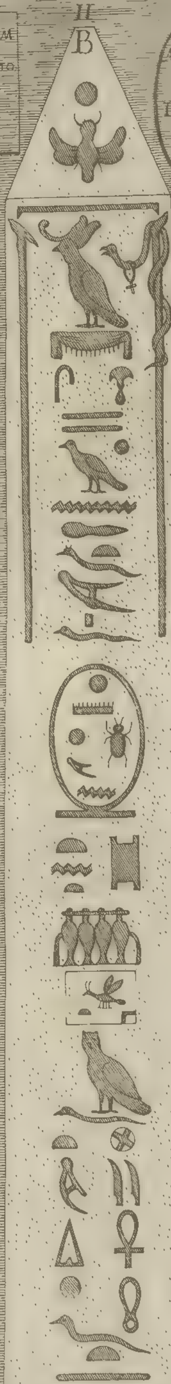
OBELISCVS AEGYPTIACVS anno 1665 intra rudera veteris MINERVAE delubri detectus et expositus ab Athana. Kirch.

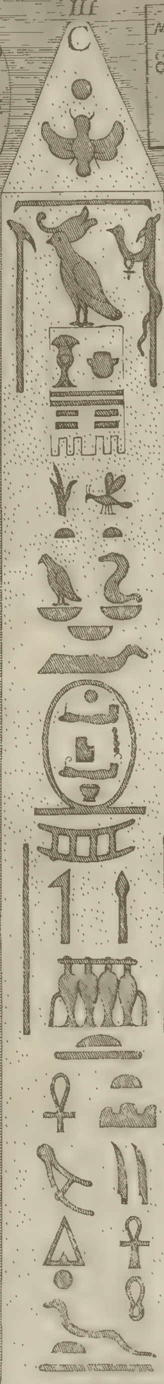

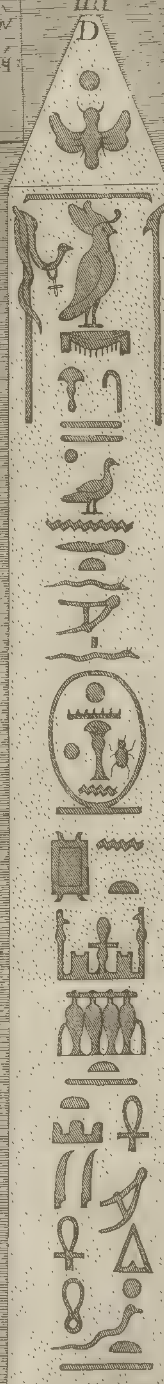

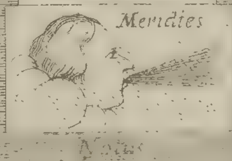

Boreas Zephyrus Notus Subsolanus

Scala di palmi Romani

C. VII. tribus Pontificibus. Siquidem ſedente *Urbano* VIII. ex *Gallia* evocatus, ubi varia Sapientiſſimo viro *Nicolao Pareiſcio* hieroglyphicæ literaturæ ſpecimina monſtrarat, cujus monitu & interceſſione Pontifex certior factus, *Romam* venire juſſus, quod ipſi impoſitum erat interpretationis munus ſtupente *Roma* executus fuit.

Sub Urbano VIII. P. M.

Innocent. X. P. M. Succeſſit ei in ſede Apoſtolica *Innocent*. X. P. M. qui in foro agonali Obeliſcum erecturus *Kirchero* tanquam unico arcanæ litteraturæ conſcio, Obeliſci *Pamphilii* poſtea dicti, *Oedipi* munus impoſuit, quod & integro tomo, qui *Obeliſcus Pamphilius* dictus fuit, præſtitit.

Alex. VII. P. M. Succeſſit *Innocentio* X. *Alexander* VII. P.M. qui uti antiquitatum Ægyptiacarum ſtudioſiſſimus fuit, ita quoque hoc unicum intendit, ut & urbem æternam Obeliſci erectione cohoneſtaret. Accidit eodem tempore, ut unus ex minoribus Obeliſcus ex fundamentis fabricæ erueretur in horto domeſtico P.P. Dominicanorum ſupra Minervam, de quo certior factus Pontifex, ſtatim vocato *Kirchero* impoſuit, ut ſummâ curâ delineata latera, figuris hieroglyphicis inſcripta delinearentur: accidit itaque ut ei Tibure ruſticanti tria duntaxat latera deſignata mitterentur, quarto, quod terram premebat, omiſſo, quibus rite examinatis is non viſo adhuc Obeliſco quartum ſua manu ſcientiæ ſuæ confidentia delineatum tranſmiſerit, quod uti omnibus literatis paradoxum videbatur, ita quoque inverſo Obeliſco, illud latus, quod delineari non poterat, cum *Kircheri* autographo comparantes adeo exactum repererunt, ut ne unicum quidem punctum deſideratum fuerit. Unde ſtupefacti omnes ii, qui ſibi non nihil ſcire videbantur illi contradicere nequiverunt. Soli *Kirchero* veridicam *Ægyptiorum* literaturam perviam, non variis conjecturis, ſed veræ ſcientiæ hieroglyphicæ fundamento nixam, quam & ipſe Pontifex admiratus Obeliſco in Foro Minervæ à ſe erecto, & à *Kirchero* libro, cui titulus, *Obeliſcus Alexandrinus*, ad poſteritatis memoriam, per authenticam epiſtolam eidem operi inſeri juſſit. In *Obeliſco Pamphilio* in foro agonali ab *Innocentio* X. erecto ſimile ſcientiæ ſuæ ſpecimen edidit. De quo vide *prolegomena Obeliſci Pamphilii* & III. *Tom. Oedipi Syntagm. de Obeliſco Saluſtio.* *Pars I.*

PARS SECUNDA.

CAPUT PRIMUM.

Officina Vitriaria.

Cap. I. ITalia artis vitriariæ ſingularis cultrix, ideo pauculis hujus non tam illuſtris, quam fragilis ſupellectilis vitriarium ornatum in hoc *Muſæo* viſendum producam. Eſt hoc *Muſæum* vaſorum vitreorum delectu & varietate refertiſſimum, omneſque anguli multiplici vaſorum varietate nitent; Tripudiat hic ars Vitriaria vaſis inſolitæ magnitudinis, quæ veram Cryſtallum exprimunt, diverſis coloribus, iridibus aliiſq; ſpectaculis exhibendis aptiſſima. Sunt vaſa Cylindracea adamantino ſcalpro quàm affabrè elaborata. Ludit hic ars in arte, ſeu potius naturam ars excolit. Cribra ludrica vaſa pneumatica hic inter ſe concordi ludunt diſcordia. Inter cætera tamen hæcce ſagacioris naturæ jucunda in arte vitriaria videntur ſpectacula. Ventricoſum vas in longitudine quatuor palmorum gracileſcens, à Patre *Chriſtophoro Clavio* Mathematico famâ ſuper æthera noto concinnatum; indidit is huic canali puram & naturalem

Aquam in phiala hermeticè clauſa non corrumpi experimentum.

 aquam

 aquam è *Iordane Romam* aſportatam, & hermeticè clauſam, cujus aqua jam à ſexaginta annis prorſus immutabilem ſtatum retinet & in hodiernum diem uſque, incorruptibilem; ſiquidem, uti dixi, canalis hermeticè ſigillatus eſt, ne ullus aëri locus daretur. Intendebat itaque *Clavius* probare num aqua iſta perpetuo duratura eſſet atque incorrupta; veritatem eventus docuit, dum eadem in hodiernum uſque diem prorſus illibata permanet, ab omni phlegmatis, aut fæcis contaminatione indemnis, ab omni prorſus ſedimento immunis. Diſcas hinc, omnis putrefactionis, & corruptionis inclementiam & injuriam aëris cauſam eſſe. Secundò, rurſus hic cernis *Tantali* poculum; Scyphus eſt, ſupernè in hemicyclum arcuatus, totoque ore patulus, intra cujus latentes anfractus purpureus vini Falerni latex, captivus hæret, adeo ut credas ſcyphum ad ſumma labra repletum, qui tamen inverſus ne guttulam dimittat. Tertiò reperis hic ſphæras vitreas marmore ſolidiores, quarum interna viſcera diverſi coloris tractibus vaga, aliæ intus acervulo aurearum bullularum Schema geſtant; aliæ inſuper liquore intus tumulato ſpectabiles. Quartò Cylinder Cryſtallinus, in quo experimento hydrotechnico in aqua eodem Cylindro contenta varia jocantis naturæ ſpectacula exhibentur. Eſt hic cylindricum Vas cryſtallinum ad unum palmum cum dimidio longum, ad duas uncias in diametro latum ab inferiori baſi ad collum excurrens; ad collum verò tantùm reſtringitur, quantum latitudo pollicis humani, aut indicalis digiti requirit, deinde ex vitro, ſeu ſmalto variæ hominum, aut animalium figuræ, ſeu globuli fieri curantur intus cavæ, diverſoſque levitatis gradus obtinentes, quorum pedes tenui foraminulo patuli ſunt. Hæ figuræ dicta arte ritè confectæ tubo aqua repleto immittuntur; tum orificio tubi pollice, aut digito immiſſo prematur aqua & derepente totum imaginum agmen tanquam fulmine diſjectum, ad fundum, quædam celerius, quædam tardius, pro ponderis ſingularum proportionali differentia labuntur; unde graviores velocius, leviores tardius, hæ ſenilem impotentiam, illæ vero juvenilem vivacitatem & promptitudinem imitando, durante æquali preſſionis intenſione deſcendent, ſi vero preſſio remittatur, denuo reaſcendunt, velocitate corporis moli correſpondente, adeo ut leviores velocius, graviores verò ſegnius aſcendant: poſſunt & ſtatuæ dictæ quolibet vitri loco ad libitum firmari. Colligat hinc ſapiens, quàm facili negotio hiſtoricæ expreſſiones, aut myſteriorum repræſentationes in ſimili vitrea ſcena repræſentari poſſint, cum non exigua ſpectantium pari voluptate ac admiratione.

Poculum Tantali.

In phiala experimentum de preſſione aquæ & motu inde conſequenti imaginis inditæ.

Eſt & hic poculum ſtanneum hujus proprietatis, ut aquam non niſi ad ſummum repletum, per canalem pedi vaſis inſertum, ſine ulla vaſis inverſione, totam exhauriat. Mirum viſu, dum nemo canalem per quem vas depleatur, videt.

Hydraulicum per diabetem.

Eſt & phiala aqua vitriolata naturali plena, ex *Hungaria* ad Authorem tranſmiſſa, in qua ferramenta quælibet impoſita, intra triduum in æs purum convertuntur de quo vide *Mundum Subterraneum Authoris*, quo tamen eſſentialem tranſmutationem ferri in æs negat.

CA-

CAPUT II.

Officina veterum, ac modernarum Lucernarum ſeu Lampadum.

ANtiquo *Ægyptiorum, ac Romanorum* tempore in delubris, & Fanis in Adytis, & Cryptis, in ſubterraneis ſpecubus & tumulis ad multa ſæcula Lampades & Lucernas vario hieroglyphicorum apparatu adornatas arſiſſe Scriptores narrant, cujuſmodi magna arte, majori eruditione fabrefactæ, hic ab antiquitatis tenebris ad lucem erutæ, & conſervatæ ſpectantur; de quibus *Author in quarto Tomo Oedipi in Theatro hieroglyphico ſyntagmate* XX. fuſè agit. Porrò, materia, forma, & figura Lampades hæ variant. Quoad materiam plurimæ ſunt ex metallo, multæ ex aurichalco, pleræque ex terra figulina, ſeu terra Samia confectæ. Forma variabatur ab antiquis pro ratione Numinum, quæ his ignibus colebantur. Sic qui ſeptem Planetas colebant, Lucernâ ſeptem lychnorum utebantur. Duodecim ſignorum Zodiaci honori, eorumque Geniis totidem celebrabant conſecrabantque lychnuchis inſtructam.

Demophilus vetuſtiſſimus author ſcribit *Heliopoli* in Templo Solis fuiſſe Lucernam tot lychnis illuminatam, quot dies annus habet. Item *Athenæus* lib. 15. *de Tarantinis* refert, eorum curiam 365. lychnis ardentibus Lampadum juxta numerum dierum anni fuiſſe inſtructam: Geniis quatuor elementorum Tetragonas, Diis Manibus Trigonas accendebant Lampades; de quibus ſcribit *Author in Oedipo*, & *Fortunius Licetus Patavinus, libro de veterum Lucernis.*

In *Muſæo* ſunt duodecim metallinæ Lampades hinc inde diſperſæ, quarum aliæ animalium ſimulacra referunt, aliæ Satyrorum, & Idolorum variorum. Viſuntur & nonnullæ ex figulina terra, inter quas una ex *Archimedis* ſepulchro eruta, à *Laurentio Mirabella* Authori donata, pro ſingulari affectus ſui in tantum rei antiquariæ peritum Virum teſtimonio. Sunt qui Lumen perpetuum hujuſmodi Lampadibus aſſervatum teſtantur, & extant Hiſtoriæ, quæ perpetuas faces probare videntur: unde evenit ut varii inquiſitione rei inſolitæ animati Herculeo conatu tentârint præſtare, quod ab antiquis factum credebatur, artemque temporis voracitate abſumptam & negligentia deperditam, ſuſcitare conati ſunt, & ne quidquam de ejus poſſibilitate definiam, hi mihi ſane ex eorum numero eſſe videntur, qui in Geometria arcaniori Tetragoniſmum circuli, qui motus artificialis perennitatem, qui lapidem Philoſophicum Chryſopœum magnum naturæ, uti ajunt, Sacramentum ſollicitius & ambitioſius, at inutili & irrito labore *Syſiphi* ſaxum volventes laborant; licet in rerum natura aliud principium perpetuationis non appareat, quàm innatus quidam appetitus propriæ conſervationis, qui licet omnibus rebus inſit, quia tamen nullum Phyſicum ens eſt, quod contrario careat, hinc Phyſica actione unum contrarium alterius vires ſuperat, & conſequenter immutat, unde hic appetitus nihil eſt aliud, quam actus formæ naturalis exceſſivæ vel defectivæ, cujus medium non reperiatur.

Luminaria perpetua reperta memorat *S. Auguſtinus lib. — de Civit. Dei. c.6.* ubi in quodam *Veneris* Fano inventam ſub dio Lucernam, quam nulla tempeſtas, nullus imber extingueret, aſſerit. Hîc *Romæ* ſedente *Paulo* III. in via Appia, ultra mille quingentos annos ardens in Tulliolæ *Ciceronis* filiæ monu-

Cap. II. monumento reperta fuit, quæ & immediate extincta fuit. *Olybius* in agro Patavino *Plutoni* ſacravit Lucernas, quæ ultra A. 1500 accenſæ aſſeruntur, teſte Fortunio Liceto lib. 1. cap. 9. ubi ſic ſcribit: *Annum circiter 1500 noſtræ ſalutis juxta Ateſtem Municipium Patavinum, dum foderetur à ruſticis terra ſolito altiùs, reperta eſt Urna fictilis, & in ea altera Urnula, in qua adhuc erat Lucerna ardens inter duas ampullulas, quarum altera erat aurea, altera verò argentea, puriſſimo quodam liquore plenæ, cujus virtute Lucerna illa per tot annos arſiſſe creditur, & niſi detecta fuiſſet, perpetuò arſura.*

In Urna majori hi verſus legebantur:

Plutoni ſacrum munus ne attingite fures.
Ignotum eſt vobis hoc, quod in arte latet.
Namque elementa gravi clauſit digeſta labore
Vaſe ſub hoc modico maximus *Olybius*.
Adſit fœcundo cuſtos ſibi copia cornu,
Ne tanti pretium depereat Laticis.

In Urna minori ſubſequentia legebantur Carmina:

Abite hinc peſſimi fures
Vos quid vultis veſtris cum oculis Emiſſititiis?
Abite hinc veſtro cum *Mercurio*
Petaſato, Caduceatoque.
Donum hoc maximum Maximus *Olybius*
Plutoni ſacrum facit.

Pars II.

Modum, quo attingere tentant moderni, inſinuare placet, unde etiam impoſſibilitas eluceſcit, itaque inquirendum, quo fomite hic æviternus ignis nutriatur. Vel enim hoc contingit ex natura ejus inconſumptibilitatis, vel ex modo, ut plerique volunt, accenſionis: nihil horum fieri poſſe experientia propria ita oſtendo. Vitreum globum hermeticè ita obſcuravi, ut aëri impervius ſit, ubi fomitem, luminiſque alimenta varia impoſui, demumque Lentis Opticæ ope, Solis radium in unum punctum ad ignis eſcam coëgi; ſed ex aëre vi caloris rarefacto, vaſis confractionem loco experientiæ habui. Materias varias applicui; naphtham tentavi, ex ſulphure & nitro diverſimodè à terreſtreitate repurgato, igni alimentum æternum parare, incaſſum probavi. Olea metallica, & aliorum mineralium pinguem materiam inflammavi, non comperi, & poſtquam Asbeſtinum ellychnium tanquam inconſumptibile expertus fui, ex eodem Asbeſto, ſeu Amianto, & ex alumine plumoſo, & Talco oleitas extracta nonnullum effectum mihi pollicebatur, ſed irrito conatu, cum iſtiuſmodi olea ita intra Amiantum concentrata repererim, ut nullo artis & ingenii niſu in oleaceum liquorem ſeparari potuerit. Rem itaque peritioris aleæ Philoſophis conſignandam cenſui. Nos noſtra proſequamur.

CAPUT III.

De inſtrumentis Mathematicis.

Cap. III. VAga, locuples, & pretioſa Mathematicorum inſtrumentorum multitudo hic viſitur, quorum maxima pars eſt ex aurichalco, lapide ſchiſto, & ligno confecta. Illa ad Cœleſtium corporum, & ad Sphærarum obſervationes, & geometricas dimenſiones, geographicas diviſiones, horarum deſignationes inſerviunt; ſunt autem duo globi prægrandes ob molis quantitatem è *Muſæo* ablati, & ad Collegii Romani Bibliothecæ uſum ab Authore donati; alii duo globi minores, unus Cœleſtis, alter Terreſtris; uterque ſuis Meridianis diligenter elaborati. Sphæra Armillaris ex aurichalco

Cap. III. chalco prægrandis, quæ ultra decem principales circulos Sphæræ 24 Meridianis circulis altitudinum & verticalium, quos Almucantarath & Azimuth vocant, ſeu Æquatori parallelis circulis ingenioſè & ſolerter inſtructa, atque rotarum perplexitate, ita concinnata, ut diurna progreſſione, ſeu circumvolutione quotidie unum Meridiani primarii gradum, in quo & omnia feſta mobilia, ſignorumque Zodiaci progreſſus, ſeu Calendarium totius anni tempore indicatur; Solis item ac Lunæ progreſſus artificioſiſſimè exhibet, adeo ut ambo circulari motu ſine impedimento, quotidiana circumvolutione non ſolum 24 Meridianos perluſtrent, verùm etiam curſum ſuum annuum per Zonam Zodiaci, alter verò 29 dierum ſpatium ad genuinum Lunæ cœleſtis Sphæræ prototypon mechanica induſtria, mota & redeant & abſcedant.

Aſtrolabia, ſeu planiſphæria ex aurichalco plura, quinque tamen præ cæteris nobiliora omnibus ſuis partibus ad diverſas altitudines poli aptata, ſtellarum fixarum retibus, linea fiduciæ, axi atque armillâ ſuſpenſoriâ inſtructiſſima, quorum maximum, quod & Latinis characteribus, & notis exſculptum eſt, trium palmorum diametrum adæquat. Duo, quorum unum *Arabum* notis & antiquitate viſendum; alterum iiſdem characteribus inſignitum, palmo cum dimidio in diametro conſtat. Cætera minoris ſunt circumferentiæ. Inſtrumenta partium, ſeu circuli proportionales diverſi, quorum quilibet diverſis partium lineis ſubdiviſus eſt. Quadrantes duo, unus ex lapide Schiſto (*Lavagna* vocant) in prima minuta accuratiſſimè diverſus, cujus radius eſt trium palmorum: alter quadrans ligneus ex Cypreſſo, qui diviſione radioſa, ſecunda minuta diſtinguit; eſt hujus radius itidem trium palmorum. Latus alterum geometricis operationibus per ſinus, & tangentes in prima ſcrupula exactâ diviſione rarum eſt, ne autem quid vacuum ſit, ex una parte horoſcopus quadrans univerſalis, ex altera ad Romani poli altitudinis quadrantem horoſcopum geſtat. Supereſt & aſtrolabium ligneum ad poli Romani altitudinem conſtructum, & diviſum à doctiſſimo Patre *Grimbergero* Societatis JESU, non mediocris notæ mathematico, quod tamen ob temporis tractum, tineis ferè conſumptum eſt. Analemmata Catholica, ſeu univerſalia, Tabula horoſcopa lapidea, horoſcopia univerſalia, & particularia, planiſphæria, quæ particularibus altitudinibus inſerviunt, horoſcopia concava, convexa diverſarum inclinationum & declinationum radio tum reflexo, tum directo horas univerſales, concurſumque horarum aſtronomicarum, cum Italicis, Babylonicis, & antiquis indicantia, quæ & Ortum inſuper, & Occaſum per totum orbem currentem horam docent. Superſunt & alia, quæ quia partim ad Claſſem Magneticarum Machinarum, partim ad tractatum de horologiis referuntur, ibi locum congruentius ſibi vendicare videntur. *Pars* II.

Varietas Inſtrumentorum Mathematicorum.

Ultra recenſita inſtrumenta ad geometricas operationes hîc eſt illud rarum, & *Authoris* inventione dignum Pantometrum, cujus operationes, uſum & excellentiam Pater *Caſpar Scotus* typis datum in Compendium redegit. Cæteroqui ſi alia inſtrumenta exoptas, hîc Quadrata Geometrica, Quadrantes, Echometra, Holometra; Radius aſtronomicus, Pyxides graduatæ cum Dioptris; Rota Catoptrica; Craticula *Dureri*, aliaque plura inſtrumenta reperis, quibus diſtantiæ inacceſſibiles ſub notam menſuram cadunt aliæque operationes Geometricæ perficiuntur, quorum hîc penè infinitus delectus. Addere hîc liceat Scenographica inſtrumenta, ut ſunt, Parallelogrammum velatum, Craticula demum ipſius *Authoris*, & inventione illuſtria & utilitate praxique facillima.

Inſtrumenta Geometrica.

CAPUT IV.

De Magnete & Machneticis Machinis & Operationibus.

MAgnes ſubtilium cos ingeniorum, prodigium Naturæ, mirabilium thaumaturgus, reconditæ virtutis inſcrutabilis Labyrinthus, *Kircheriani Muſæi* medulla, lapis eſt, qui quoad formalem apparentiam nil neque ſplendoris neque gratæ pulchritudinis prærogativâ gaudet, cum tamen tam eximia, & ſingulari virtutis dote præditus ſit, ut nulli lapidum ſpeciei ſecundus habendus ſit, nec ab ullo, quod ad humanum commercium ſpectat, tantum utilitatis recipitur, quam à Magnete, hic enim ſolus navigationes dirigit, & ad deſideratos, velificantes in erronei maris incognitis ſemitis, portus deducit. Fateor equidem præclaras prærogativas, virtuteſque in aliis lapidum ſpeciebus deſcribi, ſed qui tam apparentes & infallibiles unquam effectus præſtiterit non reperio. Unde quemadmodum in rationali natura, nulla paſſionum affectio φιλομανία, ſeu amoris perturbatione vehementior eſt, ſic quoque inter lapides nullus huic propiores, & affiniores habet effectus, quis enim non videt quanto amoris æſtu ad ferri præſentiam rapiatur, quam ſcitè omnes ejus motus, ſive ſurſum, ſive deorſum, donec ejus deſideratum amplexum tanquam unicum bonum ſuum amatum aſſequatur, ad quod obtinendum, immediate ad ſuum centrum naturale præcipitanter fertur; nec à præſentis ferri concupiſcentia deſiſtit, donec de ejus adoptione, & veluti querula hinc inde, anxio agitatus affectu, demum ad ſui naturalis poli quietem ſe recipiat; & ſicut abſque apparenti Catenæ innodatione amoris illecebra viſibiliter rapta, humana pectora ſtringit, ita lapis hic amore ſuo concupiti ferri fibras ita inviſibili amplexu penetrat, ut non niſi vi à ſe invicem avelli & ſegregari poſſint. Hujus itaque lapidis admirandam artem *Kircherus* ſua ſagaci indagatione in *Arte Magnetica*, more ſuo ſcitè deſcribit, atque in *Muſæo* ſubſequentibus machinis curioſè tradit.

Magnetis prærogativa.

Occurrit itaque primo loco parvulus Typhis ſeu geniolus ad clavum cymbæ cryſtallinæ ſedens, qui in ludicro mari, arcana vi motrici circumvagatur, jucundiſſimum viſu ſpectaculum exhibet. Gratioſiſſimus pupus ad clavum in cymba cryſtallina ſedet, vela per mare, altero cryſtallino non raræ molis catino vitreo facturus, nova navigationis arte in pacato & tranquillo mari, ne minimum quidem tumultuantibus undis motus ab occultis cavernis tacitus erumpit ſpiritus, imbecillemque nautam ſeorſum, deorſumve impellit, modo dextrorſum, modo ſiniſtrorſum abripit, totoque Oceano aduſque horizontis fluidi confinia errabundum & vagum jactat; occultis cuniculis, & vorticibus agitari Typhim crederes, niſi omnem ſuſpicionem quietiſſimæ undæ auferrent, nec enim diu fluctuantis, atque aberrantis cymbæ errores durant, nam amoto extrinſeco magnete, quo ſuſcitatur in puſillo mari cryſtallina navis, ad quietem ſe recipit, & ad mundi polos, ceu fidiſſimo in portu ſe obfirmat. Noſces itaque errorum cauſam eſſe latitantem ſub undis magneticam Syrenem, quæ uti eſt jocoſa, mobilis, & zelotypa, amatoriis ſua natura illecebris in cymba alium occultatum magnetem, & unà ſecum cymbam cum nauclero notis erroribus, & circulationibus, modò in directum, modò in obliquum

Typhis Magneticus.

Cymba Magnete animata.

Cap.IV. quum (citra omne naufragii periculum) defert. Fulcrum in quo isthæc machina visitur, cylinder est, seu potius parallelogrammum Astronomicum in cylindrum convolutum, in 24. æquas partes, secundum longitudinem, & in tropicos, eisque parallelas, secundum latitudinem divisam, in quo singulari arte horæ Astronomicæ, Italicæ, Babylonicæ & antiquæ dignoscuntur.

Docet te hæc machina novam praxin inveniendi lineam meridianam, si nempe fragmentum boni magnetis crystallinæ, aut vitreæ Cymbæ levissimæ, aut Cymbulæ subereæ inserueris, ac juxta magnetis polos, indicem statueris prominentem, atque hoc pacto in aqua vasculum libere innatare permiseris, lapidis enim fragmentum una cum indice se ad mundi plagas firmiter locabit, lineam, horamque meridianam ostensura.

Vaticinatrix statua. Hac eadem machinâ efficies ut spectatoribus intra circumferentiam descripta nomina, aut diversarum specierum aut individuorum corpora proposita, aut mente concepta Geniolus non sine suspicione Magiæ dicto citius indicet, & quod propositum erat, vaticinetur, uti *Author in Arte magnetica* variè docet.

Horologium mirificum. Secundo conspiciendus proponitur mons aquis incubus, 24 horarum spatia describit, in mediis enim undis, multis anfractibus, abscessibus, & cavernis horrens mons, & instar montis ex Oceano exurgentis insula innatat, ita ut verticalis linea, quæ à montis apice in basis centrum, seu umbilicum vasis, quod aquam continet, obtineat; in circuli limbo sub humana figura imagines sceptris instructæ visuntur, juxta 24 horarum spatia ita dispositæ, ut unaquæque habitum referat Provinciæ, & nationis, cujus horam indicat; In limbo verò vasis Sphærico, totidemque intervallis diviso, & horarum numeris distincto, Magneticus circulus per sceptra imaginum, clandestino motu omnium Regionum per totum orbem, currentem horam unaquæque suæ nationi propriam incredibili sane artificio demonstrat. Pars II.

Architæ Columba. Tertio occurrit *Architæ* columba sapientis Philosophi nobile commentum. Hoc idem *Kircherus* nobili artificio exhibet: binis columnis suffultam cupulam, quæ extrinsecus in coronæ regiæ ornatum abit, intrinsecum latus plano speculo, circumferentia circulari totum obtegit. In hujus itaque coronæ seu specularis cupulæ superficie reconditur Machinula rotatilis (quæ etiam horologium esse posset, & horas in speculo ritè dispertitas exhiberet.) Sit porrò huic machinulæ optimi magnetis fragmentum in circumferentia speculi positum. Basis harum columnarum architectonico artificio ita constituta est, ut in basis centro, veluti in monte positus *Archites* supra fulcrum aciculare, ut se commodè vertere possit, tenuissimo filo levissimam cartaceam columbam, acum magnete animatam, ligatam tenet tali industria, ut acûs acumen ex aviculæ rostro prominente tanto distet spatio, ut rostrum non possit Speculum absolutè contingere, sed tanto solummodò distare spatio à superficie speculi, quantum sufficit, ut chartæ foliolum possit inter rostrum & speculi planitiem interponi.

Quotiescunque itaque ex motu rotatilis Machinæ Herculeus lapis in circumferentiam circumagitur, tunc etiam unà secum acum rostro columbæ cartaceæ insertam trahit, quæ & motu occultæ machinæ in orbem, nil remorata fugientem amicum per tholi gyros, pari volatu consectabitur avicula, nec quiescit, nisi & ipse arcanus motor substiterit.

Hac etiam Methodo *Dædali* statuam suapte ambulantem sponte;

Cap. IV. Quadrigas *Serapidis*, *Bellerophontis*, *Pegasum*, aliaque antiquorum commenta imitari simili arte poteris.

Ara Magnetica. Quarto: Ara Magnetica. Vitreum Cœlum immortali dignum famâ, *Archimedes* fabricasse fertur, in quo omnes Cœlestium corporum motiones, itinera, intervalla, proportiones tam ingeniosè aptavit (ut refert *Pappus Alexandrinus*) ut non solum *Græcia* universalis, sed & totus orbis ad tam audax naturæ & potius Artis prodigium attonitus obstupuerit, & hodie admiretur. Archimedeæ Sphæræ similem, non unam, sed tres ostentat hujus *Musæi* ara Magnetica, quæ in medio *Musæi* ambulacro *Authoris* ingeniosa dispositione superbit. Pars II.

Cum studio Ἀθχυάτȣ uolat ecce Columba per orbem.
Non rota, nec uentus; Sed lapis urget opus.

Sunt itaque harum vitrearum orbitarum tres, quarum media & grandior fluitantis humidi, pendulum Orbis terreni globum in centro refert, quæ ponderibus ipsa suis librata, & motu occulti ducis, magnetem circa suum centrum

*Cap.*IV. centrum 24 horarum Spatia ſympathicè Angelo, qui in media aqua fixus manet, indiceque occurrentia ſibi horarum intervalla diſtinguit. Secundus globus vitreus, cujus exteriorem ſuperficiem diverſis coloribus interdiſtincti circuli, ſeu lineæ, Solis ac Lunæ reliquorumque Planetarum vagabundorum circumvolutionem diurnam, & nocturnam diſcriminantes referunt. Genius in medio pendulus ad ſuæ motricis virtutis prædominans imperium, impiger circumit, ſceptroque, quod manibus geſtat, in vitreæ Sphærę circumferentia, influxum prædominantis Planetæ indicat.

Tertia Sphæra Zodiacum, & reliquam orbis ſiderei lucentem, & fixam familiam refert, in cujus medio alter itidem Genius, magnete, ut prior, fœtus, iiſdem legibus 24 Meridianorum intervallis totidem horarum ſpacia ad quodvis momentum, noſtrum Horizontem, influentia fixa ſidera oſtendit. Fulciunt harum machinarum magnetico-vitrearum latera, columnæ parallelipedæ duæ ex utroque ſcilicet latere, quarum una ad horarum Italicarum, altera ad Aſtronomicarum curſum indies deſignandum inſervit, adeò vago artificio, ut in omnibus ad celeberrimum hoc *Muſæum* advenis ſingularem admirationem excitet. Sunt porrò adeò adornatæ, ut inter ſe contrario motu horas indicent, cùm earum una Solis ſimulacrum in leviſſima chartula magnete fœtâ aſcendendo horas indicat; pari paſſu in altera columna, Luna itidem leviſſima in chartula effigiata, deſcendendo æquis intervallis idem prorſus præſtat. Moventur hæ duæ chartulæ Solis ac Lunæ ſimulacra exprimentes, motu naturali, progrediunturque, mox ſurſum, mox deorſum, nec tamen ulli rei annexæ, aut agglutinatæ hærent, nec rotis devehuntur, neque alio extrinſeco adminiculo fulciuntur, ita ut eas liberè abſtrahere liceat, & in ſuum locum reponere. Ex parte autem ſuperiori ab unius columnæ Coronide ad alteram naturalis aviculæ exuvium, & artificio intrinſecus ita animatum, ut quatiendo alas, caput & caudam ad vivum movere, atque ab una columna ad alteram volare, & in utroque termino volatus requieſcere videatur; hæc etiam tranſitu ſuo in pulchrè adornata trabe, quæ aviculæ pedes ſuffert, diviſa horarum ſpatia indicat. Circundat tam elegans florum, ac frugum corymbus hanc epigraphen. *Pars* II.

Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

In aræ demùm lateribus utrimque duæ Sphæræ cum ſuis in medio indicibus inſtructæ cernuntur; ab horum indicum motu totius aræ partes ſympathico motu concitantur, ſingulæque adæquatis intervallis tum motu naturali deorſum, tum violento ſurſum, tum etiam in linea recta horizontali, demum verò in peripheria è centro ſecundum peripheriæ ambitum uno eodemque actu moventur. Vide Figuram in 2. edit. *Artis Magnæ Lucis & Umbræ.*

CAPUT V.

Ars Colibistica, Ponderum & Mensurarum, ex antiquis Romanorum Monumentis desumpta.

Ars Colibistica. Liquidarum materiarum mensuræ apud antiquos hæ erant in usu. Primo Culeus, Amphora seu Quadrantal, Congius, Sextarius, Hemina. Continet itaque Culeus 20 amphoras; Amphora urnas duas; Urna congios quatuor; Congius sextarios sex; Sextarius heminas duas; Hemina quartarios duos, acetabula duo; Acetabulum sesqui-cyathum; Cyathus ligulas quatuor; Ligula demum drachmas tres, scrupulum unum.

Harum itaque Mensurarum, & insuper Ponderum proportionem, & quantitatem ab antiquis usitatam, & successu temporis invariatam, antiquitatum sagax & scrupulosus indagator *Kircherus in Musæo suo* exhibet in vasis ex lapide Schisto concinnatis, unde videntur sex lapideæ Tabulæ, quæ Quadrantalis antiqui in cubum adaptati referunt mensuram. Hoc quadrantale Mensuræ genus Festus Pompeius his verbis describit: *Quadrantal vocatur antiqua, quam ex Græco (sed abusivè) Amphoram dicunt, quod vas unius pedis quadrati, 48 sextarios capit.* Volsius Metianus verò hanc Quadrantalis mensuram sic describit: *Quadrantal, quod nunc plerique Amphoram vocant, habet urnas duas.* Exhibent itaque accersitæ lapideæ tabulæ has inscriptiones; ex quibus clarè patet, earundem in cubum unitarum mensuræ genus. *Quadrantal.*

In prima itaque facie hæc legis.

Quadrantal pondo LXXX.
Fannio
Seu puras pendas latices, seu dona Lyæi.

In altera facie, hæcce.

Rhemnius Fannius
Palæmon.

Pes longo spatio latoque notetur in anglo
Angulus ut par sit, quem claudit linea triplex,
Quatuor ex quadris medium cingatur inane.
Amphora sit Cubus, quam ne violare liceret,
Sacravêre Jovi Tarpeio in monte Quiritis.

In tertia facie incisus est pes Romanus antiquus cum his verbis.

Romana Amphora
pedalis.
Sext. XLVIII.

Congius veterum. Superest & aliud Mensuræ genus, quod veteres Congium dicunt, & continet secundum altitudinem pedem Geometricum, vas est ex aurichalco, Congii veteris exactissimam formam referens; vas antiquitatis raritate pretiosum sub Imperatoribus, Cæsare Vespasiano & Augusto F. usitatum, ut testatur inscriptio vasi inarata.

IMPER. CÆSARE
VESP. VI. COS.
F. CÆS. AVG. F. IIII.
MENSVRÆ EXACTÆ IN
CAPITOLIO.
P. X.

Lapides pondere V. & II. libras pendentes. Videntur etiam duo hic pondera ex metallo, in quibus argenteis literis eorum pondus expressum, unum quinque librarum, alterum duarum, uti ex in-

Cap. V. inſcriptione eorum colligitur, Deæ Opi ab Auguſto conſecrata fuiſſe, inſcriptio docet.

TEMPL. OPIS AVGVSTI
Lib. V. alterum
verò Lib. II.

Statera veterum. Spectatur & hic priſca *Romanorum* ſtatera, magnitudine palmari.

Item ſtatera in *China* uſitata, de qua alibi in hoc libro.

Urnæ Ægyptiæ. Huc referri poſſunt duæ urnæ Ægyptiacæ hieroglyphicis notis raræ, atque penicillo effigiatæ: vaſa referunt in magnitudine paria, altitudinis bipalmaris ex Agathe in *Hungaria* è ſubterraneis ruinis, & tumulis effoſſa; quæ quidem non menſuræ genus, ſed vaſorum ſpeciem referunt, à piæ, auguſtiſſimæque memoriæ *Ferdinando* IV. Rege *Romanorum*, *Ferdinandi* III. Cæſaris filio, *Kirchero*, eo tempore, quo *Oedipo* inſudabat, ad hieroglyphicorum, quæ in eo continebantur, interpretationem faciendam tranſmiſſæ. Pars II.

CAPUT VI.

Apparatus Rerum Peregrinarum ex omnibus Orbis plagis collectus.

Cap. VI. IN tres Claſſes præſens caput diſtribuo; in prima maris monſtriferi fœtus; in ſecunda, Terræ mirabilium animantium matris partus; demum peregrinarum volucrium, ac variarum Regionum raros fructus, & rara quædam Naturæ prodigia ſine diſcrimine, currente calamo perſtringam.

Hirundo marina pendula ventos ſpirantes extra Muſæum monſtrans. Occurrit itaque primo loco Magnes Æolius, mole exiguus, ſed virtute magnus. Piſciculus eſt, quo in *Muſæi* laqueari intra nauticæ pyxidis ventorum Schemata, & differentias ad Mundi plagas collocata referentia, pendulus, qui ſe continuo motu agitando, nunquam quietus manet, niſi ſupra ejus venti Rhombo, qui extra muros actu ſpirat, itaque ad flantium ventorum varietatem, in omni ventis impervio loco ſe roſtro ſuo ad Rhombum venti actu flantis, convertit. Vocatur hic piſcis Hirundo marina, ſeu Piſcis volans. Hiſpanicè *Voladore*.

Phyſa piſcis anemodicticus ventum ſpirantem extra intus monſtrans. Magneticam hanc ad ventos converſivam virtutem alius quoque Piſcis habet, Phyſa nuncupatus, Mediterranei maris, maximè illius plagæ, ubi *Nilus* in mare devolvitur, incola; Piſcis eſt totus Sphæricus in globum à natura decircinatus.

Cauda Syrenis. Cauda Syrenis. Piſcis ex *Hiſpanorum* relatione maris Indici, propè *Inſulas Moluccas*, mulieris formam referens. Caput habet rotundum, nec multum à reliquo corpore diſcretum, naſum modicè inter utramque malam protuberantem, palpebris oculis noſtris ſimillimis, aures aliquanto promiſſiores; labra, dentes, & reliqua corporis membra, humanis paria, ubera rotunda, & lacteo humore turgentia, brachia aliquanto longiora humanis, manus cartilagineas, anſerum inſtar, ad natandum aptas; quibus remorum loco utitur; Cæterum pro ſexus varietate ad generationem requiſita omnia, quæ poſtea in piſcem deſinit, caudâ novem circiter palmorum longâ; Piſcis cauda in *Muſæo Romano* aſſervatur, longa palmos novem, in latitudine adæquat palmum in parte groſſiori, unde in acumen paulatim diminuitur. Raræ virtutis dote præditus eſt hic Piſcis ad Sanguinis profluvium: dicitur ejus pulvis in hęmorrhagia inſperſus, omnibus aliis reſtrictivis longè præſtare, & quidem hac virtute magis femellæ, quàm maſculi pollent.

Balæna. Branchia Balænæ. Balæna Piſcis eſt, facile omnium quos prodigioſo mon-

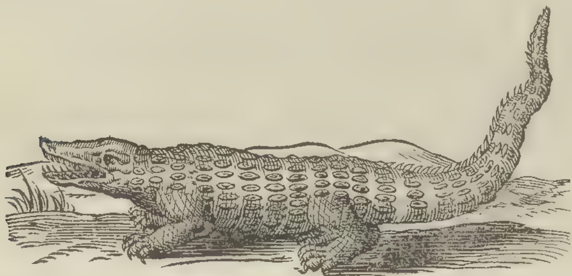
Cap.VI. monstrorum partu prægnans Oceanus producere solet, maximus; alio nomine à *Plinio* Physeter dicta; cujus testimonio Balænæ quatuor jugera, Physeteres vero ducentos cubitos longitudine excedere dicuntur; nullas omnino branchias habent, sed eorum loco prægrandem in fronte hiatum, per quem receptum humorem magno impetu evomunt, corium habent glabrum, & in modum exasperatæ pellis spissum, durum, tenax, firmum ac solidum, pinnas habent utrimque unam, & tertiam in dorso, in modum alæ, seu falcis, quibus universam molem corporis vibrant; caudam habent lunatam coloris Cyanei, medii scilicet inter nigrum & cœruleum, ossatura ejus tanta est, ut ea veluti sepe ad hortos cingendos & habitationes in *Islandia* utantur.

Xiphias, vulgò pesce Spada. Rostrum piscis Xiphiæ, vulgò *pesce Spada*; Piscis est, Delphinis magnitudine, & mole non impar, mediocres duodecim circiter palmos in longitudine æquant, dentibus carent, sed dentium loco sub ensis forma gladium oblongum fronti insertum gestant; oculos orbiculatos, & modicè in caput immissos, branchias quatuor, juxta quas duæ pinnæ, tertia in ventre & quarta in dorso, aliis aliquantò amplior: corpore seu pelle glabra, & levi, in cuspidem juxta aliorum piscium normam gracilescit; venter argenteus, & fulgidus est, tergum modicè nigrescit, & splendet; tantæ docilitatis piscis est, ut, si dicere fas sit, linguam Græcam ab Italica distinguat. Hinc certo cantilenæ genere è subaqueis antris à piscatoribus allectus ipsorum præda evadit, ut *Kircherus in Musurgia sua* tanquam præsens annò 1638, 17 Maji, dum fretum Mamertinum trajiceret, testatur. Habet itaque horum rostrorum, seu gladiorum *Musæum* duo, qui in latitudine semipalmum, in longitudine fere quinque adæquant.

Crocodili duo. Est Crocodilus *Pars* II. *Crocodilus.* monstrum informe & ingens, diversæque magnitudinis; unde in *Musæi* tholo unus quindecim palmos longus cernitur, munificum donum Serenissimi Principis *Joannis Federici* Ducis *Brunsvicensis*, & *Lunæburgensis Athanasio Kirchero Venetiis* transmissum; Alter verò parvulus duorum palmorum longitudinem habens; os ad aures usque pertingit, faucium rictu horridus, dentibus acutissimis, non multum longis, sed fortissimis, adeo ut omnes in unam maxillam coalescant, eburneo candore nitentes, pectinatimque adstricti, quorum numerus facile ad sexaginta sese extendit; linguam ei natura negavit; pedes habet quatuor in obliquum detortos, & acutis unguibus formidabiles; cauda reliquo corpore non multum minor in acumen deflectit, venter ejus molliculus, subalbus ob mollitiem; tergum verò solidum, adeo durum, robustumque ut telorum, bombardarumque ictus excutiat. In terris agit ille dies, noctesque sub undis; bestia est maximè *Nili fluminis* incola, quæ homines amore deperire videtur, quos, cùm arripere ei contingit, tam diu deprimit, pedumque unguibus adstringit, donec exanimet, ubi vero exanimatum videt, prius mœrore percussum deplorat, demum sibi & in escam devorat: unde proverbium; *Lachrymæ Crocodili.* Reperiuntur etiam Crocodili in *Gangetico flumine*, qua parte *Ganges* fretum multis ostiis ingreditur.

Casus mirabilis. Duos casus mihi hic recensere liceat, quæ circa hujus bestiæ voracitatem nostro seculo evenerunt: Alter ad *flumen Gangeticum*, ubi quidam *Lusitanus* enavigans tantisper ad fluminis ripam, naturæ consulturus deflexerat; hic, cum navicula retardante longiusculè moraretur, horribilem rictu è flumine bestiam (Crocodilus erat) sensim adrepere advertit, quo igitur fugeret

Cap. VI. geret neſcius, eccè ferociſſima Tigris, & ipſa ad eum devorandum avida, quid ageret miſer inter Crocodilum & Tigridem medius, quid in tam ancipiti arena caperet conſilii neſcius, certiſſimum utrimque fatum infelicem exitum ſpondebant, à flumine hiante rictu Crocodilus, à terra Tigris famelica exitium præſentiſſimum minitabantur, cum itaque nullus effugii locus, ad Cœlitum invocationem converſus, opem implorat, vota emittit, nec incaſſum: exaudivit cœlum ſuſpiria; ſiquidem Tigris concitato impetu quaſi jamjam in fruſta decerptura hominem inſilit, ille dum inclinato corpore impetum effugit, ecce (mirum dictu) Tigris recta in fauces illabitur Crocodili, qui tam fortiter illam tenuit, donec eam exanimaret. *Luſitanus* verò tanquam tertius inter duos gaudens, gemina fata feliciter evaſit. Ita *Itinerarium* R. P. F. *Joannis a Jeſu Maria Carmelitani.* Pars II.

Caſus funeſtiſſimus. Recenſuit Princeps *Anhaltinus* R P. *Athanaſio* ſuperioribus annis, ex relatione cujuſdam, qui Tragico caſui interfuiſſe eidem Principi aſſeruit, ſuccedentem caſum prorſus fatalem, & exoticum: In Archipelagi *inſulis Philippinis* ſub 7. grad. latitudinis ultra Æquatorem eſt *inſula Java*, in qua Regulus inſulæ in urbe, dicta *Batavia* reſidet; Gubernatio Inſulæ à quodam *Hollando* pendebat, cujus gubernatoris merita Regulum eò devicerant, ut ſibi filiam ejus deſponſandam ſtatueret; dumque jam condictus eſſet Hymenæo dies, lætiſſima futuræ ſolemnitatis exordia præparantur, feſtivitati adaptantur omnia; ſponſa verò animi relaxandi gratià comitantibus Virginibus proximum extra urbis pomeria, arundinetum, ſolitaria deflexerat; dum autem ſolito longiùs moraretur, ejus comites Virgines moram pertæſæ, ad eam inquirendam emittunt; abeunt, ſponſam quærunt, inclamant, inveſtigant, ſed nuſpiam apparet; in quærendo totus perditur dies, nec ubi locorum, aut quid de ea actum, aut quis eam abſtulerit error, nemo erat, qui indicaret, aut referret. Subintrant arundinetum, cum igitur jam communis ſuſpicio increviſſet, ſponſam factam eſſe alicujus beſtiæ prædam, cum quoque recentiſſima Crocodili veſtigia apparerent, aucta ſuſpicio, & vix tantillum intra arundineta feræ veſtigia proſecuti, ecce patente faucium hiatu beſtia in obvios incurrit; ſummum vitæ diſcrimen adierant, niſi præcipitato inſequentem curſu antevertiſſent. Ad Regulum ac Gubernatorem itaque reverſi, rem ordine, & quod inierant diſcrimen, metu penè exanimes exponunt. Cogitur proinde conſilium, petuntur vota, quid in negotio faciendum, omneſque in unum conſulunt, tam exitiale malum, aut vi, aut dolo circumveniendum eſſe. Aptatur itaque extemporalis fabrica, fallaci pavimento inſtructa fovea, quam ubi beſtia quædam ſubolens prædam introgreſſa fuerit, unà cum pavimento

D in

Cap.VI. in præceps ruat, proceſſitque ex voto artificium. Nam *Crocodilus* grunnientem porcellum in caveam effoſſam veluti intra muſcipulam quandam intromiſſum audiens, feſtino gradu prædâ potiturus adproperat, dum noctem illuſoriæ machinæ incautius deprimit, ecce bellua præceps in foveam unà cum pavimento corruit, quam inſidiatores ſtatim lanceis & haſtis invadunt, vulnerant, conficiunt, finditur venter, evolvuntur viſcera,& ecce Tragicam Cataſtrophen, argenteas Sponſæ armillas, & cranei fruſtum una cum capillis, quæ nondum calor bene digeſſerat, attoniti & ſtupentes reperiunt. Hinc infelix Sponſa thorum, hos thalamos, hunc tumulum, dum amore incauta deperiit, reperit. Dicuntur & coma una cum armillis in *Bataviam* tranſlata, ibidem ad perpetuam rei memoriam conſervari.

Aſtrites. *Aſtrites*, ſive *Stella marina*, piſcium ſpecies eſt. *Stellæ* à figura, quam referunt, ſic dictæ, quinos radios habent longitudine palmum facile adæquante; cortex earum durus, hiſpidus, aſper, & ſerpentino colore variatus, flexuoſus tamen, & radiis ex centro æquis ſpatiis in circumferentiam paulatim graciliſcentibus, cuti non glabra, ſed quaſi ex meris oſſiculis, ſeu ſpinulis compaginata. Celerrimè natant, inſtarque Polypi brachia nunc deducunt,nunc contrahunt, progreſſivo, ac retrogrado motu ad quemvis ſitum deflectunt; os in medio inſtar Echini habent, ita conſtitutum, ut alimentum ſingulis quinis radiis ſubminiſtrare poſſint; dorſum ſupernè in ſphæram protuberat, & ipſum hiſpidum, durum, & aſperum, magis tamen ventre glaber, maculis alternatim cinericio colore albicantibus & nigredine obfuſcatis, intermixtis: degunt plerumque inter ſaxorum fiſſuras, & hiatus, tanquam propriis pabuli ſui domiciliis; veſcuntur quippe maximè humore ſalſuginoſo rupium,Oſtreiſque marinis, iiſque,quæ mollia vocantur,paſſim inſidias ſtruunt, & ubi eas apprehenderint, totas exſugunt, & delumbant; harum *Stellarum marinarum* plures *Muſæum* aſſervat, quæ inſectis marinis annumerata advenis monſtrari ſolent. Pars II.

Teſtudo marina *magna molis.* *Teſtudo marina.* Eſt *Teſtudo* animal tardigradum, viſu horridum, neſcio, quem id primò aſpicientibus terrorem incutiat, cum tamen cæteroqui animal ſit innoxium, quin inter menſarum delicias connumeratum, putamine robuſtiſſimo contectum, ita ut plauſtrum etiam validum citra omnem rupturam ſuſtinere poſſit: quatuor pedes ei natura conceſſit, duos ex parte anteriori, duos à tergo, cute ſquamoſâ contectos, atque unguibus acuminatis inſtructos, verſus terram ita arcuatos, ut alterutris, dum ſe tanquam uncinis ſolo adſtringit, verſus terram fixis protrahat. Harum *Teſtudinum* exuvias, ſeu teſtas, magnitudine bipalmares in *Kircheriano Muſæo* conſpicuas reperies; quatuor tantæ capacitatis, ut clypei vices quælibet ipſarum ſubire poſſit. *Teſtudines marinas* littus *Braſiliæ* adeò grandes producit, ut ſint, qui referant, ſolam unam octoginta hominibus lautam cœnam ſuppeditare potuiſſe. In *Mari Indico* tam magnæ reperiuntur, ut indigenæ quibuſdam aliis tanquam cymbis utantur, aliis verò adverſus cœli injurias tuta tecta & domicilia erigant.

Raja. *Raja*, ſeu *Argilla*, piſcis eſt ex mera cartilagine excepta ſpina dorſi, abſque oſſibus, & ſquamis à natura compactus, formâ à reliqua piſcium ſpecie impar, cum omnibus ſuis partibus, ſolâ modicâ caudulâ, quæ longa, tum tenuis & rotunda eſt, exceptâ, in planum corpus abeat; undique tenui pellicula, quæ ſubtus albicat, ſuperius verò aliquantulum nigreſcit, circumveſtitus, pedibus caret, nec pinnis ſcatet, cum non niſi in extremitate cau-

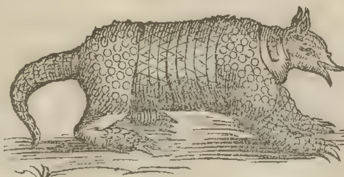
*Cap.*VI. dæ pinnulas habeat, quibus ſe in quaſque partes natando deflectit; à caudæ extremitate uſque ad corporis initium in medio dorſi, acutiſſimorum aculeorum ſeriem habet, quæ etiam per totum dorſum ad caput uſque excurrit, ſed ita diminuti, ac in medio dorſi ſunt, ut potius moduli, quam aculei dici poſſint. Caput, habet, ut reliquum corporis planum, nullo collo à reliquo corpore disjunctum; verum pro ſui ſolum quantitate eminet; oculos duos parvulos & rotundos in ſuperiori capitis parte habet, os vero latum à denticulorum minimorum infinita ſerie, quæ circa cartilagineam pellem in unum quaſi oſſiculum multis denticulatorum acuminibus refertum concreſcit. Corporis molem diſparem habent; ſunt enim, qui humanâ palmâ contegi poſſint, alii verò ad duos, & ultra palmos in latitudine, longitudine vero ad tres, & ultra extenduntur; itemque hujus magnitudinis in quacunque dabili quantitate, aut differentia reperiuntur; Habet *Muſæum Romanum* duos, ſed arte efformatos, & aptatos ut ſuperiori *Rajæ* deſcriptione nullo prorſus modo congruant, & à vulgo potius *Baſiliſcorum* exuvia, quam Piſcis hujuſmodi credatur, aut Draconis cujuſpiam abortivus fœtus; horrendum quippe viſu & informe animal apparet; Caput habens in altum exporrectum, hiante & patulo ore horridum, duabuſque oculorum cavernis formidabile, inque faſtigium turbinatum excreſcens, duobus acuminatis unguibus, ſeu cornibus minax; collum oblongo à corpore ſegregatum, & in altum elatum; corpore tenui, ſed amplis cartilagineis alis utrimque conſpicuum; pedes ſpurios cartilagineæ pinnulæ conglutinatos habent; caudam demum longam, & aculeatam protendit in varias ſpiras contortam, hæ ſunt deformatæ *Rajæ*, & putatitii *Baſiliſci*, & uti *Author* ſentit, non tam à natura quam ab arte confecti.

Baſiliſcus *factitius.*

Pars II.

Armadillus *ſive* Ericius *cataphractus* Americæ.

Armadillus Ericius loricatus, animal amphibium, dura undequaque te-

ſta armatum, quæ veluti undis, aut ſquamulis contecta videtur, figuræ oblongæ, circa humeros, & dorſo paulo ampliori circa limbum corporis, quatuor pedibus natura inceſſum fulcit, ungues habens acuminatos, ceu Crocodilus, cui etiam in capitis expreſſa effigie ſimilis eſt, propius tamen Porco. Caudam habet rotundam, & in acumen decreſcentem, ſquamoſam, & teſtaceâ armaturâ veſtitam.

Armadillus Mexicanus.

Armadillus Mexicanus priori quoad formàm non abſimilis, quoad omnes corporis partes ſolo colore differt, quod ſcilicet *Ericius* atro magis nigreſcat exuvio, quàm *Mexicanus* faciat, qui totus cataphractus apparet mira ſquamarum varietate ſpectabilis.

Torpedo marina.

Torpedo marina. Fuit ſuperioribus annis *Kircherianum Muſæum* peregrinis rebus compluribus ditatum ab *Alexandro Fabiano*, Mexicani regni incola; inter cætera quoque *Ericium marinum* miſit, quem aſſeruit, vim ſtupefactivam obtinere, quod tamen, hîc compertum non fuit; cumque hujus exuviæ ſpeciem plurium audito judicio indagaret, *Author* tandem non *Torpedinis*, ſed *Ericii marini* exuvias reperit, quæ exuviæ tamen à noſtratibus in corporis mole differunt, vimque ejus ſtupefactivam refuſam putat qualitatem narcoticam, communicatam ſibi à *Torpedine* piſce, in cujus viſceribus, *Torpedinis* voracitate ſepultus jacuit *Ericius*.

Conchylia marina.

Conchylia marina oſtentat vagum hoc *Muſæum* quam plurima, pulcher-

rima

Cap.VI. rima luxuriantis Naturæ Cimelia, Conchas, Oſtrea, Murices, omniſque Conchyliorum generis ſpecies, in tanta quantitate, tamque variatâ copiâ, ut totas maris divitias in compendium redegiſſe videatur, quæ ſcrupuloſius deſcribere ſi intenderem, prolixus nimium forem. Quare ne in aculeatos anfractus, & ſcopulos impingam ſilenter me ſubduco, è nobilioribus ſolum nonnulla attingenda cenſui.

Purpuræ. Sunt itaque primo loco aliquot Purpuræ, hoc nomen ſortitæ quod Principum aulis ſint gratiſſimæ, & frequentes; aliæ ſunt turbinatæ, & in mucronem graciIeſcentes; aliæ tuberculis, & multa colorum aſpergine variæ: quædam ex candido rubeſcentes, ſuperficie levi, & terſa, marmori Pario haud abſimiles; nonnullæ aſperæ, rugoſæ, & in varios anfractus diſcretæ; multæ in ſpiras detortæ, aliquæ in helices convolutæ, tandemque in cuſpides abſcedentes.

Murices. Secundò Murices complures Purpuris non abſimiles, excellentiſſimorum Conchyliorum ſpecies ſunt, ex quorum humore, ſeu ſanguine præſtantiſſimus tingendi color elicitur. Sunt hæ plerumque turbinatæ, & longos aculeos habent forinſecus; in parte vero interiori ex albo purpuraſcunt; eſt eorum teſta gravis, ſolida, dura, multiſque cuſpidibus horrens. Sunt quædam leves etiam in modum marmoris ſtriatæ & maculoſæ, labio patulo, & in modum canalis aperti diductæ.

Turbines. Tertiò ſunt Turbines ὠτόμορφοι, quorum teſtæ in multa volumina plurimis undique tuberculis exſtantibus diducuntur.

Quartò Turbines anonymi, Conchylia ſunt tuberoſa, & anfractuoſa, ſtriata partim, partim rugata, maculoſa variâ tincturâ.

Trochi Nilotici. Quintò, hic reperiuntur Trochi Nilotici albi in mucronem deſinentes.

Pars II. Sextò, Cochleæ pentadactylæ, cum quinque aut pluribus acutis appendicibus, quædam turbinatas teſtas habent, quædam cælatura ſunt inæquales, ſcabræ, rugoſæ, non paucæ claviculatim intortæ umbilicata cylindroïdes. *Cochleæ pentadactylæ.*

Septimò, reperies hic plurimas Pinnas, ſeu Buccinas, aut Papiliones marinos. Oſtraceum genus eſt, quod tenui, ſed duro exuvio extrinſecùs aſpero, intrinſecùs terſum, & aliquantum rufeſcens ſub marinis rupibus adhæret, ac lanugine quadam dotatur, quæ maxima vi attractiva humiditatis pollet. Denique viſitur hîc maxima copia Concharum margaritiferarum, quarum aliquas extrinſecus ſcabroſa ſquama circumveſtit, aliæ verò ab his ſeparatæ, tum intrinſecus tum extrinſecus argenteo Perlarum fulgore ſplendent. Cernitur hîc etiam Ala Hirundinis marinæ grandis admodum, & acervus rerum impetritarum, quarum formam petrificus ſuccus in ſaxa congelavit, ut ſunt oſſa, tum humana, tum aliorum animalium, atque hujusmodi complurima. Superbiunt hîc Corallini rami, & eſt pars rupis ex fundo maris avulſa, & coralliferis plantis, nec non monſtruoſis arboribus conferta. *Pinnæ & Buccinæ.*

Animalium terreſtrium exuviç nonnullæ hîc reperiuntur, inter quæ primo loco ponenda videtur *Iguana Mexicana.* Animal eſt, quod equidem inter fluidi elementi partus, non autem inter terreſtris glebæ fœtus referri poſſet, cum more Piſcium natet, ſubque aquis degat. Moreque quadrupedum, veprium, herbarumque inter arboreta vagabunda luxuriatur; arbores ſcandit, ac formâ Crocodilo ſimillima eſt, ſolo cutis colore, qui in atrum inclinat, & duritie, utpote quæ ſine ſquamis terſa eſt, differt, modo ſcilicet ſerpentum maculoſa, & terſa; ſecundum dorſi longitudinem ſpinas *Iguana Americæ. Lacerta amphibia.*

Cap. VI. ſpinas habet pectinatim ad caudam uſque deſcendentes, in modum ſerræ dentatas, & aculeatas; oris rictus magnus eſt, dentes modici, & minuti; ungues avium unguibus ſimiles, ſed debiles & innoxii. Ovipara eſt, quorum magnam copiam parit, gratiſſima guſtui; decem, aut viginti dierum ſpatium ſine cibo, ac potu vivit. Caro dulciſſima, maximarumque deliciarum in *America* illecebrarum menſalium complementum eſt; licet animal ſit cæteroqui viſui horridum, guſtui tamen eſt gratum, & delicioſum. Tametſi enim *Hiſpanis*, primis *Amexicanarum* partium & plagarum inventoribus iſtis primis temporibus uti horridum ita abjectum & inutile habitum fuerit, guſtatu verò pretioſum & opiparum, nec aliis, quàm magnatum ac procerum epulis dignum à *Barbaris* inſtructi compererunt.

Alce. Cornua & ungulæ *Alcis*. *Alces*, Germ. *Elendt*, vulgò *Gran beſtia* dicta,

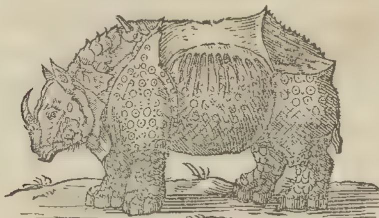

animal eſt ſpeciei cujuſdam mediæ inter Equum & Cervum, quod *Olaus Magnus Onagrum* vocat, nares habet & aures prominulas, cornua ferè Taurina, Cervo paulò altior, & curſu velocior, Deſertorum *Ruſsiæ* fera eſt. Juvenis captus adeo manſueſcit, & humanum conſortium adamat, ut non ſolum canum more dominum ſuum olfaciat, & ſequatur, verùm cibum, potumque humanum ambiat; non ſpernendarum virtutum animal eſt, ungueſque ejus adeo medendi vi, & robore pollent, ut ab univerſo populo expoſcantur; ejus unguibus Lupus vel tactus exanimari fertur. Sunt ungues *Alcis* contra Epilepſiam præſtantiſſimum remedium, ſi ſcilicet hujus pars in annulari ſiniſtræ manus digito aſſervetur, aut deferatur, aut ex eo annulus conficiatur, qui in eodem manus digito deferatur: Nec ullus mirabitur, cur majoris efficaciæ, ſi annulari in digito deferatur, potiùs ſit, quam in alio digitorum, niſi qui hanc cum corde maximam affinitatem, & correſpondentiam, ex communi Medicorum ſententia, & conſenſu, habere, ignoraverit; nec mireris, in demortua beſtia hanc medendi manere qualitatem, & cur idem non contingat in omnibus aliis animalibus. Differentia quippe eſt, quod quædam qualitates materialiter; vel toti compoſito, aut partibus inhærent; aliæ à principio vivente ſuam traducant efficaciam; hinc in variorum animalium partibus, exuviis, excrementis variæ qualitates materiales remanent; aliæ verò, quæ à principio vitæ emanant, etiam cum ea intereunt; videntur hîc cornua & ungues duo. Pars II.

Mures Moſcovitici odoriferi. *Sorices*, ſeu *Mures Moſcovitici*; animalcula ſunt, & eò quod in *Moſcovia* reperiantur plurima, & vix alibi, à provincia nomen duxerunt, abietum, terræ, arborum, & radicum latebras incolens, à Murium noſtratum forma non abſimile animal, ſed tanta odoris fragrantiâ excellens, ut ex muſco compacta, & muſco fœta videatur; hinc omnes Magnatum aulæ eorum exuvias appetunt, & maximo pretio coëmunt, ut indumentis ſubducta, & adverſus frigoris aculeos clypei, & loricæ vices ſubeat, & graves & tetrè olentes auras odoris ſui fragrantia expugnet. Horum *Murium* exuviæ duæ in hoc *Muſæo* proſtant, *Authori* ex *Polonia* dono transmiſſæ.

Cap. VI. Rhinocerotis Cornua.

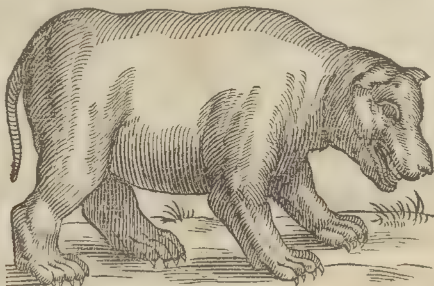
Rhinocerotis Cornua. Inter peregrina & exotica animantia, quæ mira-

bilium fœcunda parens natura producere solet, est hoc deforme monstri genus. Animal est grande, durissimo & solidissimo corio, ceu thorace ferreo à natura loricatum. Corporis mole Elephanto non impar, à qua tamen non nihil deficit, eo quod breviores habeat pedes. Caput habet ad modum suum in rostro acutius, & usque ad frontem productius, grossissimi ac robustissimi colli; os repandum, inter nares ei excrescit cornu rotundum, & robustissimum, parumper versus frontem incurvatum, ferrugineum nigrorem habens; caudam more Boum ejusque formæ gestat. Nonnulli porro *Rhinocerotes* duobus cornibus instructi sunt. Majori inter nares, minori verò supra nares; feritate, dolo, & fortitudine corporis molem æquat, adeo ut nulli belluarum cedat. Tempore *Domitiani* sæpius in arenam producti fuerunt, semperque visi luctandi dexteritate cæteris prævalere; adeò ut Elephantes sternere, Leopardos exanimare, Leones interimere, Tauros conficere, Ursos extenuare, aliaque ferocioris naturæ animalia enecare, & vincere compertum sit. Unde Martialis lib. Spectac. Epigr. 22. canit.

Sollicitant pavidi dum Rhinocerota *Magistri,*
Seque diu magnæ colligit ira feræ,
Desperabantur promissi prælia Martis
Sed tamen is rediit, qui fuit ante furor.
Namque gravem gemino cornu sic extulit Ursum,
Jactat ut impositas Taurus *in astra pilas.*

Habet *Musæum* tria *Rhinocerotum Cornua*, duo minora bipalmaria in longitudine, & septem unciarum in calcis radice, diametro, unde in conum excrescentia, leviter incurvata in acumen gracilescunt. Tertium verò cornu cæteris subtilius est, cum in calce semipalmarem solum expleat diametrum, indeque ultra tres palmos in acumen decrescit prioribus acutius.

Hippopotamus.

Hippopotamus, seu *Equus marinus.* Animal est quadrupes, & amphibium, quod licet inter aquas degat, tamen inter terrestria quoque referre libuit amphibia. Refert de illo *Odoardus Barbosa*, quod sæpius visus sit à *Lusitanis* Nautis in *Insula Cefula*, ad pascua exire, & in pratis in morem pecudis recenti gramine vesci: deprehensum sæpius & circumventum in prædam venisse,

Cap. VI. venisse, quod si tamen eorum casses aliquando fefellisset, concitatissimo cursu ad cymbas adproperasse, quas sic dentibus contrivit, donec inutiles Nautis reddiderit, & in fragmenta inutilia disruperit. Bestia est, quæ in altitudine ad quinque cubitos excrescit: pedes, aures, cauda, & vox cum Equis omnino conveniunt, solùm quod ungulæ pedum, in modum Taurorum bifidæ sint: nares habet patulos, labia repanda, rictum magnum & vastum, in quo utrinque tres magnos, sed obtusos, & prominentes dentes habet. Carnes humanas amare, Aristoteles testatur, qui de Mirabilibus *Indiæ* scribens, verba *Alexandri* ad se scribentis refert. *Ducentos milites de* Macedonibus *levibus armis misisse, per amnem nataturos; itaque quartam fluminis partem nataverunt; cum horrenda visu res nobis conspecta est,* Hippopotami *inter profundos aquarum ruerunt gurgites, raptosque milites nobis flentibus absumpserunt.* Hæc sunt ad verbum, quæ *Alexander Aristoteli* scripsit. Hæc bestia ad flumen *Nili* reperiri solet. Asservat *Musæum* hujus belluæ fragmentum ex dentibus dissectum tantæ duritiei, ut cuivis silici æquiparari possit; non minus enim percussus, aut affrictus chalybe, quam quivis alius silex favillas dat. Sunt qui veneno obstare, & hæmorrhoïdes sanare asserant. Habet & *Musæum* caudam hujus *Equi marini.* Pars II.

Anatomia Simiæ. *Simiæ sceletum* quod Anatomico studio, & opera secundum suum situm naturalem compactum, & colligata ossa ossibus; ubi non solùm ossium compages, verùm etiam nervorum corda, & articulorum omnes compactiones, & ordines accuratissime videntur humano sceleto simillima.

Vulpes Americæ. *Vulpes marina* à nostratibus *Europæis* differt solo colore, & cauda; color quippe medius inter cinericium & atrum, cum ex his permixtus sit, cauda verò à nostratibus differt, eo quod non solum colore reliquo corpori par sit, sed etiam pili hispidiores & breviores sint. Harum *Vulpium* exuviæ reperiuntur hic tres, quæ colore omnes conveniunt, sed quantitate molis secundùm diversitatem ætatis discrepant.

Lynx Mexicana. *Lynx Mexicana*, animal est Vulpi non absimile, sola quantitate corporis minor, ingenii verò agilitate, astutia, & procacitate major; ei enim agilitas corporis tanta est in motibus, ut visus humani videatur deludere velocitatem. Visitur hic unum exuvium nostris Felibus paulo minus, cæteroqui tota corporis proportione par, colore autem dispari, videlicet atro-cineritium.

Animal exoticum *mephiti exanimans.* Aliud hîc occurrit rarum sane *Animal quadrupes*, ungulis acutissimis instructum, ita ut duritiei earum ope non solum montes, & scopulosos tractus, verum etiam arbores scandat. Color ejus candidus, & nigerrimis maculis permixtus, capillos habet hispidos in modum Caprarum, caudam brevem, eâ à natura astutiâ dotatum, ut cum aliud à persequentibus Venatoribus effugium salusque non supersit, tam tetrum & abominabilem expultrice vi fœtorem emittat, ut Venatores

Cap. VI. res ei insidiantes, quasi exanimes memphitis vehementiâ à persecutione desistere cogantur. Harum exuviarum unam ostentat *Musæum*.

Volucres peregrinæ ex Brasilia. Peregrinarum volucrium exuviæ hîc aliquot inter raritatum varietatem conservantur. Occurrit itaque primo loco *Pica Brasiliæ*, quam alii à magnitudine *Ramphastum* putant, alii verò *Variani* testimonio (qui in *Æthiopia* abundantes repiriri scribit) *Abbatem superbum*, alii avem *Rhinocerotem* ajunt. Quidquid de nomine sit, si cætera corporis membra rostro conveniunt, vix arbitror majorem inter volatilia volucrem reperiri. Rostrum quippe hoc in longitudine duos palmos excedit, & quà corpori unitur, seu capiti, in crassitie quatuor uncias superat, in latitudine vero uncias septem, unde rostrum hoc volucrium more in acumen curviusculum excrescit, pluribusque denticulis acutissimis in serræ morem hinc & inde prominulis conspicuum: color quidem hodie glaucescit, nescio an temporis tractu, aut naturali colore hoc ita tinctum sit; si Reverendis Patribus, qui ex *India* ad Urbem accedere, ac redire solent, credimus, pretiosissima antitodariâ virtute adversus omnia venena præstat; *Indisque* Monarchis & Principibus solùm concessa, à quibus maximi thesauri loco custoditur, & conservatur, interque donativa & munera, quibus *Indorum* Reguli sibi invicem officiosè occurrere, & correspondere solent, (quibus hoc demortuæ avis rostrum præcipuè in pretio est) reponitur. Nec mirum quod isthæc avis, uti rara, tam pretiosâ dote à natura condecorata, & dotata sit; nam multiplex experientia & Authorum variorum, ac gravium virorum opinio nos docet, inter aviculas nostras *Europæas* rostra & ossa varia medendi virtute pollere, unde rostrum & ossa Ciconiæ in Apoplexia & Paralysi laudantur. Alaudæ, Passeresque,

Ramphastus, *animal volucre ingentis rostri*.

Troglodytici in Colica, alii commendant pro Icteritia volucrem, Icterum seu Galgalum: Vulturum, Cygnorum, Onocrotalorum & Aquilarum pelles applicatæ stomacho, oppidò ad concoctionem, & digestionem ventriculi faciunt. Picæ modicè sumptæ molestas cordis palpitationes sedant; nec hac solum medendi virtute pollent aviculæ, sed nos docent, pro variis morbis varia simplicia eligere; unde ab Aquila habemus lapidem Aëtitem; ab Hirundinibus Chelidoniam visui prodesse docemur; à Milvo nobis Rhamno mederi, à Turdo Myrti ramo; ab Ardea Cancro; à Merula Lauro; à Gruibus palustri junco; quin imo anni tempora, & intervalla distinguunt aves, & tempestatum immutationes nobis vaticinantur, ut à deliro veterum auspicio abstraham, unde canit Mantuanus Poëta. Pars II.

Astra etiam pluviasque docent, & certa dierum
Tempora, & annorum. Sic ver cognoscit Hirundo,
Alcyones hyemem, ventos & flumina cudunt,
Et tempestates campis sitientibus imbres.

Et Virgilius in Georg. libro 1.

Certatim largos humeris infundere rores
Nunc caput objectare fretis, & currere in undas.

Et mox ibid.

Tum Cornix plena pluviam vocat improba voce,
Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Et iterum.

Cana fulix itidem fugiens è gurgite ponti
Haud modico tremulos fundens è gutture cantus,
Nuntiat horribiles clamans instare procellas.

Sic

Cap. VI. Sic compertum etiam eſt, cum matutinis horis acredularum & fulicarum acervi, inſolito vocis clangore auras quatiunt, ſtagniſque & amnibus imminent; mox videbis cœlum atris nubibus contegi, aërem verò pluvia & imbribus obſcuratum in pluvias reſolvi; pluraque alia vulgò notiſſima vaticinia, & documenta avibus debemus. Verùm ut unde digreſſus eram, redeam, reliquarum volucrium exuvias indagemus, & obveniet primò

Manucodiata Avis Paradiſi. *Avis Paradiſi*, quam *Manucodiatam* dicunt, quæ pedes ita modicos habet, ut carere iis videatur; duo longiſſima fila atri coloris è corpore excurrunt, quas in arborum ramos implicant, ſeque ſic iis ad quieſcendum ſuſpendunt. Quo cibi genere veſcantur, ignotum eſt; quin imò ex aëre victitare, ſunt qui perhibeant. Plerumque in continuo motu per auras defertur avis.

Alas habet, ſed immediate poſt prominulum roſtrum, exigua corporis moles, variorum colorum, qui tamen maximè ad ærugineum accedit; pennas verò ad duos palmos excurrentes, paucis circa roſtrum, & lanuginoſis pennulis mira varietate contectum, videturque agglomerata quædam pennata maſſula, vix carne conſtans. Cauda vero Pavonum more, aureo ſplendore nitet aliis mixtim coloribus coruſca. *Braſilia* huc ſeptendecim variarum volucrium exuvias tranſmiſit quarum una ſubtiliſſimi roſtri, quod pene ſemipalmare eſt, & ejusdem altitudinis pedes habet, corpulentiam junioris Galli; pennæ porrò tanto ruboris ſplendore à natura accenſæ ſunt, ut ſimilem in intenſione colorem obtinere non poſſimus. Aliæ ſedecim & forma & colore mirabiles & vagæ noviter acceſſerunt, de quarum nomine, & natura, tametſi adhuc nulla habeatur potentia, eas tamen ob accenſorum colorum decorem & varietatem omnibus Advenis, uti raræ & curioſæ apparent, ita inſolita formâ, & colore multiplici ſpectantur à natura dotatæ; nam aliæ flammineo colore rubeſcunt, cæruleo aliæ, quædam aureo præfulgent; viridi amœnitate exornantur aliæ, & demum nonnullæ intermixtione variorum colorum tali à Naturâ contextæ artificio, ut ſagax colorum vix varietatem valeat diſtinguere; omnes ex *Braſilia* ad *Authorem* tranſmiſſæ. Pars II.

Corvus purpureus Braſiliæ. Spectatur & alia volucris intenſiſſimo rubeo colore purpuraſcens, quam *Braſiliani Quaracies* vocant, & eſt *Corvi* ſpecies, non nigri, ſed per totum corpus purpureo colore, uti dixi, fulgens. Atque tales fuerunt, quæ venerabili Patri *Joſepho Anchietæ Braſiliæ* Soc[tis] JESU Provinciali, Viro Sancto, dum iter per mare ageret, & homines æſtum ſolis amplius ferre non poſſent, hæ aves ad umbram faciendam accitæ & ad portum uſque comitatæ, navim ab æſtu ſolari, inumbratione defenderunt: quo miraculo plures ex Paganis ad Fidem Chriſtianam converſi fuerunt, vide *vitam ejus* jam luci datam.

Naturæ abortus. Quartò, hoc loco Naturæ abortus, ſeu transformationes capiti huic inſeram, nec miretur quiſpiam, ſi Naturam ſubinde abortire aſſeram. Spectantur in hoc *Muſæo* inter mirabilia *Fungi*, non ut aliàs molles, & teneri, quales ex arborum pituita protruſerat humor, aut tenerioris arenæ terreſtris miſcella, ſed ſaxea prorſus, quorum plurimi in ſaxa duriſſima priori ſervatâ formâ mollitiem in duritiem, levitatem in gravitatem immutarunt, & impetriti dicuntur. Fungi *impetriti.*

Offa Gigantum *putatitia.* Præterea hic *Oſſa Gigantum*, ſolo pondere, & nitroſa qualitate in ſaxa immutata comperiuntur, quamvis *Author Muſæi* potius Mineralis naturæ fœtum cenſeat.

Ligna hic quoque reperies, ponderis gravitate immutata, uti ſaxa ad imum fundum aquæ ſubſidunt.

Teccala lapis *ſive* Marmor. Vaſa ex *lapide Teccala*, quæ naturali dote tanta virtute refrigerativa prædita

 ſunt,

Mexicanum virtute refrigerativa pollens. ſunt, ut liquores impoſiti ſcypho tali lapide confecto, mirifico refrigerio ſtatim imbuantur.

Vaſa Porcellana Chinæ. Adeſt præterea *copia vaſorum Porcellaneorum* in formam Idolorum, & figurarum Sinenſium reducta.

Cucurbitæ Mexicanæ. Vides hic congeriem vaſorum in modum ſcutellarum excavatarum; figuræ ſat amplæ, ſed pondere leviſſimo, diverſis figuris & tractibus ſubtiliſſimis variè effigiatæ; ut etiam colorum multiplicitate depicta, ac demum vernice Sinico magni ſplendoris ſuperinducto; vaſa ſunt ex *Cucurbitis Americanis*, *Authori* inde dono tranſmiſſa.

Poculum Nephriticum. *Poculum* ex *Nephritico ligno*, cui quemcunque liquorem impoſueris, ac paululum conſiſtere permiſeris, mox in cœruleum colorem tinctum reperies; atque adverſus calculum renum ex eo bibentibus efficaciſſima Medicina comprobatur.

Ala Hirundinis Marinæ. Extat hîc *Ala* pluſquam palmaris, *Piſcis volantis*, ſeu *Hirundinis marinæ*, qui *Æolius Magnes* ab *Authore* appellatur, de quo ſupra.

Ova Struthionis. *Ova Struthionis* hic plura, & differentis magnitudinis reperiuntur, maximum palmum in diametro complent, candidiſſimæ teſtæ, & ſolidæ adeo ſunt ſubſtantiæ, ut in lapidem coaluiſſe videantur.

India, *Japonia*, *Mexicum*, *Braſilia* hoc *Muſæum* ſuis replerunt curioſis donariis, inter quæ pendet Gladius, ſeu *Framea Japonica*, Lamina eſt tripalmaris, modicum retorta, duarum unciarum latitudinis, utrimque duplicata, crenula elaborata, ex una parte in acutam aciem, ex alia vero fortiori dorſo inſtructa, acinacumque more elaborata eſt; manubrio ſuo, & cupreo orbe ſatis groſſo, ad manus defenſionem inſtructa, Vagina fortiſſima, ex neſcio cujus piſcis pelle elaborata tegitur.

Gladius hic, eò quod ex *Japonia* allatus non tam curioſus, quam venerabilis, loco ſacratiore dignum monumentum, eo quod plures Patres Societatis JESU ob odium, & perſecutionem fidei, eodem gladio plexi ſint, unde non ſine veneratione, & ſpirituali ſolatio, teneroque guſtu hoſpites contemplari ſolent.

Pendet & clava fortis ex *America Septentrionali Romam* delata, ex duriſſimo æruginei coloris ſaxo, more lentium opticarum ex duorum circulorum ſegmento elaborata, adeo ut circumcirca in acutiorem aciem vergat, in medio vero ob corporis craſſitiem ictus vibrationem augeat, & ſoliditate robuſtior ſit. In medio foramine exciſo tripalmaris baculi manubrio inhaſtatur; eſt & hæc ingenioſo *Barbarorum* furore facta venerabilis, eò quod aliquot Patribus effractis cervicibus cœli januas aperuerit.

Vides hic *Chinenſium Regum Diadematis* formam, quod ex corio duriſſimo, undequaque deaurato conſtat, quo & loco coronæ utuntur. Cingulum item ex Teſtudinum marinarum teſſulis contectum, quo *Mandarini Sinenſium* proceres uti ſolent; unde formæ pulchritudo, & pretii valor ei accreſcit. Item *Sandalia* hic vides, quæ corii loco Cannabinis ligulis compacta, & viridi holoſerico contecta ſunt. Diadema Regis Sinarum.

Braſiliæ hic extat fragmentum Panis, uti & granum quo panis conficitur, ex *Juccæ* venenoſæ cæteroquin plantæ radicibus in ſalutarem cibum, panemque redacta, quem *Mandioca* dicunt. Cochlearia *Chinenſium* eburneæ virgulæ duæ ſunt, quarum quamlibet una manu contrectantes cibum ſumunt *Sinenſes*. *Panis Braſiliæ Mandioca dictus.*

Statera *Sinenſibus* uſitata ex ebore probè levigata haſtula eſt, quæ punctulis, proportione Arithmetica, æqualibus interdiſtincta, nec non duobus tenuiſſimis filis inſtructa, quorum unum hypomochlii vices ſubit manu pendentis tenta, ex altera parte verò bilancis ſcutella pendet, in qua monetarum impo- *Libra ſeu ſtatera Sinenſium.*

Cap. VI. impositarum justum pondus exploratur, sed filo, quod hypomochlii vices subit, ad differentis comparationis puncta adaptato.

Atramentaria, seu Atramentum Sinicum, mistura est in lapidem formata, madefactum humido, liquorem reddit, atramento similem, quem penes se deferunt, & ubique aut aqua, aut sputo imbuunt; & penicillum ex pilis subtilissimis confectum ad scribendum commodum habent. *Europæi* hodie idem ope gummium & fuliginis præstant; quanquam Sinicum nostro multo sit præstantius, & ad cultrorum aciem acuendam cotis instar servit.

Novaculæ Sinensium. Cultri, & Novaculæ *Sinensium*, differentis formæ à nostris.

Semicinctium Barbarorum Anthropophagorum *in* Brasilia. Ultimo loco Torques, sive cinctura *Barbarorum*, seu *Anthropophagorum Brasiliæ* exhibetur. Non est hæc, ut illa, quam *Manlius*, ad *Anienem*, *Gallo*, quem provocatus interemerat, Torquem detraxit, & inde *Torquati* nomen accepit, aut aureo vellere contextæ, aut lapidario pretio raræ: sed *Brasiliæ* Torquati veriùs nuncupandi, qui & ipsam pellem hostibus extorquent, & spoliorum loco ebur humanorum dentium, è torque, qui in modum fasciæ palmaris ex certo lini, aut *Cannabis* contexto subligaculo dependent per palmaria fila, & veluti juniperi granis, humanisque dentibus distincta dependens. Hac enim multitudine dentium triumphantes suæ barbariei facinora ostentant, tot enim dentes continent hæc perizomata, quot homines devorarunt, in testimonium generosi animi, eaque veluti tegumentum pubis portant. Pars II.

Quotidiani hospites celeberrimi hujus *Musæi* mirantur hic duos abortivos globos, quorum unus in petram coaluit crustatæ superficiei, in vesica Patris *Leonis Santii* viri omnigenâ scientiâ celeberrimi, natus, eoque mortuo excisus, uti prodigiosæ magnitudinis, scilicet qui facile pugnum humanum expleat, sic & duritiei incomparabilis calculus hic humanus undecim uncias circiter pendens, hoc epiphonemate. *Doctum occidit Leonem.*

Alter globus in Vaccæ stomacho repertus fuit, non in lapidem concretus, sed in pilam lusoriam tenui cute circumvestitus, intus pilis rubeis ita coagulatus, ut videatur attificiosissima industria ex iis compactus, levissimus est, sed tenacissimæ compactionis, uti sunt pilei castorei, quibus capita humana conteguntur, hujus causam indagans *Author*, asserit, & prudentissimè suo more, pilos esse, quos mater vitulum, fœtum suum lambendo lingua sua attraxit, & deglutivit, qui cùm digestionis sint difficillimæ, ii paulatim in glumum, intra Vaccæ stomachum concreverint.

CAPUT VII.

Optica, Catoptrica, Dioptrica Experimenta.

Ca. VII. Potentiæ visivæ ratio sub triplicem considerationem cadit, unde & secundum triplicem hanc videndi rationem, etiam triplicem sortita est denominationem: vel enim primò visio fit directè, radio scilicet directo in objectum tendente; hicque modus sub nomine *Opticæ* consideratur.

Secundò visio fit per reflexionem in specula, aliaque corpora, quæ species objectas reverberant, & dicitur *Catoptrica* seu *Anacamptica*.

Tertiò denique visio fit mediis corporibus diaphanis, diciturque *Dioptrica*, sive per refractionem *Anaclastica*; hoc eodem ordine servato Celeberri-

Ca.VII. mi hujus *Musæi* ſelectiora arcana deſcribo, in quo ſub *Opticæ* partem univerſa, quæ hoc opere continentur, cadunt, unà cum nonnullis fallaciis, quæ directo radio in objectum tendunt, ac elegantium figurarum ſpecies tibi repræſentant ex certo puncto, cùm tamen in omni alio loco non niſi confuſa quædam colorum congeries appareat, vides qua ratione eadem tabula tibi tres aut plures differentes poſſit repræſentare figuras ex differenti ſtationis loco. Figuræ item, quæ, quocunque declinaveris loco, te impetere telo videntur: aliæ inſuper, quæ in plano figurato neſcio quos abſceſſus & ambages mentiuntur, & tamen accuratius examinando, & indagando, capita, aut membra humana, aliarumque rerum Schemata figurant. Horum effectuum ratio, cauſa, & origo eſt à differenti angulorum incidentia, unde plus, minus in uno, duobus, tribus, aut etiam quinque locis ſtationum objecta variat; hæc *Author* more ſuo *in Arte Lucis & Umbræ* perquirit, diſcutit, dilucidat atque accuratiſſimè explanat.

Optica.

Catoptrica.

Gradum facio ad *Catoptrica* experimenta, quorum maxima copia in *Kircheriano Muſæo* viſitur; unde primò recenſebo ea, quæ ope ſpeculorum Planorum præſtat. Secundò quæ ope ſpeculorum Sphæricorum. Tertiò Cylindraceorum. Quartò Conicorum. Quintò Ellipticorum, quorum aliqua cava, alia convexa cernuntur. Sunt alia hæc ſpecula partim ex Cryſtallo, partim ex ære ſeu metallo fuſa; Itaque ope ſpeculorum planorum ſubſequentia videntur experimenta.

Primo quidem *Quadrans Catoptricus*, inſtrumentum eſt, quo ope aliorum ſpeculorum planorum, qui in modum libri ad invicem commiſſi ſunt, & circa communem verticalem axim mobiles inter duas planas, & horizonti parallelas tabulas, & ſecundum quadrantis lineas concentratæ, atque graduatæ ſunt. Nobile hoc artis miraculum eſt, Quadrans enim hic Catoptricus, quò magis acuitur angulus, tantò pluries objecta multiplicat; Videſque in hoc quadrante Catoptrico, dum partes ad angulum acutiorem promoves, objecta & multiplicari, & velociſſimo motu mox ad objectum accedere, mox retrocedere, uſque ad angulum rectum; latera reducendo, donec paulatim eorum ſpecies penitus evaneſcant; unde & objectiva ſpecies in hoc Quadrante varias vultuum tranſmutationes, membrorumque mutilationes, modò in tholo pendulæ, jam & in aëre volitantes mirari licet. *Pars* II.

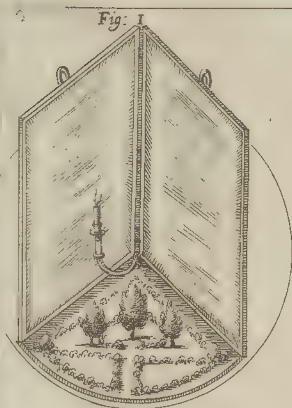
Theatrum Catoptricum.

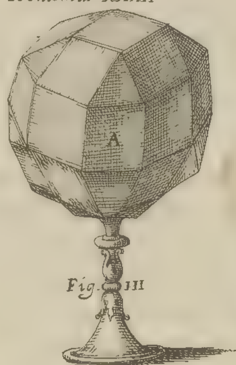
Theatrum Catoptricum, inſtrumentum eſt, quo quæſtionem inter Phyſicos tam celebrem *de Infinito actu*, *Author* pluribus planis ſpeculis tam nobili artis opificio deludit, ut rationem à ſenſu ſeparatam, vel ſaltem deceptam in hoc inſtrumento quivis obſtupeſcat; & quæ in Phyſicis contrariarum ſententiarum probabilia argumenta quotidianam in ſcholis ſubminiſtrant diſputandi materiam; hîc convincente viſus apparentiâ concluſivè dari actu infinitum ſtabilire videtur.

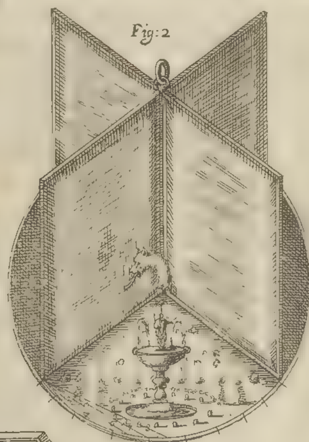
Ciſta eſt ſub forma Theatri, quæ ex interiori parte undequaque planis ſpeculis circumveſtita eſt; porro ſpecula ex parte poſteriori, non ad latus, ſeu angulum rectum ſibi invicem conjuncta ſunt, ſed ad angulum acutum, undè in cavum quatuor laterum ſe arcuat; Planum verò horizontale quadrilaterum eſt, quod in centro ſuper axim mobilem convolvitur, & ita quadrifariam objicit figurarum, ſeu planorum differentiam, ſic ſpecula plana mutuata reflexione unum alteri objectorum planorum ſpecies reflectunt, communicant, & multiplicant, ſemperque eaſdem ſpecies recolligendo opticè diminuunt, ut eaſdem numerare impoſſibile ſit, adeoque *infinitum*

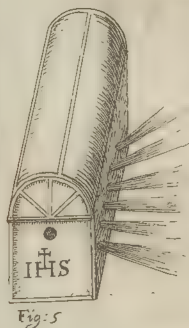
actu

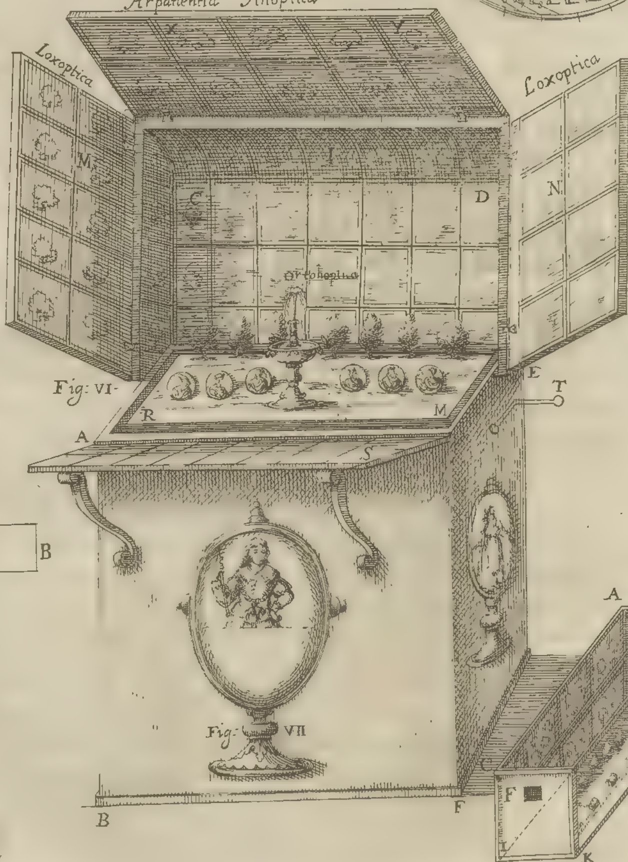
Iconismus XXXII

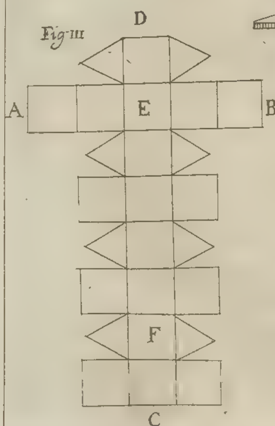

Ca. VII. *actu spatium* repræſentet. Vides ergo mox viridariorum ad utramque partem ſe opticè protendentium ſeries, ut oculus tuus tali labyrintho deluſus in infinitum ſpacium, & campos protractum ſe putet.

Mutato mox plano machina te in tam uberem, & locupletem bibliothecam introducit, ut ejus apparatu, tot voluminum magnificam copiam vix credibilem fateri attonitus cogaris. Quæ dum tibi ab oculis ſubducitur, ſe ſiſtit in medium magnificentiſſimorum palatiorum, & fabricarum Theatrum, quo evaneſcente ecce Triclinium omni adornatum fructuum, & florum genere vel ipſum guſtum allectantibus ciborum, & tragematum obſoniis, abunde refertum intuearis.

Ad hujus imitationem varias ſcenicas projectiones, ornatiſſima conclavia infiniti columnarum productarum ordines, varia ambulacrorum diverticula; Horti omni florum ac plantarum genere inſtructiſſimi; Menſæ omni cupediarum genere refertiſſimæ; Theſauri inexhauſti; Anfractus infiniti repræſentari poſſunt.

Ciſta Antecameram Cardinalis exhibens. *Proſpectiva Catoptrica*: Occurrit inſignis ciſtula, proſpectum ampliſſimi palatii undequaque, apparatum magnificum tibi repræſentans, ubi ipſius palatii incolam Dominum, aulicorum copiâ ſtipatum, ac famulantium grege copioſo circumdatum vides. Hujus capſulæ fabrica hæc eſt.

Fiat Ciſtula in longum ad tres palmos protracta; latitudinis, & altitudinis palmaris, hæc in uno longiorum laterum medio, exciſam habet feneſtram paulò ampliorem ſemipalmo, intromittendæ luci inſervientem, quam vitro plano, aut velo pellucido ita operias, ne introſpectam lucem impediat; in hujus oppoſito latere circa extremitates duæ portulæ fiant, quæ interiorum cubiculorum debitæ ſymmetriæ, & architecturæ proportione ornatum, portaſque conclavium oculis exponant, & introſpicientibus deſerviant. Ex utroque latere ſupra ſitum ſpeculorum, quæ intrinſecus latent, duo parva ſint foramina, etiam introſpectui ſervientia. Interior pars ciſtæ ita coloribus ordinetur, ut cœlum aut pulchram laquearis ſpeciem; fundus verò varias pavimenti teſſulati figuras exprimat. Huic Ciſtæ utrimque tria ſpecula plana ſemipalmaris latitudinis, quæ in longitudine ſemipalmum vix excedant, firmiter inſerta fundo, & utrimque ex oppoſito portularum latere normaliter erecta. Pars II.

Phænomenon, ſeu *Catoptrica Alexandri* VII. Pontif. Opt. Max. exhibitio. Cum *Author* ob ſtudii, & virtutum amorem ab eodem ſummo Pontifice ſummè adamatus fuerit, & liberaliſſimis beneficiis affectus, beneficiorum memor, ejuſdem effigiem in nitidiſſima ſpeculari glacie comparere voluit in laquearis faſtigio, quæ tali ſolertia aptata fuit, ut ſecundum varium ambulantis ſitum mox accedere, mox retrocedere videatur, & certo demum ſtationis puncto conſtituto curioſo indagatori, ſe plenè, & majeſtuosè venerabilem præbeat, tanto artis arcano, ut ſagaciſſimos indagatores ſubterfugiat, & quantumvis objectas ſpecies ex omni latere inquirant, nuſquam tamen detegant. *Machina Ectypon Alex. VII. in ſpeculo monſtrans.*

Cupido horarius. Theatrum eſt *Catoptricum*, ſed parvum, tribus planis ſpeculis inſtructum, quæ ſpecula ad angulos rectos ſibi connexa ſunt: cujus medio Cupido pendulo ſupra ſtantis horologii alligatus continuò volitat; cujus ſpecies à ſpeculis reflexæ jucundum ludentium puerulorum agmen oſtentat. *Horologium pendulo agitatum varia demonſtrans.*

Theatrum Catoptricum Octogonale. Hoc voracis temporis injuriâ interiit, & ob loci anguſtiam penitus neglectum, & in fragmenta diſruptum eſt: conſtructum erat tali arte, ut circuli cir- Octogonum Catoptron.

circumferentia in octo æquas partes divisa juxta speculorum imponendorum proportionata spacia, in quo tanquam in epitoma quadam & anacephalæosi comprehensum cernebatur, quicquid reflexo radio præstari potest, cum hac dispositione omnes dabiles angulos, sive rectos, sive acutos intra vel extra quadri inclinationem unico actu reflecterent, in hujus medio Elephanti effigies collocata integrum Elephantorum gregem, ex tota *Asia* & *Africa* collegisse videbatur.

Proteus Catoptricus.

Proteus Catoptricus. Hæc uti & prior neglecta interiit. Speculum erat prægrande, in quo se ipsum intuens cernebat; machina vero tali arte compacta, ut immediate mutato situ speculi, ex tympano rotatili diversorum angulorum, modo caput suum in asininum, modo in caprinum, suillum aliorumque animalium transmutatum admiraretur, artificio ab *Authore* in *Magia Catoptricâ* descripto.

Experimenta speculorum sphæricorum etiam nonnulla sunt; primatum vero merito obtinet prægrande speculum ustorium cavo-convexum ex metallo conflatum, cujusque diameter ad tres palmos se extendit; hujus speculi ope solares radii collecti, denique iterum ad aliquot palmos refracti objectum lignum accendit, & exurit ex cava speculi parte; ex parte verò convexa omnia circumsita corpora colligit, & eleganti proportione diminuit. Hujus speculi opera variorum Mecœnatum effigies ad certam distantiam inversæ positæ, secundum omnes sui partes excipit, ac demum in medio aëre volitantes libere sustinet Diffundit insuper exceptum solis radium horizontaliter collocatum ad cubiculi, aut aulæ cujusvis fenestras positum ac quodlibet superpositum corpus in tholo incomparabiliter augmentatum ad quemvis minimum & imperceptibilem motum in tholi aut fornicis partibus vagabundum phænomenon repræsentat. Asservantur in hoc *Musæo* alia duo specula sphærica, sed minora palmaris scilicet diametri, unum aliud minoris, quibus eadem experimenta exhibentur.

Cylindracea Specula plicatilia *varie transformantia introspicientes.*

Exhibentur hic *Specula Cylindracea plicatilia* duo, unum cavum, alterum convexum; speculo convexo differentes figuræ ex colorum varietate confusæ non ingrata combinatione in Cylindro formosæ, modo turpes; mox una mox altera effigies appareat; contrà verò elegantissima objecta ita difformat, ut nesciam, quodnam rerum deturpatarum chaos in Cylindro repræsentetur, curiosa studiosis materia, ut possint rationem circumferentiæ ad objecta circa centrum Cylindracea corpora refringentia examinare. Speculo cylindraceo cavo quo Genius in centro firmus, cujus in medium aërem educitur species, quæ porrò non nisi ex certo stationis puncto apparet, à quo aut recedendo, aut ab eo ad speculum propius accedendo, Genii species vel intra Cylindri latebras, aut in auræ incognitis viis evanescendo insensibiliter spectatoris oculum subterfugit.

Hac Cylindracei usu speculi quasi magica opera apparentem in aëre flammam indemnem manibus pertractari mirantur advenæ. Discat hîc sapiens & curiosus peregrinus, vivorum hominum simulacra & species citra miraculi necessitatem, & magicam superstitionem ex uno Cubiculo in liberum aërem mira arte educere, quin imo inter accensarum flammarum rogum, indemnem se conservare.

Cylindri *in plano figuras varie dissipatas, in speculo Cylindraceo exprimunt.*

Conicum speculum unum vides convexum, quo mirificè in plana tabula secundum artem deformatæ figuræ in conici speculi superficie recollectæ apparent, unde variarum figurarum pro tabulæ diversitate simulacra apparent; unde Regis phænomenon equo dela-

Iconismus XXXIII.

Fig: 1

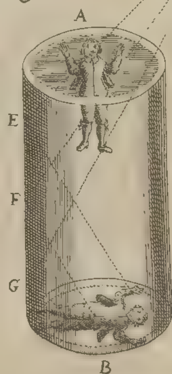

Fig: 2

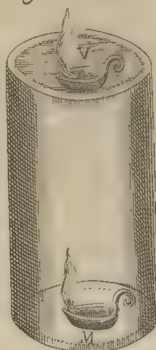

Fig: 3

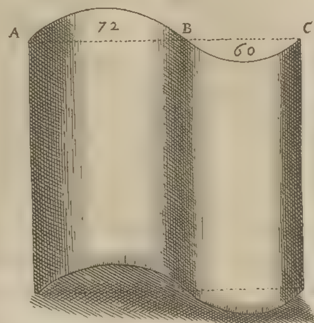
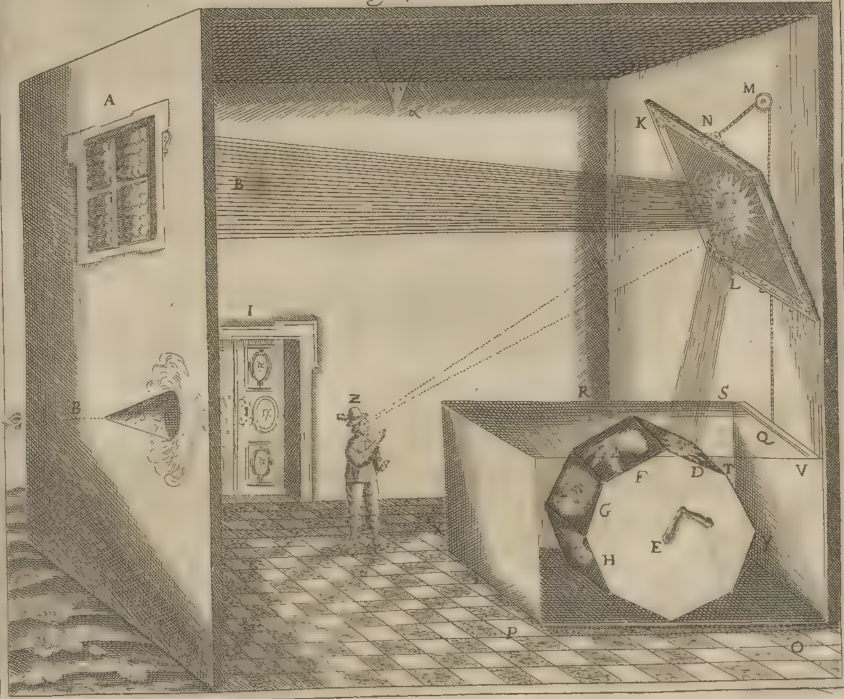

Fig: 4

delatum, aut Imperatoria Majestas in throno conspicua cernitur, aut certè aliarum simulacra rerum.

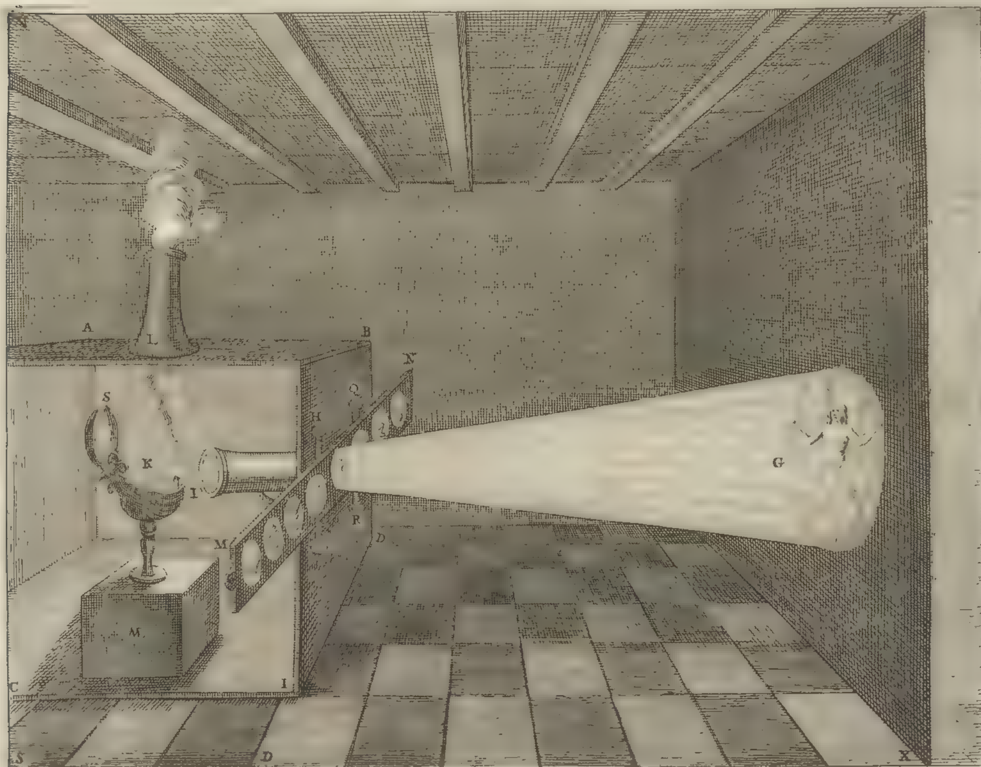
Specula literas iis inscriptas in quemvis remotum locum reflectentia.

Demonstrat hîc solertissimus *Author* Elliptico speculo quàm mirificè hæc figura conducat ad trajectionem radiorum solarium in longinqua distantia ignis pabula, unde inexpectatè horribiles flammas succendit.

Dioptrica.

Ad *Dioptrica* tandem divertere oportet, inter quæ non parcè hîc ludere videbis artem, & quidem intra Crystallinæ Sphæræ septum. Miraberis *Christi* resurgentis effigiem sine omni subjecta materia comparere: Aviculam inter aqueam caveam garrulam luxuriari & circumsalire absque eo, quod madentis aquæ irrigatione madefiat.

Exsurgit in medio *Musæo* Ara Magnetica, cujus tres vitreæ Sphæræ aquâ purissimâ repletæ insistunt, quæ & cœlestium circulorum systemata deferunt, ex quibus non exiguo splendore irradiatæ videntur effigies piissimi gregem *Dei* pascentis, & ad vota universæ Christianorum Reipublicæ, Sanctissimi, & Clementissimi Patris, & Pontificis Opt. Max. *Clementis* IX. ac ejusdem Pontificis Nepotis Eminentissimi Cardinalis *Jacobi Rospigliosi* inter laureum corymbum, quorum species ea arte spectantur, ut unde origo nascatur, ignoretur, ac vix perceptibile fiat despicientibus.

Lucerna Magica.

Lucerna Magica. Instrumentum est, quo, ope unius aut plurium lentium crystallinarum superficies, quibuscunque tandem, diaphanis tamen coloribus,

 bus, figuris aut imaginibus imbuuntur; quæ tubo opticæ lentis prius probè instructo, lumine Lucernæ accensæ intra obscuri cubiculi candidum parietem aut expansum linteum ita ad vivum unà cum coloribus projiciuntur; ut omnes in admirationem rapiant. Verùm antequam ulterius progrediamur, hîc silentio minime supprimendum duxi, dum video complures jactabundos vagabundosque Thrasones orbem circumcursantes qui hujus sibi lucernæ inventionem famosius adscribere non verecundantur. Impostores sunt. *Kircheri* hoc inventum est, quod & multis in *Musæo* suo variis modis jam ante 30 annos exhibuit, & tandem in *Arte magna Lucis & Umbræ* binis editionibus, potissimum in Ultima fol. 768. fusius descripsit, ei demonstravit, multa similia sibi adscribunt inventa varii Authores noviter editi quæ tamen successu temporis inventa sunt arcana *Kircheri* jam dudum edita.

Lucerna *Solis splendorem exhibens.*

Lucerna mirifica. Instrumentum est, quo lucis radius adeo intenditur, ut non solum in tenebris, verùm etiam in clarissima diurna luce, adeò lumen intendat radios suos vibrando, ut præ splendoris exuberantia vix liceat inoffenso oculo, ejus lucem intueri; Artificium provenit ex segmento crystallini globi, cui retropositum lumen, & lucernarum more ex omni alia parte opacatum, tantum luminis fundit ut Solem orientem crederes, atque adeo ad ducentos pedes in tenebris, minuto quamvis charactere scripta, legenda præbeas.

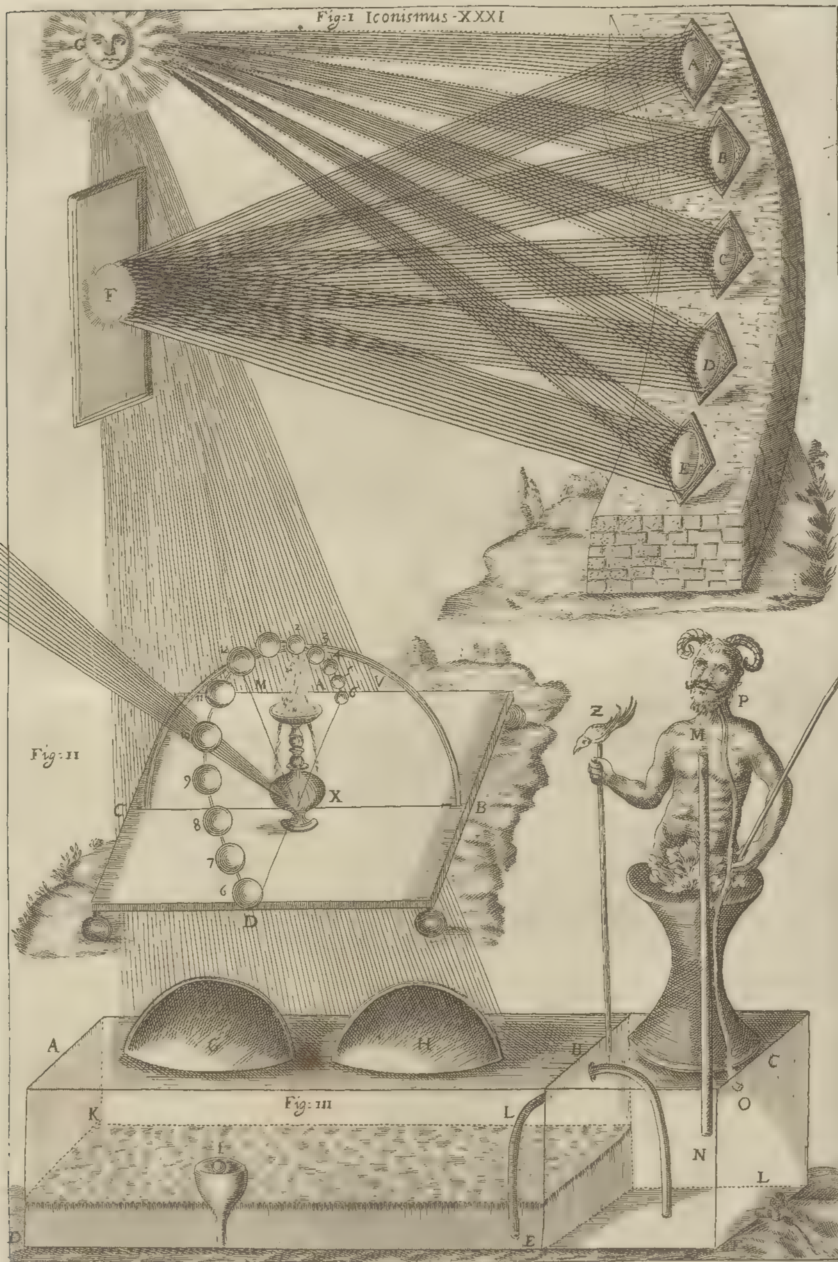
Sphærulæ Crystallinæ *tonitruantes.*

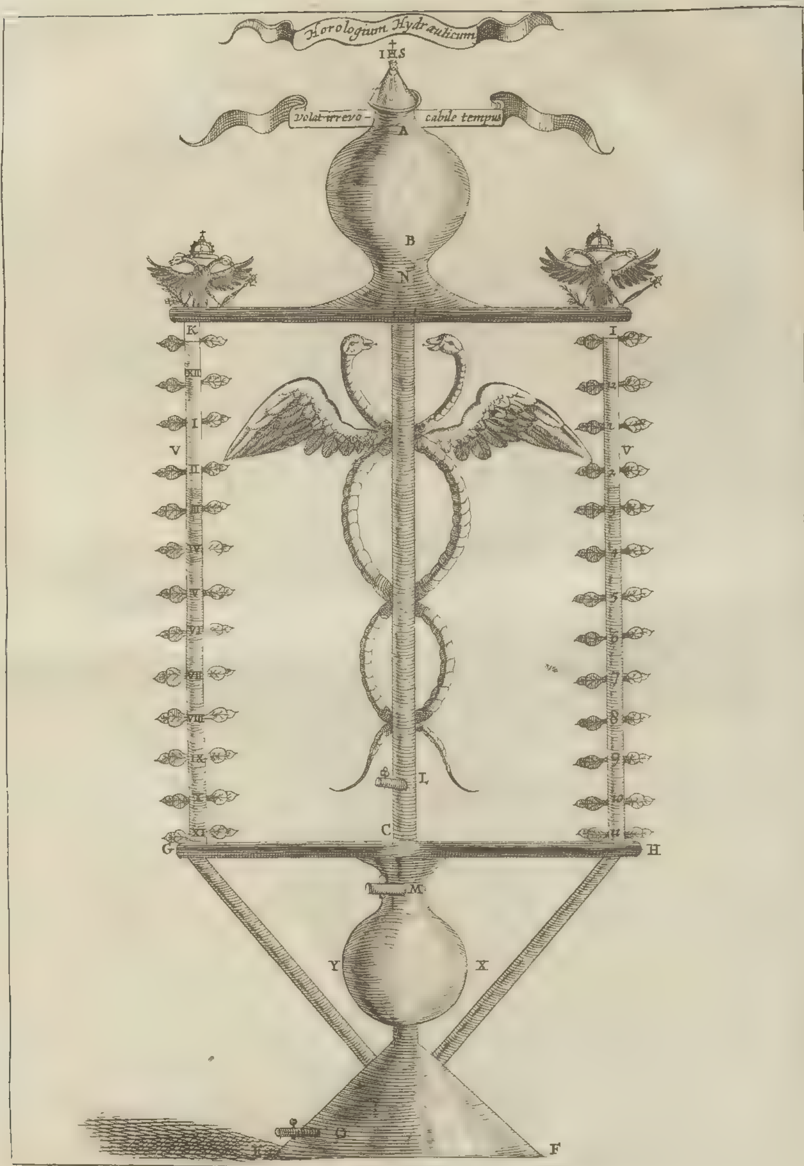
Crystallinæ Sphæræ duæ; globi sunt trium digitorum in diametro ex rupea crystallo singulari arte in perfectam sphæram elaboratæ; præstant duplicem effectum: primo transfusum solarem radium in punctum colligunt; ibidemque appositam ignis escam, & fomitem è vestigio accendunt: objecta verò omnia scenicè catoptrica provectione exhibent; hos item effectus alias lentes præstare, experimento demonstratur; servit & ad caustica horologia concinnanda, quo hora monstrata accenditur ignis magno cum strepitu, & campanella pulsu horam monstrat.

Conclavia gemmata, & peristromatibus adornatissima apparent. Videbis hic Prismata Crystallina plura adeo unita, ut in duobus lateribus se contingant; hæc si valvarum foramini imponantur, atque reliqua luminis ostia occludantur, ecce inobscuro cubiculo solis radius vitra medi ante speculo lenticulari pertransiens, undique muros candidos diversicoloribus peripetasmatis vestitos spectabis. Gemmarum verò apparatum habebis, si lentes diversicoloris vitri ad differentes angulos elaboratos in locum prismatum substituas, tunc & parietes intus & coloribus, & pretiosis lapidibus prorsus verisimilibus exornatos videbis.

Disces hinc qua ratione in speculo plano quascunque inscriptas literas trans lentes in obscurum conclave amico legendas transmittere possis: qua ratione ambulantium in platea publica aut foro species in cubiculum quodlibet trajicere possis; qualiter currentes horologii numeros in alieno loco apparere facias, & infinita alia.

Ultimo loco hic Tubus opticus cum suo pede instructus perfectissimus conservatur. Microscopia, Telescopia, aliaque id generis necessaria hîc, utpote in copiosissima officina conservantur, quibus omnis generis experimenta in gratiam curiosorum advenarum exhibentur; sicuti verò hujusmodi instrumenta fragili materiæ innituntur, ita iis ruptis fractisque, nova semper ac nova, *Authoris* ingenium suppeditare solet.

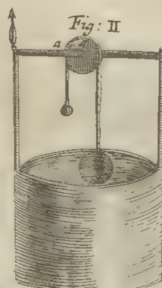

Fig:I Iconismus·XXXI
G
A
B
C
D
E
F
Fig: II
M
V
X
C
B
D
9
8
7
6
Z
P
M
A
G
H
C
Fig: III
K
L
O
N
L
D
E

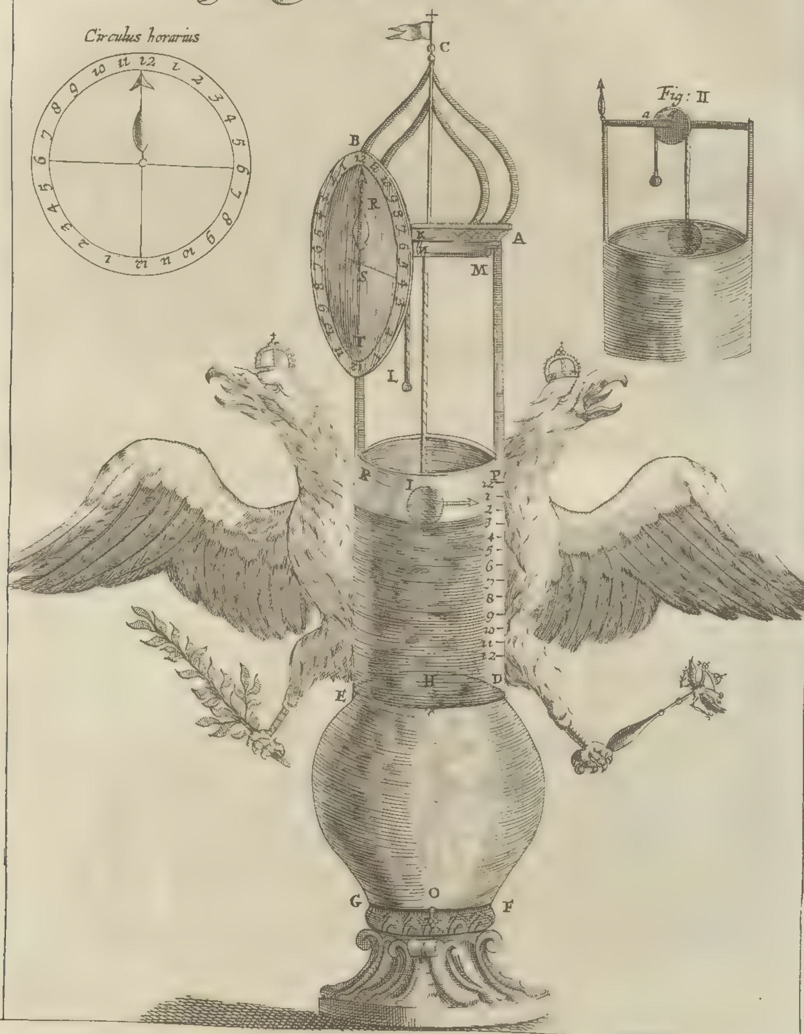

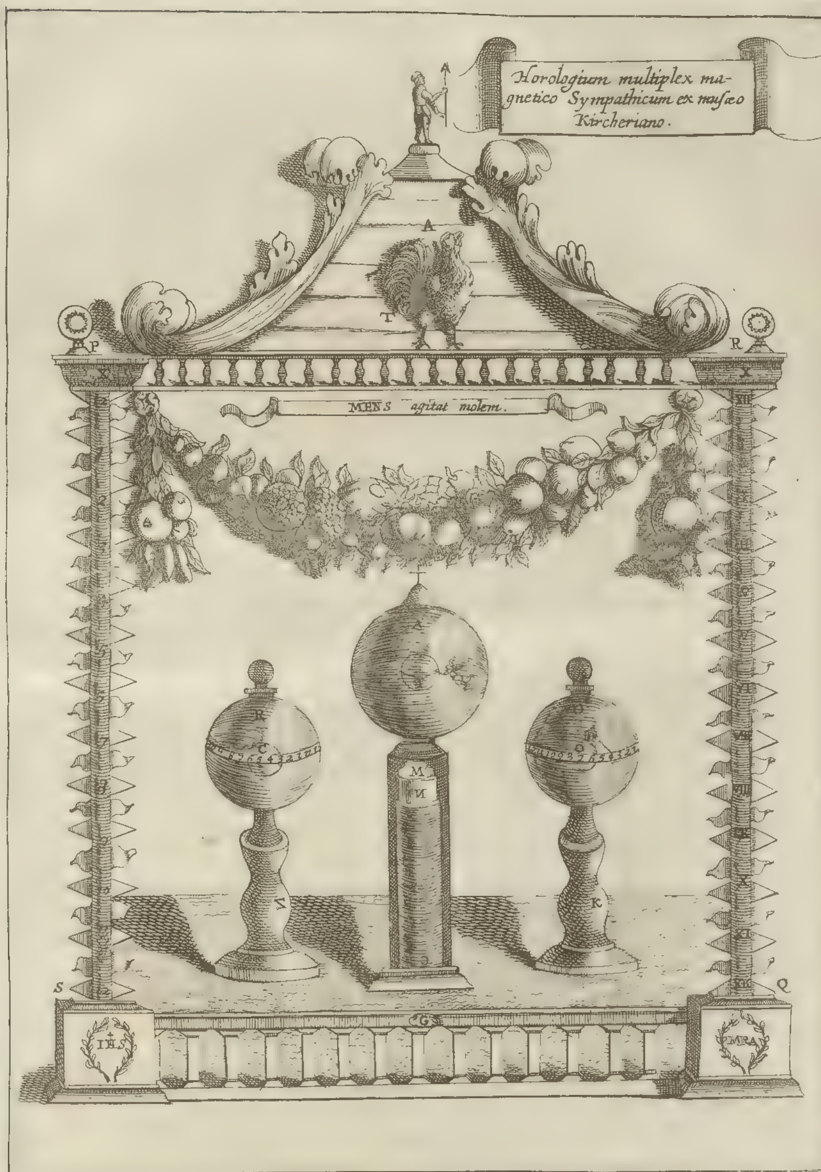
Horologium Hydraulicum
IHS
Volat irrevo- cabile tempus
A
B
N
K
I
V
V
L
C
G
H
M
Y
X
O
F

Horologium Hydraulicum in exteriori indice Horas ostendens.

Horologium multiplex magnetico Sympathicum ex musæo Kircheriano.
MENS agitat molem.

CAPUT VIII.

Mundi Subterranei fructus.

AMpla, vaga, Mundo inter reliqua divinæ providentiæ beneficia magnæ Matri Naturæ elargita, utilissima hîc occurrit materia. Omnium quippe, quæ in subterranei Mundi visceribus partuum species producuntur, videlicet omnis generis Metalla, Mineralia, Succi, Fluores quotquot hinc inde in diversis Mundi partibus eruuntur, hoc in *Musæo* rara magno numero conspiciuntur. Accedunt rei lapidariæ diversæ species, quibus solers ars Naturæ simia, variarum formarum & colorum splendorem conciliat; unde in varium ornatum generis humani, & luxum Magnatum pretiosè assumuntur, & conservantur.

Quanta porro Mundi mineralis, seu subterranei sit varietas & utilitas, omni momento necessarius metallorum usus, & Mineralium multitudo & varietas luculenter docet, & Hermetica Schola indies miratur, quæ rigorosiori indagationi, & examini rerum naturalium, seu Compositorum Physicorum solutioni intenta, quotidiano experimento novas formas comperit, inducit, & separatione in alias species mutat, & sedulo labore per diversas operationes omne mixtum corpus physicum in sua principia, Sal, Sulphur, & Mercurium reducit, modo calcinatione solvendo, aut extractione separando, aut amalgamatione indurando, aut præcipitatione diversimodè præparando, stratificando, cimentando, commiscendo, fumigando, per vaporum, aut siccorum, aut humidorum electionem; item per diversas ignitiones cinefaciendo, aut reverberando, aut demum per dissectionem, aut evaporationem segregando; hinc diversa salia, essentiæ, spiritus, tincturæ tum fixæ, tum volatiles. Hoc in capite, nomine mineralium omnia fossilia comprehenduntur indifferenter, metalla, semimineralia, & lapidea. Quare ne diutius te detineam, contextum Catalogum variorum Mineralium, quæ hîc in suis loculis disposita videntur, breviter & succincte describo. Quæ omnia jussu Cæsaris ex mineris *Hungariæ* & *Boëmiæ* ad *Authorem* transmissa fuerunt. Est igitur

1. Massa Mineræ argentei coloris, pellucida, ex qua sulphur conficitur. *Omnium Mineralium species.*

2. Minera Cadmia vulgo Germanicè **Kies Kobelt**/ ex qua Arsenicum fit.

3. Minera stagni, ex profundissimis terræ visceribus eruta; ex quo *Author in libro Lucis & Umbræ*, specula argentea fieri docet.

4. Marcasita. Nota tamen, quodlibet metallum suam habere Marcasitam, uti fusè docetur in *Mundo Subterraneo.*

5. Cobaltum, ex quo fit Marcasita artificialis.

6. Plumbum purum.

7. Sulphur ex plumbo excoctum.

8. Minerale æris, argento & plumbo temperatum.

9. Minerale æris, argentei coloris.

10. Minerale æris, atri coloris.

11. Metallum argenteum.

12. Excrescentia mineralis in formam Amethystorum, miro naturæ ludibrio effictum.

13. Æs factitium ex Alumine, & Cupreo liquore.

14. Minerale auro prægnans.

15. Aurum pallidum, prout in venis reperitur.

16. Minerale nigrum argento pollens.

17. Argentum capillare in pilorum modum condensatum.

18 Æs ex Cinabrio temperatum.

C.VIII. 19. Marcaſita præparata ex Cadmia, ſeu Kobalto, & Arſenico.

20. Aurea Marcaſita ex venis auri, cum fruſto auri rameſcentis.

21. Vena aureæ Marcaſitæ.

22. Granati Boëmici una cum vena, ex qua extrahuntur.

23. Metallum Cupri, variique pulveres, auri, argenti, cæterorumque metallorum, in fodinarum venis reperti.

24. Antimonium crudum.

25. Æs ex Antimonio.

26. Mineræ æris, coloris argentei.

27. Adamantes Boëmici, Topazii, Smaragdi. *&c.*

28. Selenites, ſive Materia Talci.

29. Matrix Granatorum, duriſſimus lapis eſt.

30. Vena & flos ferri.

31. Lignum impetritum, 140 perticis ſub montium tegmine repertum.

32. Candidiſſimus flos ferri cum ramuſculis corallo marino perquam ſimillimus.

33. Cryſtalla montana, & petræ cryſtalliferæ.

Hæc omnia partim ex *Boëmiæ*, partim ex *Hungariæ* fodinis ad *Authorem* miſſa.

Succedunt diverſæ lapidum ſpecies, quæ pleræque à Natura *pictrice* varias referunt figuras.

Habes itaque fruſtum Marmoris candido-rubeo colore nitens, aëris Solis in occaſu rubicantis ſimilitudinem exprimens, ex terra *Braga* in *Hetruria* erutum, ubi hujus fodina viget.

Ex aliis regionibus tranſmiſſæ variæ mineralium ſpecies.

Corſica tranſmiſit fruſtulum viridis Marmoris, quod hortum cum arborum culturâ vagum, ad Naturæ æmulationem fingit.

Ex *Sicilia* Viridi-Glauco-marmorea tabella teſtatur quid *Cataneæ* Territorium intra viſcera ſua nutriat; unde etiam tabellula Chalcedonii glauci adlata fuit. Pars II.

Ex *Corſica* effoditur Granati ſpecies, vagè albis & nigris maculis intermixta, cujus hîc fruſtum viſitur admirabiles anfractus referens.

Lithantrax, carbo foſſilis ex *Belgio* allatus hîc inter reliqua Naturæ opera oſtentat, quid *Leodienſe Territorium* pariat.

Agathæ albæ, & nigræ, & variis ductibus intermixtæ, campi *Senenſium* in *Hetruria* ſuum hîc partum jactare gloriantur.

Ex Amethyſto hîc duæ videntur pyramides, & nonnulla fragmenta, quorum origo cum ignoretur, illa antiquis fragmentis adnumerantur.

Ex *Inſula Cypri* hic rubricans fragmentum videtur marmoris duritiem longè ſuperans, & aliud viride mire vagum Smaragdum exprimens.

Ex *Perſia* Agathæ Orientalis particulæ hic conſervantur, uti & diverſa fragmenta lapidis Lazuli, & Turcoïdis.

Ex *Sicilia* Glauco-cyanei coloris, ex *Boëmia* viridis, ex *Belgio* violacei coloris diaphana fragmenta hîc videntur.

Et demum Chalcedonii, qui ex montibus *Ruffoli*, Territorii *Volaterranei* in *Hetruria* eruuntur, nec non aliqua ex Porphyrite, & ex rubro Granato, quæ ex antiquis fragmentis habentur. Spectatur & atramentarium quinque marmoris ſpeciebus elaboratum, *Volaterris* ad *Authorem* ab Illuſtriſſimo Satrapa *Raphaële Maſſejo* tranſmiſſum.

Inter reliquas Lapidariæ artis raritates hîc alia digna viſu curioſi admirantur, ſcilicet in Elliptica Agatha ad ſpeculum levigata, in qua miro venarum fluxu Heroicæ Viraginis effigies cernitur, *Gamæa* vocant, cui non incongruè ſequentes poſſent ſubſcribi verſus Italici.

Spira

C. VIII. *Spira aggionta dell'arte*
In dura pietra inciso
Dell'Amazone Sueca *il Regio viso*
Cosi nacque nel sasso, e moto e vita
Al sasso diede, & s'amolli nel seno
Per ricever l'immagine hor che è scolpita
Sua durezza ripiglia, onde ivi à pieno
Duri la vita anche di senso priva,
Et è raggion che viva
Chi gia nacque stupor della Natura
Prodigio anche in figura.

Verùm hoc magno dolore *Authoris* ab hospite furto sublatum fuit.

Figuræ quas Camæas vocant. Stupet hic curiosus advena videre plures alios lapides, in quibus naturæ occultus penicillus varia rerum simulacra expinxit; puta arbores, fructus, urbes, flumina, literas Alphabeti, numeros, animalia, & id generis infinita alia, de quibus in *Secundo Tomo Mundi Subterranei.*

Mira spectacula Succini sive Electri. *Electrum* sive *Succinum*, uti vagum Naturæ est miraculum, ita hoc in *Musæo* pulchram nobilitat supellectilem. De succini, quod & electrum dicitur, origine controvertitur. Sunt qui asserant bitumen esse arborum. *Georgius Agricola* cum pluribus ait, maris liquidum bitumen esse, quod ex occultis fontibus in ipsum influit. Volunt alii, & non improbabiliter, succinum bitumen quoddam esse, & terræ pinguedinem, quæ ex fissuris marinorum scopulorum erumpens, in mare defluit, ubi aquarum sibi insita vi, & Solis virtute, in gluten quoddam coalescit, & durescit, liquidum adhuc, demumque ventis agitato mari, in littora ejicitur, ejectum paulatim una cum animalculis ei involutis, indurescit. Poëtæ fingunt, succinum, seu electrum esse lachrymas sororis *Phaëthontis*, quæ ob fletum, in populum arborem mutata, quotannis juxta *Eridanum* fratri suo illachrymaretur, lachrymis in succinum, seu electrum conversis. Pollet succinum quadam virtute attractiva, non secus ac Herculeus lapis. Porro succinum attractivam omnium *Pars* II. rerum quæ ipsi objiciuntur, vim habet, siquidem stipulas, plumas, lanam, ligna, folia plantarum, & levissima quæque corpora allectat; quin imò si quamcunque rem pendulè & libero in aëre, filo alligatam pendere sinas, omnia prius calore affrictione prævia animatum electrum ad se trahere reperies, ita etiam graviora ligna filo æquilibratè levigata, & suspensa admotum succinum attrahit. Est tamen hoc notabile, quod magis agat, si per perfricationem vehementem incaluerit, quod evidens signum est, succinum frigus adamare, quo per perfricationem, & vehementem motum expulso, immediatè ambientis aëris, deperire frigus, & unà simul permista cum aëre corpuscula secum adducere & attracta sibi unire.

Succina reperiuntur diversi coloris pleraque fulvo auro simillima; Crystallum diceres glaucum, quæ vel intensiora magis, aut minus reperiuntur; alia albicare comperiuntur, quæ uti rariora, ita cariora. Nigri quoque coloris inveniuntur.

Reperiuntur plerumque in succineis massis, tanquam ergastulo condemnata, aut sepulchro condita, varia animalculorum corpuscula; puta muscarum, apum, formicarum, culicum, aliarumque rerum & animantium cadavera, quin imò corticum arborum fragmenta, longè nobilius quam Arthemisia in Mausoleo ossa mariti condita; quibus Martialis hoc alludit epitaphio.

Et latet, & lucet Phaëthonti *condita gutta,*
Ut videatur apis nectare clausa suo.
Dignum tantorum pretium tulit illa laborum,
Credibile est ipsam sic voluisse mori.

Quo pacto autem ejusmodi animalcula se æternæ sepulturæ condant, ex eo-

C.VIII. eodem Martiale colligere, & intelligere potes, dum sic canit,

Flentibus Heliadum *ramis dum vipera serpit,*
Fluxit in obstantem succina gemma feram;
Quæ dum miratur pingui se rore teneri,
Concreto riguit juncta repente gelu.
Ne tibi regali placeas Cleopatra *sepulchro,*
Vipera si tumulo nobiliore jacet.

Memorant sæcula nostra, *Asdrubalem Hannibalis* germanum fratrem in monte Floris succineo in tumulo jacere. Et in hoc *Musæo* lacerta quæ integra in succini massa occlusa videtur, cumque prioribus annis, manibus unius juvenis principis, curiositatis ergo contrectaretur, incautè in terram lapsa dissiliit, ac tam fœtidum putredinis odorem emisit, ut omnes adstantes intolerabili nauseâ affecerit; hodie tamen adhuc circumcirca inaurato aurichalco septo conclusum visitur, licet ob aëris penetrationem lacerta satis corrupta sit; donum Serenissimi Principis *Augusti*, Ducis *Brunsvicensis* & *Luneburgensis*.

Jungam hoc loco, quæ de succino dicenda restabant. Convenerant nonnulli Medici in horto Botanico nobilissimi Equitis *Francisci Corvini* amici singulares ad variarum plantarum proprietates explorandas; aderat & inter cæteros *Author* noster. Et inter cæteras quidem quæstiones propositas mentio quoque facta est virtutis attractivæ Electri, sive Succini de quo Aristoteles L. Probl. sic dicit; *quod* scilicet *electrum seu succinum omnia præter ocymum* (*quæ vulgò herba Basilica dicitur,*) *ad se attrahat;* respondet *Kircherus*, nihil facilius esse, quam id experimento comperire. Ecce enim validum hîc frustum (quod semper secum gestare solebat) succini; nec deerit nobis ocymum, planta passim nota; quam, ubi attulissent, is primò variis stipulis, festucis, & inter cætera herbarum folia ocymi quoque seposuit, & succino attritione prævia calefacto id expositis rebus applicatum eas ad se sine ulla difficultate, & absque mora attraxit; ocymi vero folia separatim posita, adeo avidè traxit, ut nemini de experimenti veritate, contra *Aristotelem*, amplius dubium esse possit; verùm ne solertiæ nostri *Authoris* temerè credidisse viderentur, singuli ad veritatem rei contestandam propriis manibus experimentum sumere voluerunt, quam ut compererunt, nimia *Aristotelis* in similibus rebus, quæ absque experientia, aliorum solummodo relatione perceperat, credulitas explosa fuit. Pars II.

Accidit & simile quidpiam in *Musæo Kircheriano.* Princeps magni nominis & ubique notus ex Guisiana familia, cum præter multa experimenta, vidisset quoque electrum ad se omnia trahendi facultatem obtinere, per jocum dixit *Kirchero*; si omnia trahit succinum, utique & chirothecas has meas, uti auro contextas, ita quoque ponderosiores, trahere posset: quod si sortitum fuerit successum desideratum, easdem ei dono ad perpetuam rei peractæ memoriam se relicturum: Respondit *Kircherus*, id nulla difficultate fieri posse ipsa praxi se demonstraturum. Dictum, factum: Itaque ex una parte in longioris ligni trabe ad instar stateræ pendulæ chirothecas appendit, ex altera verò trabis parte pondus ad æquilibrium exactissimè apposuit: Quo peracto; prævia perfrictione succinum chirothecis ex trabe pendulis applicuit; quæ statim vim succini sentientes, quocunque vellet, ante & retro tractæ motum trahentis secutæ sunt. Quo viso miratus Princeps, quemadmodum promiserat, chirothecas manibus *Kircheri* impositas, muneris loco relinquere cogitabat. Verum is, uti eas apud se, tanquam rem pretiosiorem, vi instituti, tenere prohiberetur,

ita

C.VIII. ita quoque ipsi gratiis peractis, restituit; sufficere sibi, promissi experimenti veritatem suæ celsitudini demonstrasse.

Corallus. *Mediterraneum mare* sui sinus sobolem porrigit, ut nobilis hujus *Musæi* supellectilem augeat; unde hic plura Corallia marina, cum rupe corallifera, anno 1653. à rari ingenii & rerum scientia fœlici, D. *Joanne Jacobo Scaphilo Trepani* Secretario, dono transmissa; unde videre possumus, quanta cum providentia Natura fundum marinum corallinis arboretis vestiat, & varia conchylia, ostraceas exuvias, saxa in monticulos congerat, unde rubra arbor excrescens duritie suâ, & rubore, humano generi pulchrum luxum præbet. Horum monticulorum aliqui intra rara *Musæi* videntur: fragmenta porrò plurima reperies ex ipsis conchyliis enata; est enim proprium hujus plantæ, liquorem spermaticum ex se demittere, cujus guttæ in quodcunque obvium corpus ciciderint, ibidem novæ corallinæ plantæ sobolem nasci faciant. Didicit hoc Naturæ arcanum *Author* ex Arabicis Maris rubri urinatoribus, qui ibidem ad multos annos corallo ex imo maris extrahendo, operam suam impenderant. *Pars* II.

CAPUT IX.

Hermetica Experimenta.

*Cap.*IX. Phœnix rediviva. PHœnix *rediviva*; Chymicæ artis magisterium; est in hermeticè occluso vitreo vase, aqua ab omni seminali permixtione depurata, contenta ex cineribus plantæ, quæ Adiantum dicitur, cujus cineres in Salem chymico magisterio reducti, ea virtute & proprietate pollent, ut eandem plantam reproducant perpetuæ generationis & corruptionis vicissitudine perennem. Hæc est herba verè perpetuo renidens, vivendo moritur, & moriendo vivit, cui bene alludunt hi versus:

Quæ thuris lachrymis, & succo vivit amœni
Fert cunas Phœnix busta paterna suas.
Vnica semper avis, pater & sibi filius ipsa
Morte sibi vitam det sibi sola novam.
Nam quoties super orbe decem jam sæcula vixit
Supremi moriens nascitur igne rogi.
Sic flos hic vitam sibi reddit morte peremptus,
In vitreis rursum germinat udus aquis.

Metallica planta. Res multis tentata, pauci tamen hoc summum Naturæ arcanum assecuti sunt; exhibet & hisce alia conjuncta in peculiaribus phialis Naturæ miracula, queis integram abietum sylvam, tanquam peritissimi artificis penicillo adumbratam, aut scalpro excisam in vitro parvi laboris impendio distinctè spectabilem reddit *Author*, & adeo quidem ut colore viridi subflavescente, pineis racemis, foliis comatis & cyparisatis, imò radicibus ex terra erumpentibus, & intervallo truncorum in terræ superficie mille arbustulis in diverso gramine interjectis, ipsæ abietum formæ sub aspectum oculi veniant, nec evanescant, sed perpetuò eædem maneant, nisi fortè fracto vase, uti & Phœnici Kircherianæ contigit, qui postquam Regiæ *Suecorum* Heroïnæ ad primum in Romanam urbem, & *Musæi* visitationem, ingressum oculos & sensum rapuerat, quasi aliorum asper natura aspectum, inopinato frigoris gelu, vase diffracto Phœnix vegetabilis evanuit, neque postea oculari multorum testimonio con-

Cap. IX. contentus *Author*, reparare recusavit.

Mercurius Philosophorum.

Annulus Mercurii fixi, alio nomine Argentum vivum, aut Lithargyrium, *Mercurius* dicitur *Philosophorum*, qui Hermeticam Scholam sectantur, unicum, quod venerantur Idolum, dum eum tanquam fugitivum servum stringere & fixari inutili labore conantur, demum oleum & operam perdentes, in tenues evanescentem auras nuspiam reperire sciunt. In *Musæo* porro hoc, pendet annulus fixi Mercurii, Vulcani ferulæ cedens ad omnem artificis nutum & normam se flecti ac duci sinit, non solum præstantia artis, verùm etiam medicâ, qua pollet, virtute, pretiosus, utpote, qui præsentaneum remedium, sive antidotum contra venena adhibeatur, eaque detegat.

Proteus metallorum.

Proteus Metallorum. Pendet vesica vitrea cava è fontibus vitriolatis *Hungariæ* transmissa, quæ adeo corrosiva qualitate pollet, ut exiguo temporis spacio ferri terrea excrementa corradendo ferrum in rubrum cuprum tingat, de quo *supra* quoque dictum fuit.

Liquores qui Elementorum ordinem inconfuse exprimunt in phiala.

Aqua sapientiæ. Fecit *Author* crystallinum globum hermeticè sigillatum, in quo liquores juxta elementorum ordinem quadruplici colorum varietate distinguuntur, permixtione vero confusi, tam pertinacis naturæ sunt, ut immediatè quilibet se in suam sphæram recipiat, verum quatuor elementorum Symbolum.

Arbor metallorum.

Arbor metallorum. Ludit mirificè Ars in rerum Natura; conterit, & ad minima reducit quævis metalla; quæ mira fermentatione fœta, ac vitreo vasi inclusa paulatim fermentationis incrementum percipiunt, atque in gratam arborem se hinc inde in vitreo vase dilatantem, & excrescentem degenerat. Talem arborem argenteam hic maxima cum admiratione vident & contemplantur.

Chamæleon aqueus.

Chamæleon aqueus. Ludit jucunda differentium aquarum præcipitatione *Author Musæi*; dum in differentes colores, liquores transmutat, eosdem alia mox alterius aquæ præcipitatione semper ad pristinum statum reducit, modo tali, ut duobus claris liquoribus mixtis, aureus evadat aquæ color, cui, si alias guttulas alterius indas, in atra mentum nigrescat; cui, si alterius speciei indas aquam, iterum se ad pristinam claritatem reducit. Aliis verò aquis claris primò permixtis in candidum lac se mutant, quarum tertia impositâ ambæ nigrescunt. Videtur igitur verè chamæleontum more quasque impressiones assumere, ac iterum dimittere, solaque simplici commixtione varios exhibere ludentis artis in rerum natura jocos; de quibus vide *Mundum Subterraneum*.

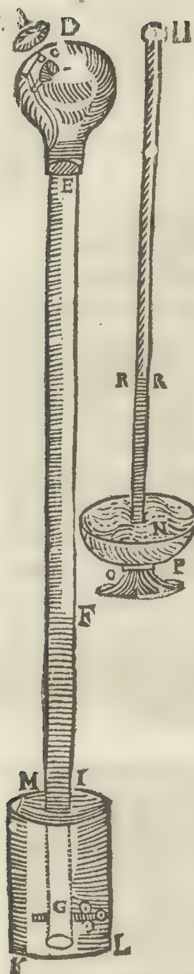
Fulmen & Tonitru Mechanicum.

Fulmen & Tonitru Mechanicum. Uti in Causarum & effectuum naturalium indagine ex professo & continuò desudat *Kircherus*, ita etiam conatur, mechanica imitatione & demonstratione naturæ effectus assequi. Quare, quæ in Meteoris, oculis nostris scintillantia fulgura ex vaporibus calidis & humidis generantur, aut auribus nostris per horribiles fragores objiciuntur, qualem igne fœta bombarda strepitum natura præstat, talem efficit exiguo instrumento quod Magnatibus advenis exhibere solet.

Pila est vitrea ad instar pisi quoad magnitudinem, quæ ad medietatem certo liquore repleta, carbonibusque accensis imposita, osculo hermeticè clauso, fracturâ talem strepitum & fragorem edit, ut præsentes vehementia sonitus, formidine perculsos quasi stupidos & attonitos reddere videatur, atque adeo fulgur, aut tonitrui vel explosæ bombardæ sonitum cum ingenti fragore exprimat.

Coro-

Cap. IX. *Pars* II.

Coronidis loco, hoc in capite digressionem facio ad experimentum Hydrargyrostaticum, quo plures Philosophi in physicis vacuum admitti posse sibi confidentius imaginantur, posito sequenti experimento. Esto vas vitreum seu tubus oblongus qui in supremitate globum habeat, ex quo foramen canalis paulatim & sensim diminuendo excurrat. Repleto Mercurio globulo, alteri vasi inverso ora indatur, in quo etiam argentum vivum insit, & sensim amoto digito orificium tubi in inversione claudente videbis ergastuli vitrei impatientem Mercurium tumultuari, subsidere, rursum attolli, donec vibrationibus continuatis lassus ad quietem se componat, ita tamen, ut magnam tubi partem in A inanem relinquat, quod inane vacuum esse contendunt. Verum natura accuratius considerata, fateor ad explendum inane à Mercurio derelictum, peregrinum aërem non posse succedere, cui si ingrediendi copia foret, id fieret per vitri poros; certè at nunc ratio non esset, cur Mercurius violenter suspensus non in subjectum vas rueret; fateor insuper, neque per orificium fistulæ subingredi aërem posse, quem profunde in tubi fundo mersum, orificium, aër ne subintret, Mercurius occludit, ob anteriorem causam violentæ in tubo Mercurii suspensionis; Anne ergo in illo inani vacuum concedam? Absit. Cum enim tenuissima quædam corpuscula aërea omni mixto insint, & Natura vacuum angue pejus oderit; Mercurius tam diu continuata agitatione vibrabitur, donec ei insita corpuscula separata metuentis naturæ vi, ei in superiorem partem tubi recipiant, sicque Mercurium in medio aëre suspensum teneant.

PARS

Cap. I.

PARS TERTIA.

CAPUT PRIMUM.

Numiſmata.

Varia Numiſmatum genera quà Sacra, quà Profana.

NUmiſmata quæ in eo aſſervantur ſunt nonnulla Samariticis notis expreſſa, quæ à Regibus *Iſraël*, quo tempore Samaritanus character familiaris fuit, cuſi ſunt. Alii quoque tempore *Joſue*, quidam *Samuelis*, unus *Salomonis* tempore ex excuſus videtur. Sicli itaque *Hebræorum* hîc aliquot aſſervantur, quorum primus in una facie urnam refert, ſive

א F I

formam vaſis, quod *Deus* ad perpetuum Mannæ præſtiti in deſerto beneficii monimentum in arca aſſervari juſſerat. Ut Exod. c. 16. *Et dixit Dominus ad* Aaron: *accipe vas unum & mitte ibi Manna, quantum Gomer capere poteſt.* Litera F in medio vaſis ſignificat ſiclum integrum; altera facies refert *Aaronis* Virgam, quam Deus in teſtimonium ſacerdotalis illius vocationis in conſpectu totius *Iſraël* florere voluit, de quo ſignatur fragmentum quoddam hiſtoriæ Samaritanæ. In ambabus faciebus hæ leguntur inſcriptiones שקל אישראל *Schekel Iſraël*, id eſt, *Siclus Iſraël*, & קרשה ירושלם *Kedoſcha Jeruſalem* hoc eſt *Sancta Jeruſalem.*

Secundus Siclus *Hebræorum* cum priore convenit excepta litera F. quæ

ש ד II

eſt ſuper catinum, cujus loco ſunt hæ duæ litteræ ש.ד. quæ ſignificant *Schekel David*, id eſt *Siclus David Regis.*

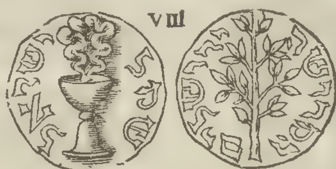
Tertiò Semiſiclus videtur, cujus una facies radium plantæ balſami re-

fert, in quo hæc inſcriptio legitur, *Mul Enghet*, id eſt *Circumciſionis tempore*, facies altera palmam exhibet, cum hac Epigraphe, *Menghabo*, hoc eſt *à pinguedine*, omnium vetuſtiſſimus tempore *Joſue* cuſus quando *Deus* præcepit filios *Iſrael* circumcidi, palma autem & planta balſami non incongrue Terram promiſſionis exprimunt.

Quartò Numiſma argenteum Aſſyriis characteribus inſigne in una fron-

VIII

te acerra odoramentorum, quâ ſacerdotes *Deo* adolebant, in altera vero ramum viridis amygdali eleganter exprimit. Sunt nonnulla alia Numiſmata quorum *Author Oedipi Ægyptiaci tomo* II. ſignificationem, ætatemque eorum diſerte explicat.

Pluteus Verſatilis VI tabulis conſtans in quibus Numiſmata conſervantur XII Caſarum.

Numerantur inter antiquorum aut à Romanis Imperatoribus, aut ex Senatus conſulto cuſa Numiſmata ſymbolis, emblematibus, epigraphis, impreſiis atque triumphis illuſtria, quæ omnia inter Rotæ verſatilis pluteos aſſervantur raro artificio conſtructæ, & con-

Cap. I. continet XII Imperatorum Numiſmata. Altera pars Numiſmatum modernorum conſervatur in receptaculo, cujus porta non vulgari artificio ſive dextrorſum ſive ſiniſtrorſum utrimque aperitur. Intra hujus receptaculi latibula jacent diverſorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Cardinalium, Principum, aliarumque Perſonarum illuſtrium Numiſmata: & Romanorum Pontificum quidem, *Julii* II. figuris Vaticana deſcripta reſtauratio. *Pii* IV. extructi portus centum cellis, ad urbis munitionem, monumentum. *Sixti* V. Navicula Petri.

Gregorii XIII. varia, quarum prima ejuſdem effigiem ex una parte geſtat, cum hac inſcriptione: *Collegium omnium Nationum Societatis* JESU *extruxit*: alterum latus hoc habet: *Sacerdos magnus in vita ſua ſuffulſit domum, & corroboravit templum, in diebus ipſius emanaverunt putei aquarum*. Alia ejuſdem cum ſua effigie laterum cum hac inſcriptione: *Seminans de benedictionibus, de benedictionibus & metet*: ina ltera facie hæc legitur inſcriptio. *Greg.* XIII P. M. *Collegium Soc.* JESU *omnium nationum ſeminarium pro ſua in Chriſtianam Religionem, & ordinem illum pietate à fundamentis extruxit & dotavit, anno ſalutis* cIↄ Iↄ LXXXII. *Pontificatus ſui* X. Aliud ejuſdem ex uno laterum effigiem cum inſcriptione: *Collegium Soc.* JESU *omnium nationum gratia fundatum de religione & literis optimè meritum*, alterum latus *Moyſen* & duces populi *Iſrael* armatos effigiat. In alio ejuſdem Pontificis effigiem geſtante legitur: *Societatis* JESU *generale Collegium extruxit & dotavit*: altera facie fidei & bonarum artium ſchemata figurante legis, *Bonas artes alit & veræ Religioni ſubjicit* Gregorius.

A *Clemente Octavo* Annus Jubilæi.

A *Paulo Quinto* duo, quorum unum erectionem columnæ ante Liberianam Baſilicam, alterum ſacelli in eadem Liberiana Eccl. Pontificia Majeſtate extructæ memoriam ſymbolizat. *Pars* III.

A *Gregorio* XV. Numiſma ob apotheoſin ſeu canonizationem quinque Sanctorum venerabile.

Urbani VIII. merita & avitam gloriam ob centeſimum à Soc. JESU erectione religioſe celebratam cum hac inſcriptione: *Munificentia* Antonii Barberini, S. R. E. *Cardin. Camer. Societat.* JESU *anno centeſimo piè celebrato.* cIↄ Iↄc XXXIX. V. *Calend. Oct.*

Innocentii X. memoria in Numiſmate propter reſtaurationem Romani Capitolii viget hocce in *Muſæo*.

Alexandri VII. reſtaurationem templorum Ariciæ, Pacis atque Panthei, in Aricia; Athenei Romani abſolutam fabricam præter Amphitheatri ante Vaticanum erectionem; & Cathedræ S. Petri tranſlatione in eodem Vaticano Hoplodochium centum cellis à fundamentis erectum, atque ejuſdem Civitatis munimenta ampliata continent.

Auſtriacæ Imperialis familiæ hic viſitur clara teſſara in Numiſmate in quo non minus Sanctos quam Auguſtiſſimos Cæſares *Ferdinand.* I. II. & III. coram Sanctiſſimo nomine JESU genuflexos conſpicis cum hac epigraphe clara, *In nomine* JESU *omne genu flectatur præſentium & poſterorum* Auſtriacorum. Auguſtum Auguſtiſſimæ *Auſtriacorum* monimentum, rarum Cæſareæ beneficentiæ in Societatis JESU familiam argumentum excuſum anno 1624. quo victis & triumphatis feliciter hoſtibus D. D. *Ignatio* & *Franciſco Xaverio Viennæ* extructæ fuerunt Eccleſiæ.

Galliarum Regis *Ludovici* XIII. & hîc extat memoriæ teſſera in Numiſmate, in quo ex una facie S. *Ludovici* effigies cum hoc effato, *Pro Sceptris aras dat tellus*: Deus *Aſtra*. ex altera vero viſitur frontiſpicium Eccleſiæ Societ. JESU *Pariſiis* ſuſcitatæ cum inſcriptione: Ludovicus XIII. D. G. Galliarum,

Cap. I. Francorum & Navarræ *Rex fundavit anno* 1627.

Leopoldi sereniſſimi *Auſtriæ* Archiducis pietate & manſuetudine clari, nec non ſinceræ Religionis cultoris hîc extat teſſera, dum in Numiſmate aureo quo ejus effigies & nomen radiat, ex aliâ verò facierum crucis ſignum quod lauri ramus frænum pendulum, quæ & myſticum ſeu hieroglyphicum Crucis ſymbolum notant, pedem autem Crucis ferus leo & mitis agnus ſtipant cum hac inſcriptione: *Timore Domini.*

Succedunt tres Eminentiſſimi Cardinalis *Ludovici Ludoviſii*, in quarum vera S. *Ignatii* effigies venerabilis eſt, cum hac inſcriptione: *ut ſapiens Architectus fundamentum poſuit quod eſt* Jeſus Chriſtus: altera facies: Ludovicus *Cardinalis* Ludoviſius S. R. E. *Vicecancellarius* Ignatio *cui* Greg. XV. P.O.M. *Patruus Sanctorum cultum decrevit, colendo templum extruxit*, anno MDC XXVI.

Alia Eccleſiæ frontiſpicium effigiat, cum hac circumſcriptione. Ludovicus *Cardin.* Ludoviſius *fundavit*: altera facies effigiem ejus ad vivum mentitur cum hac epigraphe: *fragilem arenam jacimus ut domum fundemus æternam.* Pars III.

Extat & memoria Eminentiſſimi Cardinalis *Alexandri Farneſii* Eccleſiæ & Domus profeſſæ *Romæ* Munificentiſſimi fundatoris.

Guilielmi Bavariæ Ducis & *Renatæ* uxoris effigies cum hac Epigraphe: *Bene fac domine bonis & rectis corde*: Pſal. CXXIV. altera facies ſic conſcripta, Guilielmus V. *D. G. Comes Palatinus Rheni, utriuſque* Bavariæ *dux, &* Renata Lothar. *ejus conjux hoc Societ.* JESU *templ. atque colleg. pro ſua pietate in Catholicam Religionem & Ord. illum piè à fundamentis extruxit & dotavit anno ſal. hum.* M.D.LXXXV. Monachii.

Præterea plurima amuleta & Cabaliſtica ſigilla, magica & ſuperſtitioſa Numiſmata, quorum dilucidatio & ridicula vanitas partim in *Oedipo*, maximè verò in *Arithmologia* deſcripta, explicata & refutata legitur. Videtur & hic confuſus variorum antiquorum acervus Numiſmatum.

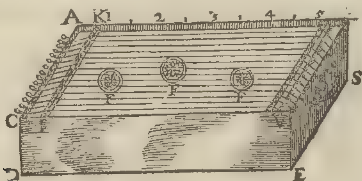
CAPUT II.

De Muſicis Inſtrumentis.

Cap. II. ANtequam de Muſicis inſtrumentis agam: omittere nequeo quod condigno calamo ſat celebrare non poſſum. Muſicæ illud magnum Muſurgiæ opus, quod alterius partus ingenii eſſe non poterat, quam viri qui humanarum ſcientiarum perfectionem & panſophiam adeptus adhuc, inaudita hucuſque muſicæ arcana detexit. Quis niſi ille Muſicam è numeris Algebricis evolutam: mirificis quibuſdam regulis ita conſtrinxit, ut quiſquis etiam prorſus Muſicæ imperitus dato verborum textu quaſlibet Melotheſias tali artificio componere queat; ut errare non poſſit. Loquor de ciſtula Muſurgica, quam ſapientiſſimus inventor toto libro VIII *Artis Magnæ Muſurgiæ* ſive *conſoni & diſſoni* à fundamentis docet, deſcribit, & dilucidat, methodo adeo facili, ut innumeros habeat artis hujus diſcipulos in hunc uſque diem. Hanc non ſolum complures Principes ſed & *Alex.* VII. Pont. & *Ferdinand.* III. Cæſar in praxim deduxit, eo ſucceſſu ut quas compoſuerat melotheſias publico applauſu, ille *Romæ*, hic *Viennæ* experimenti cauſa decantandas juſſerit.

Plura præterea inſtrumentorum genera in hoc *Muſæo* aſſervantur; maximè verò talia, quæ per neglectum jam fere

Cap. II. fere oblita erant, ut ſunt, Plectra, Muſetæ, Pſalteria, Litui, Cornamuſæ, quæ tamen hodie partim voraci temporis injuria perierunt; partim ob loci anguſtiam aliò tranſlata, diſtracta, & neglecta ſunt. Superſunt duo ſolùm, organum ſcilicet, quod Cylindro automato ex regulis Muſurgiæ animatum ſe ipſo advenis alludit eoſque feſtivo excipit plauſu, refertum diverſarum volucrium, utpote, cuculi, luſciniarum, anatum cantu, nec non cymbalorum ſtrepitu & ſonoro clangorê ſtridulum, denique poſtquam omnis concentus conticuit, è medio organi vertice per aërem dyſcolus globulus aliquantiſper volitat; qui paulatim ſubſidens ſe intra organi ſui receptaculum recipit, jucundum viſu ſpectaculum. *Pars* III.

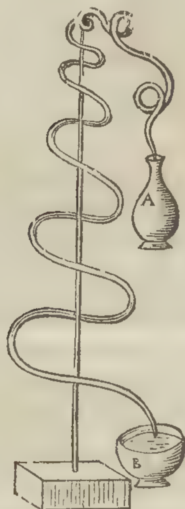

Supereſt inſtrumentum Æolium quod ſine ullo humano contactu, ſolo fortioris venti impulſu chordas radentis, adeo vagum ſoni genus efficit, ut neſcio quibus modis ſola naturæ induſtria auditores ita mirificè abripiat, ut mox campanarum clangorem è longinquo ſe percipere autument, mox videantur ex ſufflatu organi tibias ſonantes audire. Dubios mox relinquit auditores an experti cujuſdam Citharœdi ludentis jocos ſonoros percipiant. Ex *Authore* hæc conſtruendi præſcribitur ratio *lib.* IX. *de Magia Phonotactica Machinamento* X. & in *Phonurgia* fuſius deſcripta. Ex ligno Tiliæ reſonantiſſimo, quibus fidicina inſtrumenta confici ſolent, inſtrumentum conficiatur quinque palmos longum, latum duos, profundum unum; hoc inſtrumentum 15 chordis æqualibus ex animalium inteſtinis, vel etiam pluribus paucioribuſque inſtruas, modum concordantiæ docet eſſe debere, non per tertias, aut ſecundas, ſed debent accordari ut omnes chordæ in uniſono, aut per octavas uniſonæ, aut omnes in uno tono concordes ſint. Modus porro applicationis talis ſit, ut ubi ventus ſpirare maximè ſolet, per ſtrictiſſimam rimam valvularum aut portarum cogatur tranſire, cui rimæ retroponatur inſtrumentum, ut neceſſario ventus chordas radere queat. *Author* abſque ulteriori diſpendio feneſtras aperit, atque valvis feneſtræ ſemipalmari ſpatio apertis, queis Æolium inſtrumentum inſertum adeo inſolitum harmoniæ genus exhibet ſolius venti impetu, ut nemo, niſi arcani conſcius, unde ſonus ille harmoniacus exoriatur, ne conjecturâ quidem conſequi poſſit. De quo vide *Muſurgiam* X. *lib.* & *Phonurgiam* ultimo editam.

CAPUT III.

De Thermoſcopiis, Smicroſcopiis, Pſychroſcopiis.

THermoſcopium inſtrumentum eſt quo Philoſophi motum aëris quoad qualitates ſeu gradus caloris & frigoris, ſeu etiam humidi & ſicci ſenſui oculorum dignoſcibilem reddere conantur, & varii varia adferunt. Primò hujus artis inventores

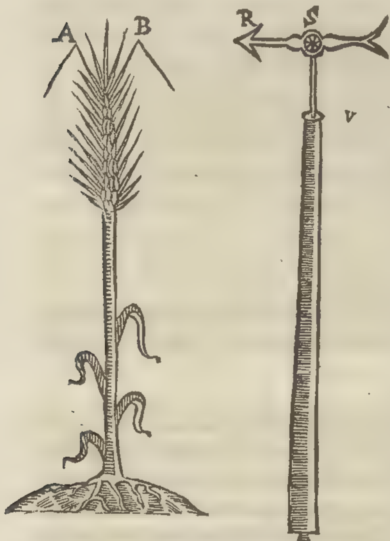

Philoſophi vas vitreum longioris colli parabant, quod repletum alteri phialæ aquâ repletæ inverſo ore indebant, quo fiebat globus vitreus qui ex ſuperiore parte erat vacuus aqua in canali ex aëris in globi contenti rarefactione, vel condenſatione mox deprimeretur calore, vel frigore attolleretur, hujus formæ paſſim viſuntur varia ubique, ſed valde imperfecta; primò ex eo, quod gradus caloris & frigoris nulla certa ratione dimetiantur, ſed totum canalem diſtribuunt in æqualia ſpacia non attendentes an in hieme ſummâ ad ſupremum gradum pertingere poſſit, aut non. Ut itaque perfecta praxis habeatur, primò experiare velim, quouſque aqua aſcendere aut deſcendere poſſit, quod melius non præſtabis, quam ſi, quouſque in maximo frigore attollatur, aut in maxima æſtate deprimatur aqua in canali, obſervâris, tum ſignatis extremitatis punctis intermedia ſpacia (ſi canalis ubique ſit æqualis craſſitiei) in 4 æqualia ſpacia divide principaliter, nam licet 4. aut octo aſſignentur primarum qualitatum gradus, hi tamen eum ob diverſarum exhalationum ex mutatione agentis extrinſeci veluti cauſas alterationi maxime obnoxias uti dixi ſtudioſè obſervabis, tunc ſubdivide horum quatuor graduum quemlibet bifariam; ſigno tamen tali, ut notabilis ſit graduum differentia, harum inſuper partium quamlibet ſi proportionem quantitatis diſcretæ ſeu ſucceſſivè immutare velis in 3. & habes decades minutorum, aut 6. & habes quinarium numerum minutorum, ſi verò proportionem quantitatis continuæ ſequi tibi conſultius viſum fuerit, imagineris tibi quemlibet 4. graduum ſpacium palmare explere; ergo quodlibet in 12 uncias harum quamlibet in 5 minuta ſubdividendo habebis complementum 60 minutorum, quamcunque elegeris harum quantitatem, bene feceris. Diſce hîc quam prudenter veteres ſapientes ultimas dignoſcibiles differentias quantitatis tum continuæ, tum diſcretæ determinaverint. Qualitatem liquoris quod attinet, quo magis defæcatus fuerit uti quinta eſſentia *Vini*, eo perfectius evadit thermometrum. Dixi ſi canalis æqualis ſit; cum plerumque ſoleant canales inæqualis craſſitiei errori eſſe obnoxii. Nam ubi tubus fuerit amplior, etiam plus ſpacii aut temporis ſeu intenſionis graduum indicandæ inſumit, quam

Cap.III. quam si in tota sua longitudine æqualis esset. Verùm de hisce pluribus actum vide à P. *Kirchero in Arte Magnetica*, cæterisque operibus.

De Instrumento humidi & sicci gradum notante.

TErtio modo Psychrometrica fiunt, quibus gradus humidi & sicci, sensibiliter visui redduntur agnoscibiles, quorum variæ species excogita-

tæ, paucæ tamen in usum reductæ. Horum ratio sumitur ex ambiente aëre, aut humido aut sicco, qui quorundam corporum superficiem radens, eos suæ qualitatis communicatione afficit. Corpora autem huic impressioni magis congrua sunt stipula avenacea & similia. Inter artificiata verò omnis generis chordæ sive ex fibris plantarum quorundam excerptæ & contortæ, aut etiam (quæ & maximæ sunt activitatis) ex animalium intestinis contortæ fides. Hujusmodi instrumenta quæ humidi & sicci gradus terminant, hîc tria conspiciuntur, quorum primum in superficiem gradibus suis distincta avenacea stipula veluti indice quodam, Pars III. tenui fulcro leviter insistens, in qui-

buscunque locis constituto vase gradus humidi & sicci pro varietate temporis demonstrat. Alterum intra Crystallini globi graduatam circumferentiam indice stipula ex quacunque materia, ex chorda fidicina, quæ contorta, vel constringendo, vel dilatando siccum & humidum, pendula, una secum indicem trahit. Tertium in Nauticæ pyxidis formam, planam scilicet superficiem in 60 primaria minutorum spacia dextrorsum & sinistrorsum divisa, intra fixi circuli indice mobili gradus sicci & humidi demonstrat, cujus figuram vide in *Arte Magnetica Kircheri*.

His Instrumentis intra naturæ arcana natis succedunt alia mechanica permixta, quæ scilicet iisdem innituntur principiis, extrinsecus pulcro decore adornata. Atque ex hisce videtur unum in quo motu rarefactionis aut condensationis ex metu vacui sublata aut depressa aqua, quæ in exteriori canali continetur cum desuper levigato corpore innatante, per annexam chordam, quæ circa Cylindrum convoluta, suberis levissimi innatantis super aquam pondere in exteriori *Instrumentum perpetuo motum rarefactionis, &c.*

 circulo

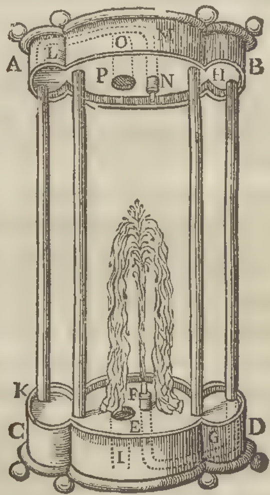
Cap. III. circulo per axim indice instructam vel horas, vel humidum & siccum demonstrat, ex quibusdam puteis, qui ad diversa anni tempora aqua plus, minusve replentur, fieri potest thermometrum quod continuo motu quatuor anni tempora distinguat, quinimo ad certa interdistincta spacia (si executor mechanicus accuratus fuerit) sono campanulæ graduum aut anni mutatum tempus sonoro strepitu accidisse commoneat, sicque in sphæra vitrea caloris & frigoris gradus distinguuntur, de quibus vide *Kircherum*. Pars III.

CAPUT IV.

De Horologiis.

Cap. IV. AD quinque species reduci possunt Horologia, vel enim primò sunt Clepsydræ. Secundò Sciaterica seu Solaria. Tertiò Hydraulica. Quartò Sympathica: & demum Mechanica. Singulorum horum aliquot in *Kircheriano Musæo* inde passim distributa cernuntur.

Clepsydræ sunt instrumenta, quibus temporis continuatio in æqualia & arbitraria spacia dividitur per æqualem

portionem aquæ aut arenæ, quæ continuo per proportionata horis metiendis spatia & per foramina labitur, ut aqua depleta instrumento revoluto, denuo per tempus æquale priori temporis spacio defluat. In horum fabrica requiruntur duo vitrea vasa, quæ ligneo aut metallino septo conservantur, æqualitas arenæ aut aquæ, proportionatum foramen, & juxta quantitas: qualitas arenæ illa optima est, quæ siccioris & gravioris ponderis est; aqua vero sit defæcatissima. Ex quibus una machina videtur, quæ non solùm horas demonstrat, sed & insuper in altam fontis asperginem erumpit.

Solaria seu *Sciaterica* sunt horologia quæ ope umbræ, aut solaris radii horarum æqualia spatia determinant, quorum construendorum methodum & rationem *toto tomo in Arte Lucis & Umbræ* adeo fusè, doctè, & perspicaciter tractavit suo more *Author*, ut omnes, quotquot hac de re scripserunt usque ad hæc nostra sæcula antecellat, facilitate, prolixitate, & variata applicatione, nec solùm horas determinare docuit, verùm totius primi mobilis doctrinam diversimodè ex umbræ fugacis indicio infallibiliter determinare docuit, nec hæc solùm in horizontalibus planis aut verticalibus rectis, sed in quibusvis irregularibus, obliquis & inclinatis superficiebus, triplici radio, recto, reflexo, & refracto, tum horas tum reliqua ad motum Solis, & effectus demonstrare docuit, de quibus vide opus *Artis Magnæ Lucis & Umbræ*. Horum magna copia in dicto *Musæo* ostenditur.

De

Cap.IV. Pars III.

De Horologiis Musæi.

Horologium pendulo indicans horas.

AD descriptionem Horologiorum quæ *Musæum* adornant, redeo, habet itaque primo loco pendulum horodicticum, qui per speculi diaphanum spatium horas monstrat, subtus verò penduli extremitate affixo genio, seu Angelo agmen ludentium puerulorum in theatro catoptrico intus adornato repræsentat.

Horologium anacampticum.

Adest secundo loco refractum Horologium quod horas usque ad duodecimam in grande speculum tam dextrè refringit, ut nusquam compareant numeri, sed horas in grande speculum reflexas, juxta temporis horarii constitutionem ostendit.

Horologium rotale Musicam sonans.

Horologium, quod præmisso hymno horas sonat.

TErtio loco adest Horologium & multi laboris & industria conspicuum, quod præter horas quas describit, prævium, antequam sonet, canticum, *Salve Regina*, per octodecim differentium notarum campanulas, & loco mediarum horarum hymnum, *Ave maris stella*, suavissima ac exacta melodia auribus præludit.

Horologium Astronomicum.

Quarto loco extat Horologium aliud, quod verè Theatrum mundi ac temporis vocari potest. Horologium quippe est simplicissimum quoad partis intrinsecæ compositionem, sed universalissimum in applicatione, in hoc præterquam quod prima & secunda minuta horaria in suis privatis circulis describat, etiam universi terraquei globi, cœlestiumque sphærarum motum scitissimè, præterea horarum Italicarum, Astronomicarum, & antiquarum concursum toto anno exactissimè demonstrat, quot videlicet minutis quotidie crescat, aut decrescat dies, quodnam quotidie sit punctum meridianum in horis Italicis, quæ sint puncta ortiva, & occidua, in horis Astronomicis, quis sit arcus semidiurnus, quibus partibus mundi, quove temporis momento sit meridies, quibus ortus, quibus occasus. Sic quoque in cœlesti Sphæra Zodiaci signa perlustrando ingressum & progressum, ac egressum Solis ab uno tropico ad alterum fidelissimè & absque omni errore indicat. Est itaque Horologium istud astrolabium in figuram parallelogrammam reductum, atque in Cartam Geographicam in quibus circuli cœlestes ad parallelas lineas reducti totius sphæræ & globi terrestris symmetriam situmque exhibeat. Index porro qui has vices subit non circulari progressu movetur, sed per lineam rectam, quæ est hasta quam manu tenet figura *Saturni* quadrigæ insedentis, est itaque indicis loco auro fulgens & conspicua quadriga, quæ ad motum Horologii insensibiliter per lineam rectam ab ortu in occasum procedendo 24 differentes meridianos perlustrans omnes enarratos effectus, scitè describit; cujus Horologii accuratam descriptionem ac demonstrationem privatim luci dabo.

Lampas horodictica.

Omitto hic *Aquatica Horologia*, utpote quæ ad suam classem potiori jure spectant: solùm addo, quod nobilissimum hoc *Musæum* novo Horologii additamento brevi ditabitur. Est in procinctu lampas, scilicet horometra, quæ absque omni alio superadjuncto tam diu, quam oleo fota durat, lychnoque accenso horas describat; cujus certitudinem praxis experientia jam edocuit, quæ & publicæ luci destinata merito hujus celebris *Musæi* mirandis raritatibus conferti sacro igne ut elucescat Deo dante consecrabitur. Quicunque curiosiora hujus generis desiderat, is adeat *l.* x. *Artis Magnæ Lucis & Umbræ, partem primam, per multa capitula.*

CA-

CAPUT V.

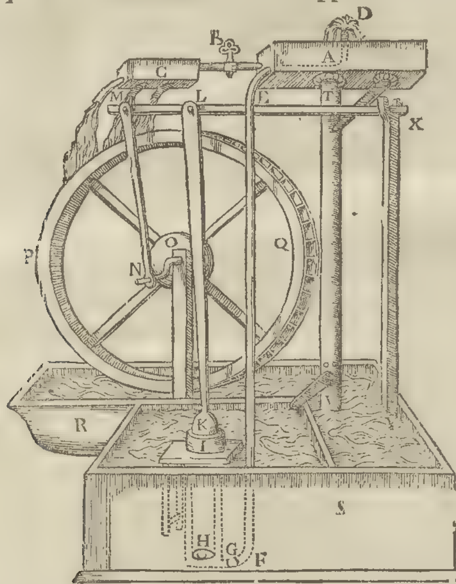
De Mobili perpetuo apparente.

MOtus entium Physicorum effectum & passio est, & ab *Aristotele* definitur actus entis in potentia prout in potentia, ab universa Philosophorum schola recepta. Dividitur in instantaneum, & successivum; violentum & naturalem: his præpositis de possibilitate dabilis motus perpetui inquiritur, in quo tot jam sæculis plurima Philosophorum, Mathematicorumque ingenia desudarunt, & dum operam oleumque perdidere vana spe delusi, se naturæ principia non intelligere, etiam inviti fateri coacti sunt.

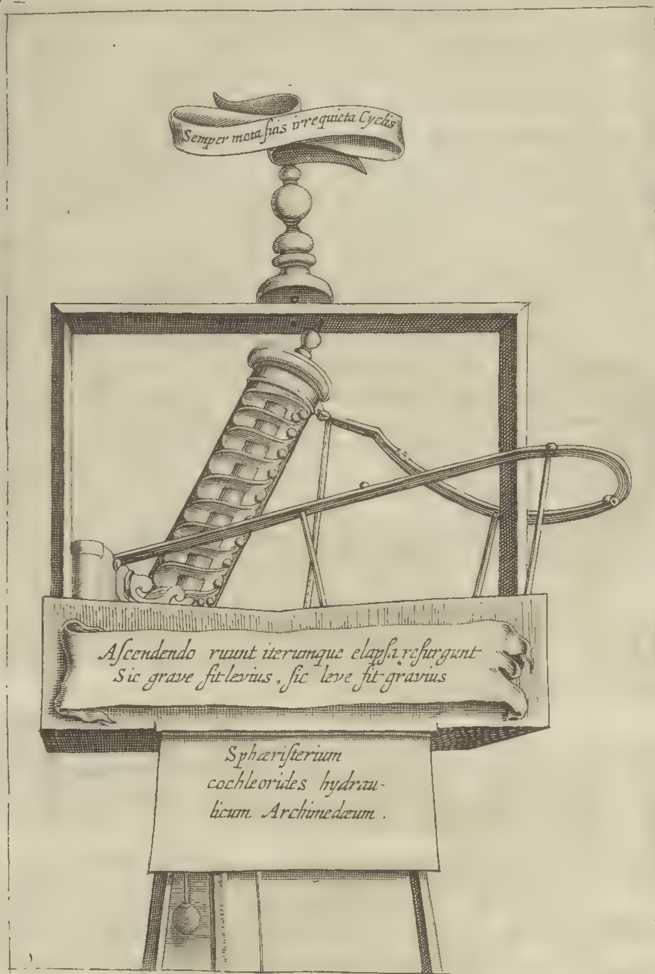
Dico itaque nullum in rerum natura mobile, purum, artificiale reperiri, quod naturâ suâ perpetuò durare possit. Et primò quidem, omne esse physicum naturaliter ad sui perfectionem tendit, ut, velut in suo fine seu centro, quiescat, ergo potentia motiva non nisi in ordine ad quietem, & per consequens à termino *qui* directè perpetuitati contrariatur, declinat. Secundò, motus est vel naturalis, vel violentus: si primum, non erit Mechanicus; sin secundum, ab extrinseco orietur, ergò erit actio contrariorum. Hæc actio si mobili æqualis est, quies orietur; vel si major, aut instantaneè, aut successivè agit: si instantaneè, qua ratione perpetuò durabit? si successivè, quænam est hæc perpetuò motiva virtus? Tertiò, motus naturalis differt à violento, eo quod à principiis contrariis oriantur, quis ergò hanc principiorum contrarietatem pacifica quiete uniet, ut motus perennitatem acquirat? Quartò, omnes scholæ conveniunt nihil agere in se ipsum, qualiter ergò movens perpetuò agitabitur, si non à principio intrinseco moveatur, & qualiter motum urgere poterit, & non in se ipsum agere. Acquiescamus itaque & concedamus, naturam ab arte excoli posse, non superari: concedamus ergò soli naturæ rationem perpetuò mobilem, si tamen salvo & tuto sacræ scripturæ sensu perpetuas credere possumus res naturales. Motus perpetui differentia experimenta in suo *Musæo* exhibebit *Kircherus*, quibus motum perpetuum non tam asseverat, sed reprobat. Nec credat quispiam ullum duraturum semper motum in puris Mechanicis principiis dari posse, si non ad aliquod movens naturale confugiat. Unde dico nullum naturæ ope mechanicum motum abstrahendo à consumptibili materiæ conditione perpetuari posse.

Quare ad experimenta *Musæi* considerada progredior, & primò Hydrostatico experimento demonstrabo, quam contumax naturæ genius nobilissimis ingeniis hactenus restiterit, omniumque operam eluserit, seseque tantum obfirmârit, ut nullo conatu, nullis precibus, nulla Machina ad perpetuandum motum flecti possit. Unde *Author* his verbis primum experimentum describit. Esto vas R S aqua plenum, in eoque plantata rota P Q haustris suis instructa, & circa axem O volubilis, erigantur è vasis fundo, aut lateribus binæ trabes T V & X Y. supra trabem T V statuatur aliud vas D C discriminatum tubulo & epistomio B. tribusque aut pluribus canalibus prope C instrumentum, è quibus aqua supra haustra attolli possit. Trabi vero X Y innectatur trabecula seu hasta transversa M X tali artificio, ut X circa axiculum velut circa polum elevari possit facile ac deprimi, adhæc præ-

Cap. V. præparetur antlia, quæ *tromba* vulgò dicitur, in cujus vaſe inferiori S. fiat modiolus ſeu mortariolum ſuo in fundo habens platiſmatium H. quod aperiri & claudi verſus inferiorem modioli partem poſſit, fundus tamen modioli hujus non debet contingere fundum vaſis S. fiat deinde piſtillum L K. extremitate ſua L annexum tranſverſæ haſtæ M X. ita tamen ut circa claviculum L revolvi ſine violentia poſſit; piſtillum verò K exactè impleat capacitatem modioli, oleoque perungatur, ut facile ſurſum, deorſum infra ipſum modiolum moveri poſſit. Ex fundo modioli G derivet canalis I E A ex forma quam figura monſtrat, habens apud I platiſmatium, quod verſus interiorem partem aperit, tandem incurvetur axis O N. rotæ ut vides, & extremitati inſeratur haſta N M. quæ circa axiculum in M volvi poſſit facillime; his itaque paratis nihil reliquum eſt, quam ut vaſi A infundatur aqua, & aperto epiſtomio B in ſubjectam rotam defluat; impleta enim ſenſim hauſtra rotam non difficulter circumagent, hæc verò ſubfixam ſibi circa axem haſtam ſurſum, deorſum attollendo, aut deprimendo aquam in ſubjecto vaſe exhauriet beneficio piſtilli, perque canalem ſeu tubulum in vas ſuperius impellet. Sed magnus Apollo erit, qui tantundem aquæ, quantum deſcendit, aſcendere efficiet, ego tamen hydroſtatico huic machinamento hoc appendo. *Nemo melius iſthoc.* Pars III.

Secundo loco occurrit cochlea Archimedea qua relicto elemento fluido, loco ejus ſubſtituti ſunt tot metallini globi, quot convolutionis Spiræ in totius cochleæ altitudine ſunt; hujus ope continuò unus globulorum per extrinſeca circum cochleam convolutam ſemitam vagus labitur donec præcipitato fluxu in cochleæ tenaculam impingendo eam denuò exoneret, ac per integram circulationem convolvat; qua convolutione peracta denuò novus globulus excurrit, prior verò ſe in cochleæ ſpiram infimam recipit, unde per novas convolutiones deſcendendo aſcendit, atque ſic continua alteratione novi globuli excurrendo jucundum viſu præbent ſpectaculum, verum hujus machinæ operatio niſi in praxi videatur, difficulter intelligitur.

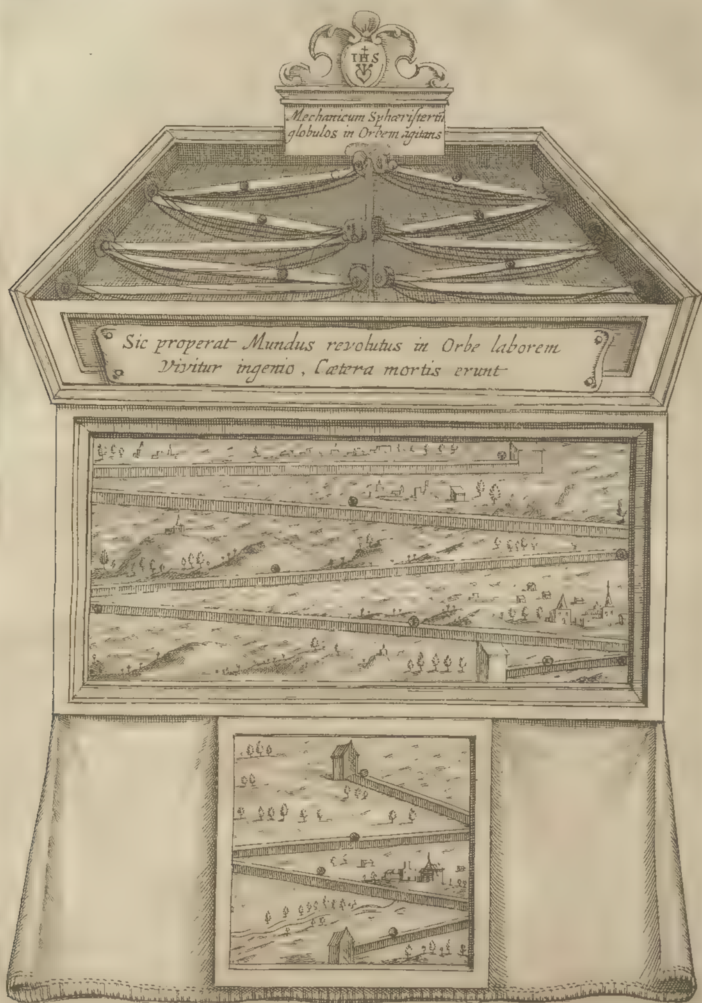

CAPUT VI.

De Lusu Globulorum.

Cap.VI. SUbstituto tertio loco machinam tripartitam, cujus lusus, quem globulis efficit, ob occultum motus principium etiam peritissimos quosvis Mathematicos, in sui admirationem rapit. Occupat hæc tripartita machina integræ fenestræ spatium, cujus ima pars in forma cubica tripalmare spatium complet, intus verò vacua pars rationem motus continuat, plana porro ejus frons eleganter in Optica porrectione sylvas, flumina, montes, valles, colles, hortos, & id genus ingeniosi penicilli argumenta refert, in summitatis medio vertice quà limbum spectat, & ostiolum à quo continuatus trames extra verticale planum modice (scilicet ad globulorum diametrum)

C. VII. metrum) prominet ad imum uſque plani per oppoſitos hinc inde alternatim flexus per declives excavatorum canalium ſemitas deſcendit, & alio inſequente prior reaſcendit & hoc quam diu pondere in motus agitantur. Utriuſque figuram hîc apponendam duximus. *Pars* III.

Occurrit his in nulla ignobilior alia machina rotatilis, quæ ſuper concavum tubum Helicem contortum firmiter annexum geſtat, ex cujus medio globus ſurſum latus ſinuoſo flexu per helicis ſpiras circumcurrens ſe intro tubi latibulum recipit, unde nova rotarum convolutione denuo ſurſum latus priorem ſemitam docto motu percurrit, donec ſublatus globus tota machina immota manens otioſe feriatur, uſque dum iterum expoſitum helicis ſemitis globum ſubſequatur, delapſumque globum officioſè attollat.

Cap. VI. *Machina Vaticinatrix.*

Addo hîc machinam divinatoriam qua ad progressum unius statuæ in linea recta ad diversa interdistincta spatia cœlestium planetarum characteres arbitrarios stare jussa stat, & duo Genii seu Angeli cerei vitreo circumsepti globo suis fulcris pari motu se in sphæræ centro contorquentes cum suis indicibus quos ceu lancem in manu gestant, ad cognomina signa in sphærarum circumferentia inscripta, se quoque sistunt, etiamsi unus ab altero per decem palmos distet, utterque autem à magica statua per palmos quinque. Hac ratione tota Astronomia divinatoria includi potest, cum tanta industria, ut curiosus hominis actus & passiones morales, puta virtutes, & vitia, inclinationes, aversiones, odia &c. tibi palam exponat legenda, quæ, etsi non nisi suspectas artes apud imperitos arguat, id tamen simplici artificio, & infallibili perficitur.

CAPUT VII.

De Oraculo Delphico.

C. VII. *Oraculum Delphicum.*

MAximum artis Machinamentum meritò in ultimos missus distulimus. Habet *Kircherus* tubum in ergasterio cubiculi sui ita dispositum, ut janitores eum ad portam vocaturi non onus subeant remotum ejus cubiculum adire, sed in porta, qua in hortum domesticum aditus dabatur in libero aëre existentes, ac ordinaria voce clamantes eum pro exigentia negotii vocare solebant, quorum omnium verba non secus ac si in cubiculo præsentes essent, percipiebat, eodemque tenore responsum per dictum tubum dabat, nec quicquam in horto altius dici poterat quod is in cubiculo suo existens non audiret, in remotissima quoque spatia per tubum, quæcunque volebat, significabat. Hunc itaque tubum postea in *Musæum* transtulit, & statuæ tali arte inseruit, ut statua quasi vitam spirans ore aperto, motisque hinc inde oculis loqui videretur; huic statuæ nomen dedit, *Oraculum Delphicum*, nam quemadmodum veteres Sacerdotes *Ægyptiorum Græcorumque* per hujusmodi tubos ori Idolorum insertos ingenioso dolo, Oraculum consulentes decipiebant, & homines superstitiosos ad opimas oblationes faciendas sollicitare solebant, simpliciores verò animi, veluti divina voce moniti, id quod jubebatur, magno utique Sacerdotum emolumento præstabant; ut hanc fallaciam detegeret *Kircherus*, similem statuam fieri curavit, eo, quo descripsi, situ & forma. Erat hic tubus ad 30 pedes à statua dissitus. Quidquid igitur *Titius* v. g. ori statuæ conceptis verbis immurmurârat, id *Sempronius* opposito statuæ orificio tubi aure applicata assistens, ad ea, quæ audiebat, quacunque lingua applicato ore respondebat, quæ res spectatorum animos adeo attonitos tenebat, ut nescio cujus magicæ artis incantamento adscriberent, eo quod captum humanum longè excedebat, siquidem ex ore statuæ prodeuntia verba audiebantur quidem, sed unde provenirent, nescii, sollicito animo quærebant, num quispiam retro statuam absconditus loqueretur, neque à sinistra hac suspicione liberari potuerunt, nisi tunc, cum iis artificium aperiretur. Descripta habetur hæc machina loquens in *Phonurgia*, quæ noviter prodiit in lucem occasione Tubi quo ad complura milliaria reciproco corresponsu curiosi loqui possunt: quam quidem inventionem nonnulli falsò sibi adscribunt, sed in dictæ *Phonurgiæ* opere compluribus argu-

C. VII. argumentis multiplici virorum doctorum testimonio de arrogatæ sibi inventionis falsitate convincuntur.

Habes hîc, benigne lector, quod quidem orbis, studiorumque rerumque novarum avidi, jam dudum exoptarunt opusculum, quod licet è duriori profluxerit penna aut obscurius dictum scriptumque ab Executore mechanico tentatum fuerit, æqui bonique tamen consulas velim, malui enim id germano more, fideli, sincero & candido stilo erudito orbi conscribere, quàm verborum ambagibus aut obscurare, aut blando stilo & adulatorio id exornare. Neque enim mearum virium est, nec tentare ausim meritis *Kircheri* adeò toto orbi noti quidpiam (cùm incapacitatem ingenuè fatear) addere; sed solummodo nota mundo ejus erga me merita in hoc manifestanda duxi, quibus ne totaliter ingratus sim, inclytè te obtestari velim, lector benevole, in hoc conatu non tam meum laborem quàm *Kircheri* merita intuearis. *Pars* III.

CAPUT VIII.

ELENCHUS LIBRORUM
A
P. ATHANASIO KIRCHERO,
E SOCIETATE JESU

Hucusque editorum, aut, favente Deo, imposterum edendorum.

Quibus nota † apposita, significat
Illa vel ampliùs non reperiri; vel, quamvis parata, nondum tamen impressa esse.

C. VIII. † 1. M*Agnesia* sive Conclusiones experimentales de effectibus Magnetis, edita *Herbipoli: Anno* 1630. in 4.

† 2. *Gnomonica Catoptrica*, sive Horologiographia reflexa, quâ per specula totius primi Mobilis doctrina, horarumque ductus in interioribus Domuum parietibus delineati, radio reflexo demonstrantur. *Avenione anno* 1634. in 4.

† 3. *Specula Melitensis Encyclica*, hoc est, Syntagma novum Instrumentorum Physico-Mathematicorum. *Messanæ anno* 1638. in 8.

† 4. *Prodromus Coptus*, in quo tum linguæ Coptæ, sive Ægyptiacæ, quondam Pharaonicæ origo, ætas, vicissitudo, inclinatio, tum hieroglyphicæ literaturæ instauratio, nova methodo exhibetur. *Romæ anno* 1636.

5. *Ars Magnetica*, quâ Magnetis natura, ejusque in omnibus usus explicatur, ac præterea è viribus Magneticarum Motionum in Elementis, Lapidibus, Plantis, Animalibusque elucescentium, plurima nova hucusque per varia experimenta recluduntur. *Romæ* primò, in 4. dein *Coloniæ*. Ultimò iterum *Romæ* pluribus aucta *anno* 1654. in folio.

6. *Lingua Ægyptiaca restituta*, quâ Idiomatis primævi Ægyptiorum Pharaonici vetustate temporum penè collapsi, ex abstrusis Arabum monumentis instaura-

C. VIII. tio continetur. *Romæ anno* 1643. in 4.

7. *Ars Magna Lucis & Umbræ*, in duos Tomos diviſa, quâ Lucis, & Umbræ in Univerſa Natura vires effectuſque, nova reconditorum ſpeciminum exhibitione, ad varios rerum uſus panduntur. *Romæ anno* 1646. in folio, quæ nunc multiplici novarum inventionum augmento denuo prodiit à *Joanne Janſſonio à Waesberge*. *Amſtelodami anno* 1671. in folio.

8. *Muſurgia, ſive Ars Magna Conſoni, & Diſſoni*, qua Muſicæ Theoricæ, qua Practicæ ſcientia traditur: Conſonique & Diſſoni vires effectuſque mirabiles in Natura, in omni penè facultate demonſtrantur. Opus in duos Tomos diviſum. *Romæ anno* 1650. in folio.

9. *Obeliſcus Pamphilius* in foro Agonali (vulgò *Piazza Navona*) erectus: in quo Veterum Theologia hieroglyphicis involuta ſymbolis detecta è tenebris in lucem aſſeritur. *Romæ anno* 1650. in folio.

Oedipus Ægyptiacus in quatuor Tomos diviſus, quorum

10. *Primus* dicitur *Templum Iſiacum*, quo ad originis, progreſſus, durationis, Ægyptiacæ ſapientiæ, ac Hieroglyphicæ inſtitutionis notitiam portæ reſerantur. *Romæ* 1652. in folio.

11. *Secundi Pars prima*, dicitur *Gymnaſium Ægyptiacum*, quo veterum Hebræorum, cæterorumque Orientalium recondita ſapientia, temporum injuria perdita, per contextum ſacrarum ſculpturarum demonſtrata inſtauratur. *Romæ* 1653. in folio.

12. *Secundi Pars ſecunda*, Variarum Artium veteribus Ægyptiis uſitatarum Claſſes continet, & ſunt *Pars* III. Arithmetica, Geometria, Muſica, Aſtrologia, Mechanica, Alchimia, Magia, Theologia Ægyptiaca, unà cum hieroglyphicis exhibita. *ibid.*

13. *Tertius* dicitur *Theatrum Hieroglyphicum*, & continet Obeliſcorum, cæterorumque Hieroglyphicorum monumentorum, quę tùm Romæ, tùm in Ægypto, ac celebrioribus Europæ Muſæis adhuc ſuperſunt, interpretationem. *Romæ* 1654. in folio.

† 14. *Iter Extaticum Cœleſte*, ſive Mundi Opificium, quo Cœli ſiderumque tam errantium, quàm fixorum natura, vires, proprietates, compoſitio, & ſtructura ſub ficti raptus integumento ad veritatem exponitur. *Romæ anno* 1656. in 4. Poſtea à *P. Gaſpare Schotto* variis commentationibus illuſtratum, proſtat *Norimbergæ*.

† 15. *Iter Extaticum Terreſtre*, ſive Geocoſmi Opificium, quo Terreſtris Globi ſtructura, arcanarumque in ea partium conſtitutio, figmento ad veritatem compoſito exponitur. *Romæ* 1654. in 4.

† 16. *Scrutinium Phyſico-Medicum*, ſive de Peſte, quo ejuſdem origo, cauſæ, ſigna, prognoſtica, & inſolentes malignantis Naturæ effectus, & appropriata remedia demonſtrantur. *Romæ* 1658. in 4. & *Lipſiæ* recuſum ſub forma 18.

† 17. *Diatribe de Crucibus Neapolitanis*, quæ ibidem, tum ſupra veſtes hominum, tum potiſſimum ſupra Lini ſupellectilem, paulò poſt ultimum Veſuvii incendium comparuerunt. *Romæ* 1661. in 8.

† 18. *Polygraphia*, ſive Artificium linguarum, quo çum omnibus totius

C.VIII. tius Mundi Populis, & linguis, unusquisque, licet non alia, quàm materna lingua instructus, correspondere posse demonstratur, cum multis aliis ad Steganographiam Trithemianam pertinentibus arcanis. *Romæ anno* 1663. in folio.

19. 20. *Mundus Subterraneus*, in quo universæ Naturæ Majestas, & divitiæ, summa rerum varietate, exponitur, abditorumque effectuum causæ in totius Naturæ ambitu elucescentes duobus Tomis demonstrantur *Amstelodami* 1664. in folio. & denuo multa auctior 1678. ex Officina *Janssonio-Waesbergiana.*

21. *Historia Eustachio-Mariana*, qua Vita, Genealogia, & Locus Conversionis S. Eustachii, nec non Ecclesię jam in Urbe, quam in eodem Conversionis loco, Deiparæ, & S. Eustachii à Constantino Magno dedicatæ origo describitur. *Romæ* 1665. in 4.

22. *Arithmologia* sive de occultis Numerorum mysteriis, quâ origo, antiquitas, & fabrica Numerorum exponitur, eorumque abditæ proprietates demonstrantur, & fontes superstitionum hoc tempore currentium aperiuntur, & acriter confutantur. *Romæ* 1665. in 4.

23. *CHINA* monumentis quà sacris, quà prophanis, illustrata, in qua de admirandis Artis & Naturæ in triplici ejus regno spectaculis, aliarumque rerum memorabilium, tum de China, tum de Tartaria, vicinaque India enarrationibus fusè agitur. Opus ob incognitarum hucusque rerum novitatem, rarum, & curiosum. *Amstelodami* 1666. in folio, lingua Latina, Gallica 1667. & Belgica 1667. editum.

24. *Obelisci Ægyptiaci* præterito anno intra rudera Templi Minervæ effossi Interpretatio hieroglyphica, nova methodo tradita. *Romæ* 1666. in folio. & *Obeliscus Alexandrinus* dicitur. Pars III.

25. *Magneticum naturæ Regnum*, sive de triplici magnete, in 4. *Romæ* 1666. recusum *Amstelod.* in 12.

26. *Ars Combinatoria, sive Ars magna sciendi*, qua Ars Lulliana restituitur, & ad omnes Artes, & scientias facili methodo addiscendas, nec non de quocumque argumento proposito, discurrendi porta aperitur. *Amstelodami*. II. Tomi in folio *anno* 1670.

27. *Latium Priscum*, quo ejus origo, situs, natura, urbes, montes, lacus, monumenta veterum æquo cum præcedenti passu curiosè describuntur. *Amstelodami* in folio *anno* 1671.

28. *Archetypon Politicum* ex numismate extractum, & dicitur, *Splendor domus Joanniæ*, quæ est una ex perillustribus, & antiquissimis Hispaniæ familiis. *Ibid. anno* 1672. in 4.

29. *Arca Noë*, qua architectura, & fabrica Arcę exponitur in 3. libros distincta, & res ante Diluvium, in Diluvio, & post Diluvium peractas curiosis quæstionibus exponit. *Amstelodami* 1673. in fol.

30. *Turris Babel*, opus in quatuor libros digestum, quo structura Turris, necnon aliæ prodigiosarum fabricarum monumenta exponuntur. *Amstelodami* sub prælo in folio.

31. *Phonurgia Nova*, qua per prodigiosos sonorum effectus, & proprietates, nec non per machinas sono animatas, reciproco corresponsu, de quacunque re occulta, manifesta, tum inter domesticos parietes, tum foris in dissitis

C. VIII. tis regionum locis, ſermocinatio inſtitui poteſt. *Campidonæ* 1673. in folio.

32. *Muſæi Collegii Romani* à P. *Athanaſ. Kirchero* inſtituti, deſcriptio exactiſſima per *Georgium de Sepibus Valeſium* Mathematicum, & *Authoris* in machinis conficiendis, executorem peracta. *Amſtelodami* ex Officina *Janſſonio-Waesbergiana*, *anno* 1678.

33. *Organum Mathematicum* ad diſciplinas mathematicas facili methodo addiſcendas, in uſum Principum primò adinventum, & deinde à P. *Gaſpare Scotto* integro Tomo eruditè deſcriptum, & demonſtratum. *Norimbergæ* apud *Enteros*. 1670.

34. *Pantometrum Kircherianum* ad uſum Principum primò ab *Authore* inventum, & à P. *Gaſpare Scotto*, integro Tomo explicatum, & demonſtratum.

35. *Sphynx Myſtagoga, ſive Diatribe de Mumia hieroglyphicata* ex Ægypto in Galliam non ita pridem tranſlata, hieroglyphicorum, quibus inſcribitur, ſymbolorum interpretationem continet. *Amſtelodami* apud *Joannem Janſſonium à Waesberge, anno* 1674.

Opera jam prælo parata ſequuntur.

36. *Turris Babel Tomus* II. & III. *Atlas polygloſſus intitulatus*, ſive Confuſio linguarum, in ordinem redacta, quo omnium linguarum atque idiomatum totius Orbis Terrarum diſparatiſſima genera, & ſpecies ad 72 linguas novo auſu atque methodo, multorum annorum ſtudio eo labore collecta, orbi literario exponuntur.

37. *Phyſiologia Kircheriana* multiplici innumerabilium experimentorum varietate comprobata, quam ex vaſtis *Ath. Kircheri* operibus ſumma fide, & ſtudio collectam in unum Tomum contraxit *Joannes Stephanus Keſtlerus Alſata*. Pars III.

† 38. *Ars Analogica*, quæ de quovis propoſito themate, per rerum naturalium analogiſmos, ſive ſymbolicos conceptus, tum expeditè ſcribendi, tum amplè dicendi materia ſubminiſtratur. *Amſtelodami* in folio.

† 39. *Iter Hetruſcum*, quo Hetruriæ tum priſcæ, tum tempore Reip. Rom. tum poſteræ, origo, ſitus, natura, politica, cataſtrophæ, monumenta ſacra, profana, nec non naturæ admiranda, triplici ratiocinio, politico, phyſico, geographico deſcribuntur, & explanantur. *Amſtelodami* in fol.

† 40. *Geometria practica combinata*, in uſum Principum elaborata.

† 41. *Ars Veterum Ægyptiorum hieroglyphica*, quâ Sacerdotum priſcorum in Obeliſcorum, ſtatuarum, aliorumque monumentorum hieroglyphicis ſymbolis diſponendis, ordinandis, & ſingula cum ſingulis combinandis, ratio, modus, & methodus, à nemine, quod ſciam, hucuſque tentato artificio verè, & genuinè exponitur, & Hieroglyphica ſapientia tandem reſtituta jure dici poteſt.

† 42. *Abhenaali, ſive Avicennæ Tomus* II. qui & Canon dicitur, de medicamentis ſimplicium, mineralium, plantarum, fructuum, gummium, animaliumque ad Medicorum inſtantes deprecationes, ex Hebraica, & Arabica lingua ab *Authore* in Latinam tranſlatus, una cum plantarum figuris. Multa alia mente conſervantur, quæ ſi Deus vitam dederit, luci parabuntur.

Nota

C.VIII.

Nota ad Lectorem.

Quicumque corpus integrum horum Operum hactenus impressorum desideraverit, is ea à *Joanne Janssonio* à *Waesberge* & Filiis *Amstelodami* librorum Kircherianorum impressoribus, & Bibliopolis, ad unum omnia obtinere poterit. Laus Deo, & Virg. Matri.

Post Elenchum Librorum jam exhibitorum.

I. CONtinentur præterea in *Musæo Kircheriano* Epistolarum 12 Tomi in Folio à 40 Annis ad eum datarum annuatim collecti, quos non solùm Pontifices, Imperatores, Cardinales & Principes Imperii, sed & literati Philosophi, Mathematici, Physiologi ex toto orbe ad eum variis linguis, tum honoris causa, tum veluti ad oraculum, de difficillimarum quæstionum ex omni scientia propositarum solutione exaratas miserunt, quas uti plures non contemnendum Thesaurum æstimaverunt rerum in eo contentarum, ita quoque saltem majoris momenti Epistolæ luci ut darentur, institerunt: attamen pro solita *Auctoris* modestia nihil ab eo hucusque obtinere potuerunt.

II. Tenentur postea in occluso quodam reconditorio rara quædam opera manu scripta, ex *China, India, & Regno Mogor*, ad eum tanquam depositarium transmissa, quæ uti sunt raritatibus argumentorum conferta, ita quoque operum dictorum Patres, eorundem Auctores, sperant futurum, ut noster *Auctor* pro sua ad omnibus serviendum promptitudine ea ut publici Juris fiant, procurare ne gravetur, idque quam obnixissimis precibus, ne labores eorum penitus interirent, ab eo contenderunt.

Librorum summa hæc est.

OPus ingens universalem *Sinarum* Politico-moralem scientiam continens, in quo de ritibus & moribus *Sinarum*, de varietate sectarum, de Philosophia Naturali, de artibus uti & de lingua Sinensi, & de mira literarum ex 64 lineis variè transpositis combinatarum inventione; de Musica, earundemque instrumentis; de Geographia, de Montibus, Maribus, Fluviis & Urbibus; de Theologicis argumentis, similibusque inter eos controversiis agitur. I.

De Chronographia Imperatorum *Sinensium*, ab Anno 275 post diluvium usque ad annum *Christi* 1666 continuata. II.

De vita *Confutii* maximi *Sinensium* Philosophi ejusque Discipuli *Memcii*, eorumque morali Doctrina, Christianæ non absimili. Quod opus primò contextum fuit ex priscis omnium *Sinensium* scriptorum monumentis, à P. *Prospero Intercetta Siculo* collaborantibus ex Soc. nostrâ Doctissimis & Rerum *Sinensium* peritia excultissimis P. *Rugimont*, & P. *de Complet Belgis*, & P. *Andrea Herdrick Austriaco*. III.

Ex *Mogor Regno*, quod *Indostan* vocant, dono P. *Henrici Roth* Missionarii Mogoritani opera de moribus & ritibus *Brachmanum* quorum linguæ est peritissimus, & sunt 1. exactissimum Opus totius Grammaticæ Brachmanicæ, cujus & Rudimenta is primus *Europæ* communicavit. 1.

2. Opus eximium & subtile Apophthegmatum cujusdam *Brachmani* Philosophi, *Basext* nomine circa errorem illum generalem quo dicunt ipsam materiam primam, & omnia creata esse idem cum *Deo*, opus sane uti subtilissimum, ita quoque gentili intellectu superius, atque hæc ipse P. *Roth Romam* ex *Mogoris Regno* advena propriis manibus 2.

C. VIII. nibus P. *Kirchero*, ſi occaſio ſe obtulerit imprimenda conſignavit.

Deinde ex *America Auſtrali* depoſita ſpectantur apud eum duo nobiliſſima opera à P. *Valentino Eſtanſel Moravo*, olim *Kircheri Romæ* in re literaria ſocii, quorum prius eſt *Mercurius Braſilius*, id eſt de mirabilibus *Braſiliæ*, quo deſcribuntur primò ritus, & conſtitutiones naturales Regionis, deinde hominum mores & vita, poſtea animalia quadrupeda, volatilia, natatilia, inſecta, quibus ſubjungit vegetabilia, arbores, herbas, flores, fructus, & tandem de mineralibus, omniumque jam dictorum virtutibus, & proprietatibus eleganti & polito ſtylo agit. Opus verè curioſum & dignum conſideratione, præſertim cùm is omnium inſpector & obſervator fuerit.

Eſt opuſculum phænomenorum ſolis, quo ſiderum, circa polum Auſtralem apparentium nobis incognitorum, uti & de Cometarum præterlapſis annis in *Braſilia* apparentium, motu, duratione, interitu, ſcitè admodum ſcripſit, quorum omnium ipſe primus ex Aſtronomis ſub Zona Torrida obſervator fuit & plurima ſingularia continet *Europæ* Aſtronomis ignota.

Continetur & hic Opuſculum P. *Nicolai Maſcardi Itali* olim *Kircheri Romæ* in Mathematicis diſcipuli ex *Regno Chile* ad eum datum in quo Regiones circa *Fretum Magellanicum*, à ſe noviter detectas, dignas ſcitu, & à nemine hucuſque traditas deſcribit. Deinde miram proprietatem montium, quos *Andes* vocat, queis ſub Cœlo altiores eſſe non putat, quos *Cordelliera Hiſpani* vocant; de Zona Torrida utriuſque Oceani *Zud* & *Nord* Inſularumque adjacentium, quæ *Quilloa* dicuntur, ſtupenda enarrat.

Atque hæc ſunt quæ *Muſæo* ſubjungenda cenſui; *Janſſonio-Waesbergiano* Prælo, ſi placuerit, reſervata.

Laus DEO & B. V. MARIÆ.

GEORGIUS de SEPIBUS *Valeſius*, Auctoris in *Muſæo* Mathematicus, Mechanicus & indignatus diſcipulus.

IN-

INDEX RERUM.

Numerus paginæ index eſt, literæ *a* & *b* columnam primam & ſecundam indicant.

A.

B.

C.

I. *Ja-*

I.

L.

M.

IN-

INDEX FIGURARUM,

IN

MUSÆO KIRCHERIANO

ſuis locis inſerendarum.

